

Riksdagens protokoll

2008/09:64

Onsdagen den 28 januari

Kl. 09.00 – 14.09

16.00 – 16.10

Protokoll
2008/09:64

1 § Aktuell debatt: Situationen i Gaza

*Aktuell debatt:
Situationen i Gaza*

Anf. 1 HANS LINDE (v):

Herr talman! Vänsterpartiet begärde en aktuell debatt om Gaza den 8 januari. Vi gjorde det utifrån den bestörtning och den sorg vi kände över Israels grova och omfattande brott mot Gazas befolkning.

Men vi gjorde det också utifrån den frustration vi kände över den borgerliga regeringens agerande här i Sverige, där varken utrikesministern eller statsministern lyckades ta orden folkrätt, mänskliga rättigheter eller fördöma i sin mun i något av de officiella uttalanden som gjorts. Samma frustration kände vi över EU:s flathet och ursäktanden inför Israels krigsförbrytelser.

Nu har Israel, åtminstone tillfälligt, avbrutit sin militäroffensiv mot Gaza. Men freden är fortfarande avlägsen, för fred måste ju innebära något mer än frånvaron av israeliska bombmattor. Fred förutsätter att Israels ockupation av Palestina upphör.

Det lidande och den förstörelse som Israel skapat är svåröverblickbara men ska inte underskattas. Frågan är vad som kommer vara världssamfundets svar på Israels grova brott mot folkrätten och krigets lagar. Det borde vara en självklarhet att Sverige avbryter sitt militära samarbete med staten Israel och att EU häver sitt förmånliga handelsavtal med Israel, som faktiskt är villkorat med respekt för de mänskliga rättigheterna.

En oberoende internationell utredning måste komma till stånd omgående, och Sverige bör undersöka alla möjligheter att ställa alla krigsförbrytare inför rätta. Sverige måste också som enskilt land och inom EU och FN kräva att Israel betalar skadestånd för de biståndsprojekt som skadats eller förstörts.

Eller är det så att Sverige och EU än en gång ska låta Israels grova och omfattande brott och övergrepp passera utan att det får några som helst konsekvenser?

Anf. 2 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Tack för ordet! Tack också, inte bara till Vänsterpartiet, utan även till oppositionspartierna som har berett regeringen denna möjlighet att säga några ord om det arbete som vi är djupt inblandade i när det gäller att på den starka europeiska bas som vi numera har försöka bidra till fredsanssträngningarna i Mellanöstern.

Det sker under synnerligen svåra omständigheter. Vi hade nog alla hoppats att det gångna året med Annapolisprocessen skulle ha gett möjlighet till kanske till och med betydande framsteg. Förutsättningarna var inte alldeles obefintliga.

Men genom en serie av omständigheter är vi nu i en situation där fredsanskränkningarna snarare har gått bakåt. Det är en situation där vi nu visserligen efter kriget om Gaza har fått två ensidigt deklarerade vapenvilor, men där händelseutvecklingen under gårdagen, natten och morgontimmarna har visat hur bräcklig, hur skör, hur farlig situationen är, inte bara kring Gaza utan också i fredsprocessen, eller vad vi nu ska kalla det, mellan Israel och Palestina – jag skulle vilja säga i regionen i dess helhet.

I denna situation kan man ägna mycken tid åt att gräva i den djupa historien. Det är 60 år av misslyckanden. 60 år när Israel inte har fått fred eller full acceptans för sin existens i arabvärlden. 60 år när palestinierna inte har fått sin rätt att leva i fred i sin stat. 60 år av – låt oss erkänna det – misslyckade internationella ansträngningar för att få fred i ett av de områden där freden betyder mest för stabiliteten i världen i dess helhet.

Det säger sig självt att detta lägger en börda på oss alla att nu försöka än mer.

Vart vi vill gå tror jag inte att det råder någon som helst tvekan om, och även om jag är alldeles övertygad om att denna debatt här i riksdagen åter kommer att visa att det finns väldiga skillnader i historieskrivningen – vi är väldigt bra i Sveriges riksdag att på olika sätt fördela ansvaret på andra – så finns det en betydande samstämmighet om vad vi faktiskt vill åstadkomma.

Det finns ingen säker framtid för Israel. Det finns ingen rättvis framtid för palestinierna som inte grundar sig på en tvåstatslösning. Det ironiska är ju att vi ungefärligen vet hur denna tvåstatslösning ska se ut. Utgångspunkten är folkrätten och 1967 års gränser. Sedan kan förhandlingar leda till justeringar i detta. Utgångspunkten är skisserad till mycket stor del i det historiskt betydelsefulla arabiska fredsinitiativet.

Utgångspunkten är också att de numera tack och lov mer marginella grupperna, det vill säga ett Israel som kräver ett Stor-Israel där palestinierna inte har någon plats eller de på den arabiska eller palestinska sidan som vill uttradera Israel från kartan, av historien får marginaliseras till förmån för de stora majoriteter både i Israel och bland palestinier som faktiskt vill ha en bestående fred.

Våldet kan inte vara vägen framåt. Terrorn kan inte accepteras här, lika lite som någon annanstans. Det är bara freden och försoningen och samverkan som kan ge vanliga människor i Israel, Palestina och arabvärlden en möjlighet till en anständig, värdig och mänsklig utveckling.

Jag nämnde att förra året var ett år när det fanns förutsättningar för framsteg. Nu blev det inte så, men vi ska inte heller glömma de tendenser till framsteg som fanns.

Annapolisprocessen ledde till direkta, omedelbara förhandlingar mellan palestinska och israeliska företrädare som berörde alla de känsliga områdena.

Vi fick till stånd indirekta förhandlingar mellan Israel och Syrien via turkisk förmedling som visade att den vägen kanske är något mer framkomlig än vad vi hade trott tidigare.

Vi fick genom egyptisk förmedling dessutom en, kan man säga, indirekt förhandling mellan Israel och Hamas som i juni resulterade i, om än icke en vapenvila, så dock någon typ av halvt ömsesidig förståelse om återhållsamhet kring Gaza. En återhållsamhet som inte definierades i papper, och detta är ju svagheten i det hela, men där man i alla fall utgick från att Hamas skulle göra allt de kunde för att se till att inga raketattacker riktades mot Israel, framför allt inte av organisationen själv. Israel skulle visa återhållsamhet och också lätta på den isoleringspolitik gentemot Gaza som man hade bedrivit under lång tid, självfallet framför allt efter 2006 och ännu värre efter 2007.

Det var den vapenvilan som kom att erodera i november och som Hamas sade upp den 19 december. Raketbeskjutningarna började, och i mellandagarna slog så Israel till med sitt motangrepp som kom att pågå i 22 dagar.

Israel hade rätt att svara på raketattackerna. Om Israel till fullo hade accepterat eller respekterat det som låg i den indirekta överenskommelsen i juni är enligt min mening i hög grad diskutabelt. Isoleringspolitiken är icke vare sig moraliskt försvarbar eller politiskt hållbar. Men man hade rätt att slå tillbaka och försvara sig.

Sedan gick man så långt att jag tror att det från israelisk egen utgångspunkt blev kontraproduktivt, både vad gäller utvecklingen i regionen, vad gäller attityden till Israel i stora delar av arabvärlden och alldeles säkert också vad gäller Israels position i världen i övrigt.

Man talar om att man har återupprättat sin avskräckningsförmåga – måhända. Lärdomen av historien är att ingen nation, oavsett hur stor den är, kan bygga sin säkerhet bara på avskräckning. Det är försoning som bygger fred. Avskräckning bäddar oftast för fortsatta konflikter.

Låt mig leva upp till det jag sade, att försöka titta framåt och ge bara några utgångspunkter för vad vi måste försöka göra nu.

Det viktigaste är att säkra den fortsatta vapenvilan. Ingen borde ha intresse av att återuppta striderna. En säkrad vapenvila kräver självfallet att raketattacker och andra våldshandlingar mot Israel inte återupptas, men det kräver också att isoleringen av Gaza hävs och att, som en del av detta, effektiva åtgärder mot smuggling av vapen vidtas.

Detta att häva isoleringen och stoppa smugglingen är intimt sammanknippade. Med fortsatt isolering kommer smuggling för alltför många att framstå som en livsnödvändighet och för vissa som en extremt lönsam verksamhet. Att stoppa den blir då i praktiken omöjligt.

Men att häva isoleringen handlar inte främst om att stoppa smugglingen. Först och främst handlar det om att ge människorna i Gaza en rätt, inte bara att överleva genom humanitär hjälp utan att leva, och att rätten också till ett normalt ekonomiskt liv kan återupprättas.

Den israeliska isoleringspolitiken har hitintills varit moraliskt oförsvarbar och politiskt kontraproduktiv. I en ekonomi som faller samman raseras också stödet för moderationskrafter. Det är desperationens, det är hämndens och det är våldets krafter som då tar över, som dominerar och som styr utvecklingen. Det är det som vi har sett så tragiska tecken på i Hamas starkare ställning, i Hamas vålds användning. Den föds ur den desperation som odlas av isoleringspolitiken.

Budskapet från Europeiska unionen på denna punkt är lika starkt som det är tydligt. Isoleringen måste hävas. Gaza måste ha rätten att leva. Det är en förutsättning för freden.

Därtill kommer att vi uttrycker starkt stöd för president Abbas förnyade ansträngningar att uppnå en palestinsk försoning. Att nå fram till en överenskommelse om en regering som har makt och myndighet såväl i Gaza som på Västbanken är också avgörande för att kunna åstadkomma en verklig, av alla accepterad återuppbyggnad av Gaza. Om en sådan försoning resulterar i en mer renodlad samlingsregering eller i någon mer teknokratisk övergångsregering är inte vår sak att bedöma. Vi skulle välkomna den, och vi skulle vara beredda att samarbeta med den. Ansvaret för de fortsatta fredsförhandlingarna kommer dock även fortsättningsvis att ligga hos president Abbas.

Herr talman! Detta är utgångspunkter för en politik som syftar till att dämpa våldet, minska spänningarna och skapa förutsättningar för en fredsprocess. I dag är såväl Europeiska unionens Javier Solana som president Obamas George Mitchell i Tel Aviv och Jerusalem efter samtal i går i Kairo. De kommer bägge att fortsätta i regionen, och några av oss andra kommer att förstärka deras insatser på olika sätt under den närmaste veckan. Om vi har förutsättningar att i något litet avseende lyckas efter 60 år av misslyckande lämnar jag osagt. Men stödet från Sveriges riksdag i de ansträngningarna betyder mycket och har sin betydelse även i ett vidare perspektiv.

Anf. 3 HANS LINDE (v):

Herr talman! Vi kan nu i grova drag sammanfatta 22 dagar av israelisk militäröffensiv mot Gazaremsan. Israeliska människorättsorganisationer rapporterar att minst 1 300 palestinier har dödats. Oberoende källor hävdar att så mycket som 80 procent av dessa döda har varit civila. 410 barn har dödats och 104 kvinnor. Över 5 320 palestinier har skadats, många av dem allvarligt. Samtidigt har 13 israeler dödats, 3 av dem av egen eldgivning.

Den materiella förstörelsen är omfattande. Tiotusentals Gazabor har fått sina hem förstörda. 400 000 Gazabor har inte längre tillgång till rent vatten. Ca 50 FN-byggnader och 21 hälsokliniker och sjukhus har blivit helt eller delvis förstörda.

Att det mänskliga lidandet och den materiella förstörelsen på Gazaremsan har blivit så omfattande är knappast förvånande. Israel har i sina urskillningslösa attacker inte skonat någon del av samhället på Gazaremsan. Skolor, sjukhus, moskéer, ambulanser och FN-byggnader har bombats och beskjutits.

För de 1,5 miljoner Gazabor som spärrats in på en yta som motsvarar den svenska ön Orust har det inte funnits någon säkerhet, ingenstans att fly eller att söka skydd när en av världens militära stormakter valt att urskillningslöst attackera ett utfattigt folk, inspärrat på ett område som inte kan beskrivas som någonting annat än världens största fångläger. Det vi har sett kan inte beskrivas som något annat än ett skolboksexempel på brott mot folkrätten och krigets lagar.

De raketer som Hamas har avfyrat in i Israel är inte förenliga med folkrätten och förtjänar bara fördömanden, men Hamas raketer kan aldrig legitimera de långt mer omfattande israeliska attackerna på palestinsk civilbefolkning. Israels attacker har kallats självförsvar, men hur kan beskjutning av skolor, ambulanser och sjukhus kallas självförsvar? På vilket sätt har staten Israel blivit säkrare av att 410 palestinska barn har mördats?

Israel har självt valt att inleda en markoffensiv på Gazaremsan, har självt valt att bomba FN:s center för humanitär hjälp, har självt valt att använda sig av vit fosfor. Ingen annan än Israel bär ansvaret för detta. År 2009, i år, kan vi inte passivt bevittna grova och omfattande brott mot folkrätten. De ansvariga måste ställas inför rätta.

Men Israel har redan deklarerat att ingen kommer att ställas inför rätta, innan någon undersökning har hunnit göras. Ehud Olmert har redan meddelat att ”befäl och soldater ska veta att de är säkra från olika tribunaler och att staten Israel kommer att beskydda dem som de beskyddade oss i Gaza”. Så mycket för rättsstaten i det som ibland kallas för Mellanösterns enda demokrati.

När Israel vägrar att ta ansvar för sina krigsförbrytelser är det omvärldens ansvar att se till att Israel och de krigsförbrytare som har begått brott ställs inför rätta, oavsett nationalitet, och att vi skickar ut en tydlig signal till krigsförbrytarna i Mellanöstern att de inte har någonstans att gömma sig.

I en rad EU-länder, inklusive Sverige, finns möjligheten att ställa krigsförbrytare inför rätta i nationella domstolar. Den möjligheten måste vi här i Sverige utnyttja. Är den svenska regeringen beredd att agera för att krigsförbrytare som kommer till vårt land eller till något annat EU-land ställs inför rätta?

Carl Bildt talade tidigare om de svåra förutsättningarna för ett arbete för fred. Det är ingen tvekan om att vägen till fred kommer att bli problematisk och svår. Men det som Carl Bildt glömde var ju att Sverige och EU själva har försvårat förutsättningarna för fred genom att vägra prata med samtliga parter i konflikten, genom att vägra sätta press på staten Israel.

I stället har vi kunnat se hur Sverige och EU på område efter område det senaste året har gett Israel förmåner. I somras förnyade EU sitt handelsavtal med Israel, ett av de mest förmånliga handelsavtalen som EU har med något land. Liknande avtal med andra stater har hävts efter omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Det borde vara en självklarhet att Sverige och EU nu gör detsamma med handelsavtalet med Israel.

Den 8–9 december beslutade EU:s utrikesminister, med svenskt stöd, att fördjupa det politiska samarbetet med Israel. Bland annat ska EU:s internationella ESDP-insatser öppnas för israeliskt deltagande och fler högnivåmöten ska hållas med Israels försvarsminister. Är det verkligen rimligt, Carl Bildt, att EU:s finrum ska öppnas för den israeliska försvarsministern Ehud Barak, den person som bär det yttersta ansvaret för de omfattande krigsförbrytelser som Israel har gjort sig skyldigt till?

Även vi i Sverige har ett djupt och omfattande militärt samarbete med Israel, ett samarbete som självklart borde avbrytas i ljuset av det som har hänt den senaste tiden.

Jag frågade i min inledning om Sverige ska låta Israels brott passera utan konsekvenser. Jag måste ändå tolka Carl Bildts svar som ett tydligt ja. Det kommer inte att bli några konsekvenser för Israel. Inga krav kommer att ställas. Ingenting kommer att hända när det gäller Israels relationer till EU eller till Sverige.

Israel verkar ha fått en särställning i EU:s och Sveriges ögon. Hade vi accepterat att något annat land i Asien, Afrika eller Latinamerika hade betett sig som staten Israel utan att det hade fått några som helst konsekvenser? Det borde vara en självklarhet att EU:s handelsavtal hävs, att EU:s fördjupade samarbete fryses och att Sverige upphör med sitt militära samarbete med Israel. Med vilken trovärdighet kommer Sverige att kunna tala om fred, frihet och folkrätt i någon del av världen om vi låter Israels grova brott passera i dag?

(Applåder)

I detta anförande instämde Egon Frid, Lars Ohly och Kent Persson (alla v).

Anf. 4 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! I dagens aktuella debatt om Gaza är det viktigt att vi skaffar oss perspektiv.

1 300 dödade och över 5 000 skadade i Gaza motsvarar, om vi sätter dessa siffror i relation till Sverige, över 8 000 dödade svenskar och långt över 30 000 skadade svenskar. Hans Linde nämnde att 410 barn dödades i Gaza, vilket i Sverige skulle motsvara 2 440 barn. Är det rimligt? Allt detta skedde på en yta som motsvarar en fjärdedel av Öland.

Två frågor kommer att hänga kvar i luften oerhört länge: Vilket intresse hade Israel av att 410 barn dödades i denna konflikt? På vilket sätt tjänar det Israels intresse?

Carl Bildt sade att vi nu ska se framåt. Trots det använder han långt mer än åtta minuter av sina tio minuter till att bara beskriva historien. Det är något som vi alla kan. Det väsentliga är naturligtvis att fokusera på vad vi kan göra för att få till stånd en ordentlig fredsprocess. Carl Bildt hade två besked, nämligen att vi måste säkra vapenvilan och att isoleringen av Gaza måste upphöra. Ingenting annat.

Jag vill hänvisa till det uttalande som Socialdemokraternas verkställande utskott har antagit om Gazakrisen. De sex minuter jag har till förfogande räcker inte för att beskriva allt det vi socialdemokrater tycker och vill göra i detta. Jag vill ta tillfället i akt i denna aktuella debatt att rikta mig till regeringen och fråga vad det är vi ska göra framöver. Vi socialdemokrater menar att det är väsentligt att de krigsförbrytare som nu finns i denna konflikt utan tvekan ställs inför rätta. På vilket sätt är Sverige berett att agera inom FN:s råd för mänskliga rättigheter och inom Internationella brottmålsdomstolen för att undersöka, pröva och försöka få de krigsförbrytare som nu finns att ställas inför rätta? Krigsbrott ska beivras. Det gäller såväl israeler som har använt oproportionerligt övervåld, använt vit fosfor, som att det också ska prövas om Hamas har använt civila som sköldar.

När Carl Bildt uttalar sig på sin blogg efter EU-möten faller en stor del av bördan på Hamas och palestinierna, det vill säga att de ska agera. Jag tycker att det är fel fokus. Efter det fruktansvärda som har skett i Gaza måste det ställas oerhört starka krav på Israel. Varför? Jo, för att det är många runt om i världen, speciellt i Palestina, som faktiskt frågar sig om Israel vill ha fred. Vad tjänade 410 barns död till nytta för Israel? Det är viktigt att den svenska regeringen och EU ställer stenhårda krav på Israel för att de ska bevisa att de vill ha fred.

Israel ska omedelbart häva blockaden mot Gaza, se till att humanitär hjälp kan komma in och se till att vanligt folk i Gaza kan ha en möjlighet att handla med omvärlden. All annan isolering leder naturligtvis till ökad extremism.

Ta bort vägspärrarna. Underlätta vid *checkpoints*. Se till att muren inte går på ockuperat område. Upphör med bosättningspolitiken. Avsluta ockupationen av Västbanken.

Det ska ställas stenhårda krav på Israel, som nu måste visa reell vilja till fred.

Det krav som har ställts på palestinierna är att de ska ha en samlingsregering och samtala med varandra. Låt mig återkomma till det. Självklart ska vi i omvärlden också ställa krav på Hamas att omedelbart avsluta sin raketbeskjutning mot israelerna.

Vad kan vi göra i Sverige? Socialdemokraterna har framfört att vi i Sverige ska kräva att det fördjupade samarbetsavtalet med Israel ska suspenderas. Det ska suspenderas ända tills Israel visar en genuin vilja genom konkret handling.

Undersök vårt militära samarbete. Våga ta en diskussion om vi ska fortsätta det militära samarbete som vi i dag har med Israel. Sammanställ alla de biståndsprojekt som nu har förstörts i Gaza. Undersök möjligheten att ställa krav på Israel att återbetala. Lyft fram kvinnornas och barnens situation i Gaza. Det är oerhört lätt att förstå den frustration mänskorna känner och den traumatisering som sker. Om det ska vara en genuin fredsprocess framöver borde svenskt bistånd gå till de traumatiserade barnen och kvinnorna i Gaza. Glöm inte bort FN:s resolution 1325 om kvinnors roll i fredsprocessen.

Carl Bildt och jag hade förra året en debatt om behovet av att samtala och föra en dialog med alla parter i konflikten. Då kallade Carl Bildt mig för Hamaskramare. Vi socialdemokrater krävde att den här regeringen skulle ha ett samarbete med den samlingsregering som Hamas gick med på när både Fatah och Hamas ingick i regeringen. Carl Bildt besökte samlingsregeringen och talade med företrädare för Fatah men inte med företrädare för Hamas. Jag menar att en regering måste föra en dialog med alla parter i en konflikt. Hamas är en del av problemet men också en del av lösningen. Kommer Carl Bildt att samarbeta med den samlingsregering bestående av Hamasrepresentanter och Fatahrepresentanter som han i dag så hett eftersträvar?
(Applåder)

I detta anförande instämde Kerstin Engle, Sonia Karlsson, Lars Mejern Larsson, Désirée Liljevall, Anne Ludvigsson, Veronica Palm, Marina Pettersson, Magdalena Streijffert och Olle Thorell (alla s) samt Hans Linde och Lars Ohly (båda v).

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Anne Frank – jag läste om henne i går, minnesdagen av Förintelsen. Hon var en ung flicka som drömde, hoppades, fick uppleva fruktan, rädsla, hur hoppet och modet att leva förtärdes, för att sedan på nytt se en glimt av hopp.

Vi känner alla till hennes öde, har besökt platser för Förintelsens offer, och känt klumpen i magen. Hur kunde det få hända? Låt oss lära av det. Låt oss berätta om det. Låt oss ta vara på de erfarenheter och det internationella regelverk som har byggts upp för att förhindra att dessa ohälsor drabbar människor i dag. Låt oss stå upp för de reglerna. Det handlar om alla människors lika rätt och värde, om frihet, om att få drömma om ett gott liv oavsett var man bor.

Utifrån andra världskrigets ohälsor kom besluten om en tvåstatslösning – Israel och Palestina. Men alltsedan 1948 har det aldrig förverkligats. Under de drygt 60 år som har förflutit har vi alla misslyckats. Israel har bildats men inte uppnått säkra och av alla erkända gränser. Palestinierna har aldrig fått se sin stat bildas eller fått några gränser som har erkänts. Vi övriga i världssamfundet har inte kunnat eller velat göra vad som krävs för att uppnå hållbar fred.

Herr talman! Det som har hänt och händer än i dag i Gaza är en oerhörd tragedi – för alla. Självklart har Israel rätt att försvara sig, men inte med vilka medel och inte hur som helst.

Ännu en gång har de små glimtar av hopp som funnits släckts. Ännu en gång har vapnen talat. Än en gång har humanitär rätt trampats på. När man hör berättas att barn leker hjältelekar, att de dör, kan man inte låta bli att få en klump i magen. Barnen i Gaza måste också ha rätt att få växa upp med drömmar om vad de vill göra i livet och möjligheter till utbildning och ett gott liv, i stället för att drömma om martyrdöd som vägen till framgång.

När vi i dag hör och ser berättelser från de vanliga människor som drabbas, från barn som växer upp med rädslan som huvudkudde, måste vi bryta tystnaden. Också om det här måste vi våga tala. Det måste gå att bryta det mönster som alltför länge fått råda i regionen. Vi, deras medmänniskor, måste våga ställa krav, våga ha förväntningar på någonting annat. Det gäller visavi israelerna, och det gäller visavi palestinierna. Vi måste visa att vi håller på humanitär rätt. Vi måste visa att vi menar allvar när det gäller alla människors lika rätt och värde. Övergrepp ska utredas, inte försvaras, och ansvar tas, oavsett vem det handlar om.

Herr talman! Det är nu viktigt att Sverige och EU tar ansvar, men inte genom att sätta sig på läktaren, inte genom bu- eller hejarop, utan faktiskt genom att på allvar ge sig i kast med det politiska uppdraget att uppnå två stater som kan leva i fred med varandra och andra inom säkra och erkända gränser.

Det är hoppningivande att den nya amerikanska administrationen så snabbt signalerat vilja till handling. Här gäller det verkligen att våga och vilja söka möjligheterna, att bryta de gamla mönster som uppenbart inte burit frukt men väl odlat hat. Låt en ny era få börja! Visa att det faktiskt, trots det som händer än i dag, finns skäl att hoppas!

Självklart, herr talman, krävs det en hållbar vapenvila, med öppnandet av gränsovergångar till Gaza i stället för öppnandet av smuggeltunn-

lar, en återuppbyggnad humanitärt och fysiskt, samtidigt som raketbeskjutningen av södra Israel upphör.

Men, herr talman, det räcker inte med detta. Det krävs också att den blivande administrationen i Israel visar att man inte säger ett och gör något annat på Västbanken. De olagliga utposterna måste bort och bosättningarna upphöra. När nu vapnen talat, med förskräckande effekter för vanliga människor, måste också vanliga strävsamma människor få höra andra budskap som förändrar deras vardag till det bättre, som inger hopp om att fred är möjlig. Frukten har alltför länge fått härska, fått terrorisera människor i regionen. Förvisso, herr talman, finns det åtskilliga krafter som utifrån sina olika utgångspunkter vill se frukten växa, som på känt manér med rädsla söker behålla eller erhålla makt.

EU:s länder har visat mod, vågat bryta gamla mönster på vår kontinent. Låt oss också vara modiga i det humanitära och politiska arbetet för fred för både israeler och palestinier, i både Gaza och den övriga regionen. Låt mig, herr talman, uttrycka stöd för Carl Bildts tydliga vilja och arbete just för fred och försoning. Historien har visat oss att det till synes omöjliga faktiskt är möjligt.

Anf. 6 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Tv-bilderna från kriget i Gaza har drabbat oss alla. Varje civilt offer i ett krig är en tragedi för mänskligheten. Varje barn som aldrig får chansen att växa upp är en outsläckt sorg. Varje förlo-rad, skadad eller utsatt individ göder våldet, hämnden och hatet.

Jag tänker på de palestinska skolungdomarna i Gaza som tragiskt dött under det senaste kriget. Jag tänker på dagisbarnen i södra Israel, i Sderot, som levt med rädslan för Hamas kassamraketer under åtta år. Jag tänker på alla spruckna förhoppningar om en bättre och mer fredlig tillvaro för Mellanösterns folk.

De senaste veckornas våldseskalering i Mellanöstern är djupt oroväckande. Världssamfundet måste göra allt för att se till att den bräckliga vapenvilan blir ömsesidig. Redan nu på morgonen kom det dock rapporter om att våldet har blossat upp igen. Vi måste ställa konkreta krav i detta läge.

Såväl Israel som Egypten måste genast öppna sina gränsövergångar mot Gaza för att släppa in humanitär hjälp. Den humanitära nöden är oerhörd för Gazas folk.

Jag önskar också en internationell observatörsstyrka för att verifiera att vapenvilan respekteras och för att fungera som en förbindelselänk mellan Hamas och Israel i syfte att avstyra nya kriser.

För att stoppa all vapensmuggling till Gaza – ett samarbete som måste ske mellan Egypten och utomstående parter – måste vi få fler EU-poliser som kommer tillbaka till Rafahgränsen i mycket större styrka än tidigare.

Vi kanske också måste börja diskutera det gamla klassiska kravet om en internationell fredsstyrka vid gränsen mellan Gaza och södra Israel.

Vi måste lyfta fram hur vi kan få öronmärkt bistånd till kvinnogrupper, människorättsorganisationer, oberoende journalister, politiska partier och sekulära grupper utan koppling till Hamas för att stärka ett civilsamhälle.

Prot. 2008/09:64
28 januari

*Aktuell debatt:
Situationen i Gaza*

Vi måste också uppmuntra Israel att ge stöd till Västbanken genom att lyfta upp vägspärrar i lugnare områden, lämna fler bosättningar och underlätta för palestinsk arbetskraft. Signalen ska vara tydlig: Fredligt beteende lönar sig.

Gazakonflikten de senaste veckorna har även skapat oförlåtliga konsekvenser på hemmaplan. Vi ser i dag en våg av antisemitism som sköljer över Europa. I går tvekade en del svenska kyrkor att uppmärksamma Förntelsens minnesdag, årsdagen 64 år sedan Auschwitz gaskammare öppnades, med hänvisning till dagens Gaza – detta trots att de sex miljoner judar som mördades under Förntelsen föddes innan staten Israel utropades. Bara för att Israel är en judisk stat betyder inte det att judar i allmänhet – levande, döda, förintade eller ofödda – skulle ha del i det som händer i Israel i dag.

I Storbritannien har islamister börjat upprätta dödslistor över kända judar i landet. Synagogor och fredliga judiska manifestationer har attackerats också i vårt eget land, där det i demonstrationstågen vajar flaggor med terroristorganisationer och mördarorganisationer som Hizbollah och Hamas och där även Adolf Hitlers ansikte syns.

Utifrån den senaste tidens våldsanvändning måste vi slå fast följande.

Israel har enligt folkrätten rätten att försvara sig och skyldigheten att skydda sina egna medborgare. Under de senaste åren har det från Gaza skjutits tiotusentals raketer in i södra Israel. Men enligt samma folkrätt ska nationer använda en proportionerlig nivå av våld samt fokusera på militära mål.

Den senare aspekten är mycket svår i fallet Gaza – det vet vi alla – i och med att Hamas använder civila som mänskliga sköldar genom att förvara vapengömmor och raketrämper bland bostadsområden, i skolor och sjukhus. Att använda civila som mänskliga sköldar utmanar också själva kärnan i folkrätten.

Hamas tände konflikten genom att vägra att fortsätta den relativa vapenvilan som gick ut den 17 december, genom att börja beskjuta Israel med raketer med en aldrig tidigare skådad räckvidd. Dessa raketer, troligen sponsrade av diktaturregimer som Iran och Syrien, kunde inte längre bara nå de närmast liggande israeliska städerna utan skulle kunna nå områden med uppemot 250 000 invånare.

Lägg därtill Israels oerhört utsatta position bland grannländerna, där Irans president öppet hyllar antisemitism och vill se Israel uttraderat från kartan, där Hamas – terroristämplat av Förenta nationerna, Europeiska unionen och USA – på sikt önskar skapa ett islamistiskt välde i hela regionen inklusive Israel. Det sistnämnda är Hamas mål enligt 11 § i dess program.

Glöm aldrig att Hamas har givits åtskilliga chanser att komma in i den politiska värmen genom att uppfylla tre enkla krav: att acceptera staten Israels rätt att existera, att avstå från terror och våld och att respektera ingångna fredsavtal. Dessa krav bör inte omvärlden rucka på en endaste tum.

Glöm heller aldrig att Hamas minsann kunde köra ut sin rival Fatah från Gaza! De skulle lätt kunna stoppa sina egna raketbeskjutningar om bara viljan fanns.

Glöm aldrig att Hamas alltid har valt bomber framför fred!

Från den dag då staten Israel utropades som självständig nation, den 14 maj 1948, har landet varit attackerat, trots att Israel tillkom med stöd av FN. Jag skulle vilja avsluta detta mitt första inlägg med att citera Israels fjärde premiärminister, Golda Meir. Hon uttryckte detta mycket klart. Hon sade: Man kan kompromissa om territorier, men man kan inte kompromissa om att vara eller inte vara.

(Applåder)

Anf. 7 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Det är odiskutabelt en sorgens dag när vi 2009 ska behöva samlas till en debatt som handlar om våld, död och ofattbar smärta. Vår hållning här i parlamentet är den självklara att respekten för mänskliga fri- och rättigheter och respekten för den enskildes liv ska vara prioriterade och ställas framför precis allt annat.

Det är en absolut självklarhet att ett palestinskt liv är lika mycket värt som ett israeliskt liv, som ett svenskt eller som ett människoliv i Afghanistan, i Kongo, i Darfur eller på Sri Lanka. Det kan vara klokt att göra den reflexionen dagar som dessa, även om den här debatten handlar om Gaza. I Afghanistan möts en terrorgrupp, talibanerna, av ett gigantiskt krigsmaskineri i vilket också vårt land är involverat, låt vara inte i den regelrätta frontlinjen. Man kanske skulle kunna se det som att därför friställs krafter på annat håll i Afghanistan för våld och dödande.

Jag tror att vi alla får lika illa när vi ser bilder av drabbade barn och vuxna och läser om vad som har hänt i Gaza. Jag kan inte tänka mig något annat än att vi alla lika hett åstundar fred i Gaza och på alla andra krigs- och våldsskådeplatser världen över. Skillnaden är att i Afghanistan finns inte journalisterna. Därifrån får vi inte så många bilder, för att nu bara ta det som exempel.

Herr talman! Det finns vissa ofrånkomliga fakta som kanske riskerar att försvinna bort nu när krigets offer och förödelse dominerar rapporteringen. Hamas är en terrororganisation. Det är USA, EU och Sverige överens om. Israel har rätt att försvara sitt folk och sina medborgare. Detta får det inte råda någon delad mening om.

Vi vet att raketer och kulor ständigt, under tiotals år, sköts in över Israel. Det har varit känt på varenda utrikesförvaltning i hela Sverige. Ingen har väl inbillat sig, föreställer jag mig, att Hamas skulle ha sina vapen för självförsvar eller att Iran har försett Hamas med vapen av någon annan anledning än att de skulle användas för att attackera Israel. Det är som alla vet Hamas och Irans målsättning att utplåna Israel.

Terrororganisationer söker inte fred. Man hänger sig åt terror. Det är därför man existerar. Ingen kan heller ha inbillat sig att Israels regering år efter år skulle uthärda raketanfall riktade mot civila i Israel. Vilket land skulle göra det? Det finns anledning att känna ett mått av tillfredsställelse över att premiärministrar, utrikesministrar etcetera snabbt satte i gång försök att få till stånd eldupphör.

Så länge jag har funnits med i politiken har jag hört talas om *early warning*-system. Man ska reagera när brandvarnaren ger ljud ifrån sig och inte vänta tills elden är lös. Jag tycker att man har rätt att uttrycka förvåning, för att inte säga besvikelse, över att Hamas raketer över södra Israel av världssamfundet inte kunde uppfattas som brandvarnare.

Det sägs ofta att utan USA blir det ingen fred i Mellanöstern. Under alla omständigheter känns det som en strimma av hopp en dag som denna att den nytillträdde presidenten Barack Obama ger sig i kast med Mellanösternproblematiken helt i början av sin ämbetsperiod. Måtte han och alla andra lyckas i det absolut nödvändiga fredsarbetet.

Självklart är det så att människor, civila, som inte har fastnat i en vanvettig fundamentalism åstundar fred. Det måste man tilltro både de civila palestinierna i Gaza och israelerna. Jag önskar utrikesminister Carl Bildt all framgång i strävandena att från svenskt håll bidra till fred i Mellanöstern.

(Applåder)

I detta anförande instämde Yvonne Andersson, Kjell Eldensjö, Annelie Enochson, Eva Johnsson, Mikael Oscarsson och Ingemar Vänerlöf (alla kd).

Anf. 8 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Alla folk har rätt till fred, trygghet och säkra och erkända gränser. Det gäller både israeler och palestinier.

Låt oss konstatera att folkrätten inte är en partipolitisk fråga. Det borde inte vara en partipolitisk fråga.

Vad säger då folkrätten och krigets lagar om hur man får bete sig i en militär konflikt? Den säger att krigshandlingar måste vara proportionerliga. Den säger att det inte ska finnas något annat sätt. Den säger att syftet ska kunna nås. Har så varit fallet med staten Israels ageranden i den här konflikten? Svaret på den frågan är tyvärr nej.

Vad är det som har uppnåtts under konflikten? Mer än 1 400 palestinier har dött. 13 israeler har dött. Tusentals palestinier har blivit skadade. Detta har inte varit ett proportionerligt resultat.

När man bombar parlament, sjukhus, utbildningsdepartement, skolor och moskéer är det ett brott mot folkrätten. Hans Corell, FN:s tidigare rättschef, har varit väldigt tydlig med att detta inte är okej. Han har sagt att det måste bli ett slut på straffriheten och att det enda sättet att få ett stopp på den globala straffriheten är att låta åklagare granska detta och få i gång en rättsprocess. Det är klokt sagt.

Vi måste också fråga oss om Sverige har gjort tillräckligt i den här konflikten. Har Sverige använt ordet fördömande tillräckligt ofta? Eller har Sverige inte använt ordet fördömande alls? Regeringen har tyvärr haft lättare att använda ordet felsteg om staten Israels handlingar, och det är något som jag beklagar.

Det är väldigt viktigt att vi kritiserar båda parter i den här konflikten. Hamas är på intet sätt oskyldigt. Hamas handlingar, de raketer som man har avfyrat mot civilbefolkning utan att ens rikta dem ordentligt, är också ett brott mot folkrätten. Att använda mänskliga sköldar är också ett brott. Båda sidor måste kritiseras och kritiseras hårt.

Men man ska inte låtsas som om det finns någon moralisk ekvivalens mellan två jämbördiga parter i den här konflikten. Jag beklagar att vissa företrädare för regeringsidan lutar åt det hållet.

Om man jämför det Sveriges regering har gjort med exempelvis de uttalanden som har gjorts från Frankrikes regering – de har fördömt i

starkast tänkbara ordalag, som det heter – kunde Sveriges regering ha varit tuffare i sin kritik.

Man kan jämföra med Finland, som kanske är mer jämförbart med Sverige i de här sammanhangen. I Finland har man varit hård i sin kritik mot att Israel bombar och förstör de finländska biståndsprojekten. Man har kallat in ambassadören för staten Israel och låtit honom förklara sig.

Är Sverige berett att gå fram lika hårt som Finland i de här frågorna?

Det finns mycket som behöver göras. Vi borde suspendera det fördjupade handelsavtalet, som EU har ingått med Israel. Vi borde avbryta vapenimporten från Israel. Vi borde avbryta det militära samarbete med Israel som vi har. Det är inte acceptabelt att det här får fortgå utan konsekvenser.

Jag undrar: Vad är regeringen beredd att göra mer?

Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Max Andersson anser att det huvudsakliga felet med regeringens utrikespolitik och med mig som utrikesminister är att jag använder ordet fördömande för sällan.

Det är möjligt. Jag talar nog mer om fred och försoning, till och med om frihet, än vad jag brukar höra Max Andersson göra. Fördömanden har sin plats. Jag medger detta. Folkrätten är fundamental; den ska vi inte avvika från. Men det är freden och försoningen som är framtiden, och i detta ligger kanske lite av en attitydskillnad mellan oss.

Jag vill inte ha ett Sverige som är den avlägsna kommentatören eller den distanserade domaren. Jag vill att vi ska ha ett Sverige som är aktivt i det Europa som faktiskt agerar.

Europa kan inte diktera freden i Mellanöstern. Då hade vi haft den sedan lång tid tillbaka. Men jag tror att Europa har bättre möjligheter i dag i samverkan med en ny amerikansk administration att bidra till det som vi alla faktiskt vill bidra till, det vill säga freden och försoningen. Då kan fördömandet ha sin plats, men vi kan inte bara vara de distanserade kommentatorerna och domarna. Vi måste vara de aktiva freds- och försoningsarbetarna, och det kräver lite mer av aktiva insatser.

Det finns vissa andra dissonanser i debatten – jag ska bara ge några korta kommentarer. Hans Linde säger att vi har ett djupt och omfattande militärt samarbete med Israel. Det är jag inte medveten om. Jag vet inte vilket land han talar om, för det har vi inte. Även Urban Ahlin hade någon antydning om detta.

Allt som finns i denna del har sina rötter i en regering som Urban Ahlin vet mer om än vad jag gör. Det var nämligen hans egen.

Sedan finns det de som vill riva upp handelsförbindelserna med Israel, 1995 års associeringsavtal. Låt mig säga att jag inte tror på den typen av isoleringspolitik när det gäller något land över huvud taget. Jag tror snarare på att vi ska ha öppnare kanaler med alla.

Jag har träffat den israeliska utrikesministern två eller tre gånger under de senaste veckorna. Jag kommer att träffa henne igen. Jag har träffat den egyptiske utrikesministern minst lika många gånger och den turkiske, den jordanske och den palestinske. Det är intensiteten i kontakterna och självfallet styrkan i budskapet i de kontakterna som har betydelse. Och då är det bra om man har kontakterna.

Prot. 2008/09:64
28 januari

*Aktuell debatt:
Situationen i Gaza*

Sveriges riksdags talarstol ska inte underskattas, men det är den direkta kontakten och dialogen som möjligtvis har något större betydelse.

Så till vad vi konkret kan göra. Det är väldigt viktigt – och det är vi alla eniga om – att sätta kraft bakom kravet på att öppna Gaza. Det krävs mellan 600 och 800 lastbilstransporter om dagen för att hålla standarden i Gaza. I dag släpps som mest in ca 140, och då finns det ett ackumulerat underskott. Dag för dag blir den humanitära situationen allt sämre. Det är en illusion att tro att man då kan bibehålla stabiliteten och vapenvilan. Det kommer inte att gå.

Vi måste ge invånarna i Gaza ett människovärdigt liv, en framtid. Det är först då som freden får en möjlighet. Det är vi alldeles eniga om. Vi måste också ha en palestinsk försoningsprocess.

Urban Ahlin ställde en fråga till mig i det avseendet som jag faktiskt svarade på innan han hade ställt den. Det är klart att vi är beredda att samverka med en sådan regering. Det var vi förra gången också. Sedan tar vi inte hänsyn till vad folk har för partitillhörighet. Vilket parti jag representerar i den regering som vi har i Sverige är faktiskt inte relevant. Jag representerar regeringen. Det är också så vi ska behandla en kommande palestinsk försoningsregering, om den kommer till. Sedan för vi samtalen om fred med den palestinske presidenten. Det är så ordningen är.

Det är så här jag tror att vi måste försöka att gå vidare. Det handlar om ett Sverige aktivt inom Europeiska unionen, en europeisk union som är aktiv för fred och försoning. Sedan stöder vi inte minst FN och folkrätten. Resolutionen av säkerhetsrådet, 1860, är grundläggande också för Europeiska unionens arbete.

(Applåder)

Anf. 10 HANS LINDE (v):

Herr talman! Jag ställde frågan i min inledning, hur Sverige och EU ska agera för att inte Israels grova och omfattande brott mot folkrätten och krigiska lagar ska få passera utan konsekvenser.

Nu har Carl Bildt, Sveriges utrikesminister, talat i 14 minuter, och svaret måste väl bli att vi inte ska agera på något område alls.

Den Mellanösternpolitik som Carl Bildt företräder har kommit till vägs ände. Det är inte hållbart att med ena handen överlämna resolutioner med krav på att gränserna till Gaza ska öppnas, med krav på att muren inte ska fortsätta att byggas ut och med krav på att bosättningspolitiken ska upphöra när man samtidigt med andra handen på område efter område ger Israel förmån på förmån, inom handelsområdet, inom säkerhetsområdet och till och med inom försvarspolitikerna.

Carl Bildt frågade här: Vad är det för försvarssamarbete, militärt samarbete, Sverige har med Israel? Ja, jag uppmanar Carl Bildt att i så fall läsa de rådsslutsatser som han själv var med och godkände den 8 och 9 december tillsammans med EU:s övriga utrikesministrar. Där står det svart på vitt att vi ska ha ett fördjupat samarbete inom säkerhets- och försvarspolitikerna. Man ska ha fler högnivåmöten, bland annat med Israels försvarsminister, och man ska öppna EU:s internationella insatser för israeliskt deltagande. Det är väl ett glasklart exempel på militärt samarbete mellan Sverige och Israel som borde upphävas?

Frågan som man egentligen måste ställa sig här är: Vad krävs för att EU ska agera? Hur grova måste Israels brott bli innan de får konsekvenser för Sveriges och EU:s relation till staten Israel? Vad krävs egentligen för att Carl Bildt ska ta ordet fördöma i sin mun?

Uppenbarligen räcker det inte med 410 dödade palestinska barn. Uppenbarligen räcker det inte med att Israel urskillningslöst har bombat Gazaremsan med vit fosfor. Uppenbarligen räcker det inte att Israel i över ett år har isolerat och blockerat Gazaremsan och därmed gjort Gazaremsan till kanske världens största fångläger.

Carl Bildt säger vidare: Nu ska vi återgå till Annapolisprocessen. Låt oss då påminna om vad Annapolisprocessen resulterade i. Under det dryga år som Annapolisprocessen pågick ökade de israeliska attackerna mot palestinier. Fler palestinier dödades. Antalet palestinier i israeliska fångelser fördubblades. Antalet *checkpoints* utökades och så vidare.

Det är denna storskaliga fördrivning av Västbankens befolkning som oavbrutet fortsätter även när de israeliska bombflygplanen har landat. Det är denna humanitära katastrof som fortsätter på Gazaremsan även när de israeliska soldaterna drar hem.

Herr talman! Det måste också sägas någonting om behovet av bistånd och humanitär hjälp i den här debatten, för behovet av återuppbyggnad är enormt. Men tyvärr ser vi att Israel även på det här området förhindrar och försvårar humanitär hjälp till Gazaremsan.

Redan nu har staten Israel sagt att man inte kommer att släppa in byggmaterial till Gazaremsan för att återuppbygga de hus som Israel redan har bombat sönder till grus. Hur ska vi kunna återuppbygga Gazaremsan om Israel inte tillåter att byggnadsmaterial släpps in?

Gazas luftvägar, Gazas landvägar och hamnar måste öppnas. Flera röster höjs nu för att EU ska eskortera in hjälptransporter via Medelhavet. Det skulle vara ett konkret sätt för Sverige och EU att bidra till att humanitär hjälp kommer in på Gazaremsan och också ett konkret sätt för oss att undergräva den israeliska blockaden av Gaza, en blockad som är ett folkrättsbrott i sig.

Självklart kan vi göra mycket för att lindra Gazas nöd. Jag tycker att vi i Sverige på alla nivåer, även ute i kommuner och landsting, ska titta på alla de möjligheter vi har att bistå Gazas befolkning.

Men vi måste också i sammanhanget fråga oss om det är rimligt att Sverige gång på gång betalar och bygger upp det som Israel river ned. Är det inte rimligt att Israel nu tar ansvar för sina bombattor över Gaza? Är det inte rimligt att vi nu avkräver Israel skadestånd för alla de svenska biståndsprojekt som man har bombat till grus och aska?

Anf. 11 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Låt mig de sista två minuterna av min talartid ge några få kommentarer. Carl Bildt säger att han inte vill vara en distanserad kommentator, och så gör han sig lite lustig över att det är lätt att stå här i riksdagens talarstol och säga en massa saker. Han vill hellre vara en freds- och försoningsarbetare. Kan vi då åtminstone medge att så här långt har du varit en bättre distanserad kommentator än freds- och försoningsarbetare.

När det gäller handelsavtalet har vi socialdemokrater sagt att vi vill att det förstärkta samarbetsavtalet med Israel ska suspenderas. Då säger Carl Bildt att det är något som vi naturligtvis ska utveckla precis som vi gör med alla andra grannländer.

Men det är precis så EU gör. Vi ställer krav på våra grannländer att de ska göra förändringar. Ju bättre förändringar de gör desto djupare kan samarbetet med Europeiska unionen vara.

Detta var Sveriges regerings hållning när ni redovisade det förstärkta handelsavtalet i utrikesutskottet. Då handlade det om att försöka villkora detta till förändringar på marken. Du kan skaka på huvudet, men det var vad Frank Belfrage berättade för utrikesutskottet när han gjorde den redovisningen. Det är ganska naturligt att det är så. Vi använder nämligen alla samarbetsavtal med våra grannländer till att stärka och ställa krav.

Det som egentligen är den unika nyheten är att Carl Bildt säger att om det nu blir en samlingsregering i Palestina med alla representanter ska han fullt ut samarbeta med alla dessa beståndsdelar – som vi gjorde förra gången, lägger han till. Det är ju inte sant. Den borgerliga regeringen bestämde sig för att enbart ha kontakter med de representanter i samlingsregeringen som kom från Fatah, till skillnad från Norges socialdemokratiska regering som bestämde sig för att samarbeta med alla ingående parter i den regeringen: teknokrater, Hamasföreträdare och representanter för Fatah.

Ska jag nu tolka vad Carl Bildt säger som att om det blir en samlingsregering i Palestina lovar Carl Bildt att den svenska regeringen ska samarbeta med alla ingående delar?

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Frågan för dagen är hur israelerna når fred och säkerhet inom erkända gränser. Och hur når palestinierna fred och säkerhet och en egen stat med erkända gränser?

Det handlar om respekt, tolerans och försoning. Vi måste våga bryta mönster, lära av historiens ständiga förluster och inte göra om dem igen och igen, vilket vi sett alltför mycket av, också i den region vi nu talar om.

Folkrätten är grundläggande. Anklagelser om brott mot folkrätten måste naturligtvis utredas och om det visar sig att sådana begåtts ansvar utkrävas.

Jag delar bedömningen att läktarpolitiken ska brytas. Det tillhör också att bryta mönster. Recensionspolitiken ska bytas ut mot faktiskt klarspråk i direkta samtal som måste bäras upp av kreativitet och mod att söka lösningar på gamla problem, inte nya lösningar.

Herr talman! Sverige har genom historien haft en aktiv roll utrikespolitiskt. Vi har sett att det inte lett till fred i Mellanöstern. Det var en ensidighet som präglade mycket av den aktiviteten. Efter det har följt en lång period av passivitet. Jag är glad, herr talman, att den nu har brutits och förbytt i ny aktivitet och faktiskt en vilja att vara närvarande, att tala och handla, inte bara här i Sverige.

Isoleringspolitiken från Israel gentemot Gaza har varit kontraproduktiv, Hans Linde. Låt oss inte göra om isoleringspolitik i andra samman-

hang utan i stället verka för att öppna gränser. Självklart handlar det också om att upphöra med utposter, bosättningar, raketbeskjutning och att verkligen våga söka fred och försoning på denna 60 år gamla träta.
(Applåder)

Anf. 13 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Problemet i Mellanöstern stavas varken israeler eller palestiner. Det stavas Hamas, Hizbullah och diktaturregimer som Syrien och Iran. Det stavas organisationer eller länder som alltid har valt religiös fundamentalism, terror och bomber framför fred, frihet och demokrati.

Men kanske finns det mitt i denna tid av misstro paradoxalt nog nya chanser till förändring för fred. Trots att mycket av den forna Annapolis-processen har gått i stå kan möjligen en ny amerikansk administration bringa energi till fredsprocessen. Vi ser att moderata arabländer som Egypten och Jordanien har en mycket viktig roll att spela, även Europeiska unionen, där stora biståndsnationer som Sverige kan bidra till en stegvis strategi där målet om en palestinsk stat måste bli verklighet enligt tidtabell.

Nyckeln är att moderata parter på bägge sidor måste kunna känna sig som vinnare. Vi måste ha en konkret tidtabell för en tvåstatslösning.

Religiösa fundamentalister på bägge sidor som vägrar att acceptera varandras existens kommer garanterat att bli missnöjda. Terroristgrupper kommer att ta avstånd från projektet, och diktaturländer i regionen kommer bittert att få se sig bortmanövrerade. Segrarna kommer att bli vanliga israeler, palestinier, araber, judar och muslimer som längtat efter frihet och fred så länge och en framtid att tro på.

Jag tänkte avsluta med några ord från den insiktsfulle israeliske författaren Amos Oz som många av er i denna kammare har läst. Han har sagt: Det vi behöver är en plågsam kompromiss, en kompromiss men inte en kapitulation. En kompromiss innebär att det palestinska folket aldrig ska gå ned på knä. Det ska inte heller det israelisk-judiska folket göra.

Jag tror personligen – jag är måhända naiv eller idealist – att den senaste våldseskaleringen och utvecklingen ändå kan bli ett avstamp till något bättre, där vi faktiskt får uppleva en tvåstatslösning inom ett par år.
(Applåder)

Anf. 14 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Låt mig få nämna avslutningsvis att historiens värsta rasism heter antisemitism. Låt oss enas om att kriget i Gaza inte får bli en förevändning för att låta antisemitismen skjuta fart igen. Det finns stor risk för det. Birgitta Ohlsson tog upp det tidigare, och jag menar att det måste understrykas.

I dag finns det många judiska ungdomar i vårt land som inte vågar visa att de är judar, som måste dölja sin davidsstjärna i halsbandet. Detta är inte acceptabelt. På den punkten måste vi vara rasande överens alla. I en demokrati är det icke acceptabelt att rasismen får blomma ut. Gaza-kriget – om vi ska uttrycka det så – och antisemitism får inte blandas samman.

(Applåder)

Anf. 15 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Det är inte utrikesministrernas okarakteristiskt nedtonade språk som är problemet med regeringens politik i Israel–Palestina-konflikten, utan det är regeringens oförmåga att handla. Det är inte heller så att utrikesministern är den som har de sämsta åsikterna i dessa frågor, inte på långt när. Han har många kloka synpunkter och driver en något avmätt men ändå positiv politik på EU-nivå. Jag skulle nog säga att han är en av de bästa utrikesministrar som vi skulle kunna få med den nuvarande regeringskonstellationen. Men man borde ändå kunna vara tydlig i sitt ställningstagande med att den sida som dödar hundra gånger fler är den sida som är den överlägsna och som har ett större ansvar för konflikten.

Jag hoppas att regeringen är beredd att åtminstone avbryta det militära samarbetet med Israel när de agerar på det här viset. Hade vi haft ett militärt samarbete med Hamas skulle vi säkerligen ha avbrutit det för länge sedan. Man kan inte ha ett militärt samarbete med en regering som betar sig på det här viset.

Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig börja med att vara lite djärv och säga att jag tror att jag kanske representerar alla i denna debatt om jag säger att vi alla håller med om det som Alf Svensson sade. Det är nämligen en viktig utgångspunkt för oss alla, oavsett de meningsmotsättningar vi kan ha i övrigt, att vi inte får hemfalla åt antingen antisemitism eller andra typer av fördomar mot människor, folkgrupper eller religioner, för då äventyrar vi det långsiktiga försoningsarbetet både i vårt eget samhälle och i världen i övrigt.

Jag ska ta upp några av de punkter som har diskuterats.

När det gäller samarbetet med Israel, Urban Ahlin, noterar jag lite av en begreppsförvirring i de socialdemokratiska uttalandena. Man blandar ihop handelsavtalet i associeringsavtalet, som är från 1995, med det uppdaterade samarbetet som är mer politiskt, som beslutades förra året och som kommer att värderas igen i vår. Det är två olika saker som man har blandat ihop i de olika uttalandena. Sådant händer – det är mycket paper att läsa. Och Mellanösternfrågan är komplicerad på många olika sätt.

Jag hör inte till dem som anser att vi ska säga upp handelsavtalet. Jag tror inte att det är möjligt enligt WTO-reglerna över huvud taget.

Låt mig sedan säga att jag tycker att det är viktigt att vi fördjupar samarbetet med alla länder i Medelhavsregionen, Israel absolut inte undantaget. Jag tycker att det skapar bättre förutsättningar för oss. Nu grundar det sig på en aktionsplan, som det så vackert heter i EU-sammanhang, grundat på associationsavtalet. En ny version ska utarbetas i april–maj. Det är klart att vi då återkommer till den typen av frågeställning. Vi ska också göra det mot bakgrund att vi då har att värdera programmet för en israelisk regering som ett resultat av valet den 10 februari. Jag säger med ett visst allvar att då ska vi göra det mot bakgrund av situationen då och mot bakgrund av programmet för den israeliska regering som är resultatet av valet.

Jag ska också säga något kort angående inställningen till en försoningsregering. Det var en mycket viktig del i slutsatserna från Europeiska unionens ministerråd i måndags att vi stöder ansträngningarna att skapa

en sådan. Det har vi inte gjort tidigare. Nu stöder vi uttryckligen arbetet för att skapa en sådan. Och vi har ingen anledning att göra något annat i det sammanhanget än att följa den politik som vi förde förra gången. Det finns ingen anledning att ändra en politik som vi tyckte var rätt då och som jag tycker är rätt fortfarande i dag.

Vad gäller folkrätten finns det ett antal saker som jag inte har tagit upp, också av det som Hans Linde sade inledningsvis. Det är klart att det är viktigt att efter denna konflikt mer i detalj försöka klarlägga de brott mot den internationella humanitära rätten som har begåtts. Vi har uttalat oss så där i största allmänhet, jag tror alla, att det förefaller uppenbart att brott mot den internationella humanitära rätten har begåtts. Det gjorde vi under krigshandlingarna.

Det som är viktigt nu är att gå från det allmänna till det specifika. Då handlar det om att mer konkret utreda detta. Och det bör företrädesvis ske, enligt min mening, inom FN-systemet. Både FN:s generalsekreterare och Karen AbuZayd, som är chef för UNRWA, uttalade sig mycket tydligt för det när de framträdde i säkerhetsrådet häromdagen. Och EU:s utrikesministrar sade i måndags att vi mycket noga kommer att följa det arbetet. Det innebär att vi stöder arbetet och att vi tycker att det är viktigt. Vilka slutsatser vi sedan drar av de konkreta åtgärder som det leder till får i någon utsträckning bli beroende av resultatet. Men att brott mot den internationella humanitära rätten har begåtts torde vara alldeles uppenbart.

Med detta vill jag bara upprepa att jag tror att det finns en bred enighet i denna riksdag, samtidigt som det finns en spännvidd när det gäller att analysera det grundläggande händelseförloppet, om de krav vi bör ställa just nu och att vi bör basera dem på resolutionen från FN:s säkerhetsråd. Det finns en bred uppslutning bakom den politik som kom till uttryck i EU:s ministerråd i måndags och som vi förankrat i EU-nämnden. Där råder bred enighet, med undantag av handelsavtalet och det närmare samarbetet, om den faktiska politik som vi ska föra inom Europeiska unionen och förhoppningsvis med viss påverkan också i regionen.

Anf. 17 HANS LINDE (v):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet begärde den aktuella debatten om situationen i Gaza för att vi ville veta hur den borgerliga regeringen skulle agera för att upprätthålla respekten för folkrätten och de mänskliga rättigheterna i Mellanöstern. Och visst har vi nu fått beskedet att den borgerliga regeringen ska agera. Man ska fortsätta med det förmånliga handelssamarbetet och eventuellt fördjupa det senare i vår. Det militära samarbetet kvarstår oförändrat, och eventuellt ska även detta fördjupas. Samtidigt har vi från Carl Bildt fått höra att de krav som i dag har rests från samtliga partier i oppositionen om att krigsförbrytare ska ställas inför rätta och att Sverige ska undersöka möjligheten till skadestånd för svenska biståndsprojekt som Israel har bombat sönder avfärdas som läktarpolitik. Man kan fråga sig, Carl Bildt, om det här är en ny generell svensk utrikespolitik som omfattar alla stater i världen eller om det är ytterligare en positiv särbehandling av staten Israel.

Sverige har en historia av att spela en konstruktiv roll i Mellanöstern i egenskap av alliansfri stat och medlare. Vänsterpartiet vill att Sverige återigen ska spela en sådan roll. Men då krävs det att vi är beredda att

fördöma varje brott mot folkrätten och varje brott mot de mänskliga rättigheterna, oavsett av vem, var och med vilka motiv de kränks eller inskränks. Då måste vi i Sverige vara beredda att i vårt försvar av folkrätten se till att det handlar om mer än vackra deklamationer, att vi också är beredda att agera. Men fram till den dagen vi får en svensk regering som på allvar i både ord och handling visar att folkrätten och FN:s deklARATION om mänskliga rättigheter också omfattar det palestinska folket finns det ett alternativ för oss som är vänner av ett fritt Palestina och fred i Mellanöstern. Det är att fortsätta protestera mot Israels övergrepp.

Jag vill de sista sekunderna ta tillfället i akt att uppmana alla vänner av folkrätt och av Palestina som lyssnar på den här debatten att bojkotta israeliska produkter, att uppmana era livsmedelshandlare att ta bort israeliska varor från hyllorna och att fortsätta den bojkotten fram till den dagen Israel har hävt sin ockupation av Palestina.

Anf. 18 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag vill inte säga att jag tror att Hans Linde inte lyssnade på vad jag sade. Jag tror säkert att han lyssnade på vad jag sade, men jag tror att han hade skrivit sitt inlägg i förväg, så då måste han läsa upp det i alla fall.

Vad jag sade angående folkrätten var mycket tydligt. Jag tror att det ger större styrka om detta utreds och klarläggs inom FN-systemet. Det är ingen tvekan om att de har en kompetens och en trovärdighet att göra det som är något högre än vad vi kan säga att vi har från talarstolen i Sveriges riksdag. Det arbetet stöder vi. Det tror vi också, för dem som verkligen tror på folkrätt och internationell rätt, är den mest effektiva vägen att gå.

Ja, det är viktigt att man kan fortsätta opinionsbildning från respektive utgångspunkt för Hans Linde. Det finns andra som kan göra det från andra utgångspunkter. Det är också viktigt att vi trots de meningsskiljaktigheter som kan finnas kan samlas i en i allt väsentligt gemensam politik om vad vi strävar efter att uppnå.

Jag tror att det var Urban Ahlin som påpekade att vi har misslyckats med att åstadkomma fred hitintills. Det är sant. Det är 60 år av misslyckanden. Dessa misslyckanden får allt allvarigare konsekvenser för världen i dess helhet i dag. Att tolerera en konflikt i Mellanöstern var kanske möjligt på 50-, 60- och 70-talen – jag ska inte uttala mig så mycket om det – men nu lever vi en annan värld som är skörare. Nu lever vi närmare varandra och försoning och samlevnad mellan människor och religioner är mycket viktigt i många samhällen. Därmed är frågan om fred i Mellanöstern, försoning mellan israel och palestinier, slut på ockupationspolitiken, säkerhet för Israel, rättvisa för palestinerna och fred mellan Israel och hela arabvärlden mycket viktigare i dag, inte bara för regionen utan för världen. Kan Europa, där Sverige är aktivt, spela en roll ska vi vara de som driver på utvecklingen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Justerades protokollet för den 22 januari.

3 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Anna König Jerlmyr* (m) ansökt om ledighet under tiden den 21 april–22 oktober.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Curt Linderoth* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för *Anna König Jerlmyr*.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:247

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:247 Reviderat säkerhetsdirektiv för leksaker av Egon Frid (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 februari.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang och resor som inte går att flytta på.

Stockholm den 26 januari 2009

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Nyamko Sabuni (fp)

Enligt uppdrag

Cecilia Bergman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:259

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:259 Barncancer och kärnkraft av Per Bolund (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 februari 2009.

Miljöministern har inte möjlighet besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 19 januari 2009

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

5 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM64 Direktivändringar för att bekämpa momsbedrägerier inom EU-handel KOM(2008)805 till skatteutskottet

2008/09:FPM65 Meddelande om ändringar i momssystemet för att förbättra bekämpningen av momsbedrägerier i EU KOM(2008)807 till skatteutskottet

2008/09:FPM66 Ändring av Marco Polo II-förordningen KOM(2008)847 till trafikutskottet

Ett lyft för forskning och innovation

6 § Ett lyft för forskning och innovation

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU4
Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50).

Anf. 19 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Det är en långsiktig forskningsstrategi som bärs upp av flera skäl. Forskningen främjar ett demokratiskt samhälle, ökar förståelsen och samspelet mellan människor och förbättrar medborgarnas möjligheter att leva ett gott liv. Forskningen bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling samtidigt som den stärker svenska företag och samhällets tillväxt. Forskningen vidgar tanken och perspektiven.

Genom forskning har människors levnadsstandard och livskvalitet förbättrats avsevärt. Många förbättringar i arbetslivet har möjliggjorts genom vetenskapliga forskningsframsteg. Därför ska forskning och utveckling stå i människans tjänst för ett solidariskt och rättvist samhälle.

Vi hävdar oss i den globala konkurrensen just genom att skapa, utveckla och använda ny teknik och nya lösningar, vilka möjliggörs genom excellent forskning. Därför har socialdemokratin genom medveten politik drivit på utvecklingen vid universitet och högskolor. Det har inneburit bredd, djup och specialisering med en utvecklingskraft över hela landet. Vi har genom denna medvetna och långsiktiga forskningspolitik under decennier utvecklat svensk forskning.

Den nyfikenhetsdrivna grundforskningen och den tillämpade behovsforskningen flyttar hela tiden fram de vetenskapliga positionerna. Utan forskning löser vi aldrig klimatkrisen. Utan forskning utvecklas inte de nya jobben. Utan forskning kommer inte samhället att bli mer rättvist.

Låt mig vara tydlig. Vi kan inte utveckla forskningen utan duktiga forskare. Därför är svensk forsknings framtida kvalitet beroende av en god rekrytering till forskarutbildningen. Då måste forskarutbildningen vara ett attraktivt alternativ för de bäst lämpade. Därför måste doktorandernas sociala situation väsentligt förbättras och nydisputerade ges ökade möjligheter till fortsatt forskning och meritering.

Samarbete är en förutsättning för att ett litet land som Sverige ska klara att hävda sig i den internationella konkurrensen. Vi ser det som avgörande att akademins och arbetslivets forskning fortsatt har sina självklara uppgifter men att det är i mötet mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor som utvecklingen har möjlighet att ta ytterligare steg framåt. Vi vill därför fortsätta utveckla det nära samarbete mellan statsmakt, forskningsråd och övriga forskningsfinansiärer, lärosäten, näringsliv och fackliga organisationer som präglade den forskningspolitiska utvecklingen under de socialdemokratiska regeringsåren.

Ett tydligt exempel på ett sådant centralt samarbete är vikten av en nationell överenskommelse för den kliniska forskningen. Det kräver att staten tar initiativ till överläggningar mellan de berörda parterna – staten, landstingen och industrin – om forskningens roll, villkoren inom vården och vilket åtagande och ansvar som varje part ska ha. Överenskommelsen ska vara långsiktig och ha bred politisk förankring. Det leder till ökad hälsa, bättre vård och ökad tillväxt.

Forskningen blir alltmer internationell. Sverige måste bli ännu mer aktiv på den globala arenan. Vi måste vara där forskningsgenombrott sker. Vi måste bli bättre på att rekrytera internationella forskare till Sverige och vi måste investera i mer infrastruktur. Då lägger vi en god grund för internationella samarbeten och utländskt forskningskapital.

Herr talman! Jag vill nu säga några ord om den avgörande skillnad som föreligger mellan vår forskningspolitik och den borgerliga regeringens.

För det första: Regeringen satsar för lite på forskning. I den forskningspolitiska propositionen tydliggörs Folkpartiets och särskilt forskningsministerns löftessvek. Nu kan forskarsamhället och svenskt näringsliv konstatera att Leijonborgs hurtfriska vallöfte om att staten skulle satsa minst 1 procent av bnp i civil forskning bara var löst prat och fromma förhoppningar. Det måste vara extra besvärligt för forskningsministern när regeringens eget globaliseringsråd har efterfrågat en mycket större satsning och forskningsministern själv på DN Debatt så sent som i augusti återigen flaggade för avsevärt större satsningar.

Vi välkomnar regeringens föreslagna anslagsökning men menar att den är otillräcklig. Vi socialdemokrater vill därför avsätta ytterligare drygt 4,3 miljarder för de kommande fyra åren.

För det andra: Regeringen vill detaljstyra forskningen genom att peka ut en rad enskilda forskningsområden. Det underminerar den akademiska friheten, riskerar kvaliteten och hindrar forskningssamhället att optimera resursanvändningen efter sina kvalificerade bedömningar. Jag har inget att invända mot att regeringen lyfter fram medicin, teknik och klimat som särskilt strategiska forskningsområden. Däremot har regeringen gått för långt i att detaljstyra genom att peka ut ett tjugofemtal områden ända ned på budgetnivå. Vi ifrågasätter både lämpligheten av att detaljstyra och regeringens kompetens att göra det.

För det tredje: Regeringens nya fördelningssystem lämnar frågetecknen efter sig och riskerar genom sin utformning att styra resurser mellan olika lärosäten och fakulteter på ett sätt som hindrar kvalitetsutveckling och kan tvinga lärosäten till interna omprioriteringar på grunder som inte är vetenskapligt motiverade. Särskilt kommer forskningen vid de yngre universiteten att drabbas av detta.

Vi är i grunden positiva till att en del av fakultetsanslagen tilldelas efter kvalitetskriterier, men det är mycket svårt att överblicka konsekvenserna av regeringens förslag. Därför känner vi en oro för att det nu föreslagna systemet kan leda fel. Det är uppenbart att regeringens system för fördelning av resurser systematiskt missgynnar vissa lärosäten och inriktningar. För att kompensera detta föreslås en ny form av viktningsefficienter. De praktiska effekterna blir absurda, och möjligheterna att tricksa med anställningar mellan olika fakulteter blir nu mer ”lönsamt” än att skriva en bra artikel. Vi föreslår därför en kontrollstation år 2010–2011 då systemet ska utvärderas och beslut om eventuella förändringar ska kunna fattas.

För det fjärde: Regeringens forskningspolitik är företagsfrånvärd genom att inte involvera näringslivet i särskilt strategiska branscher. Vi är utomordentligt förvånade över att regeringen avskaffar de framgångsrika branschprogrammen som utvecklats tillsammans med branscherna. Det handlar om program för flyg- och rymdindustri, metallurgi, fordonsindustri, skogs- och träindustri, läkemedelsindustri, bioteknik samt IT och telekommunikation. Vi vill tvärtom vidareutveckla dessa branschspecifika forskningsprogram samt utveckla nya branschprogram inom tjänstesektorn, upplevelseindustrin och vindkraften. Företagsnära forskning med en nationell samordning där branschorganisationer, enskilda företag och fackliga organisationer medverkar i beredning och prioritering har varit mycket framgångsrik. Regeringens tydliga nedprioritering av detta arbete riskerar att få allvarliga konsekvenser för forskning, tillväxt och sysselsättning i Sverige.

För det femte: Regeringen sviker unga forskare genom att passa i frågan om forskarnas villkor, vilket är anmärkningsvärt med tanke på att en framgångsrik forskningspolitik inte är möjlig utan en genomtänkt politik för forskare. Om en akademisk karriär efter disputation inte är ett möjligt och attraktivt alternativ för våra mest lovande studenter kommer förutsättningarna för svensk forskning att försvagas. Trots att forskarkåren står inför ett massivt generationsskifte gör regeringen knappt några insatser för att tillgodose behovet av återväxt.

Vi vill stärka doktorandernas sociala situation genom att göra doktorandtjänster mer lika regelrätta anställningar. Vi avsätter också ekonomiska medel som täcker kostnaden för ca 150 postdoktors- och meriteringstjänster.

För det sjätte: Regeringen satsar för lite på forskningens infrastruktur, och vi vill därför investera mer än regeringen eftersom det är en av statens kärnuppgifter och är avgörande för att kunna vidmakthålla och stärka Sveriges position i forskningsvärlden. Det inverkar tydligt på våra möjligheter att rekrytera och behålla världens bästa forskare. Med strategiska infrastrukturinvesteringar lägger vi en god grund för internationella samarbeten och utländskt forskningskapital.

Herr talman! Det är av största betydelse vilken inriktning som forskningspolitiken har. Den socialdemokratiska forskningspolitiken vill ge människor och samhälle utvecklingsmöjligheter för framtiden. Därför investerar vi mer resurser än regeringen. Men mer resurser är inte nog. Forskningspolitiken måste också ha en bred ansats som knyter an till verkligheten i alla delar av samhället. Vi tror att framtiden behöver mer av forskning och att kontaktytorna mellan olika forskningsfält och forsk-

ningsområden måste öka. Vi behöver också mer av samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning för att förstå skeenden, utvecklas tillsammans som människor och se globaliseringens möjligheter. Vi menar att kunskapsutvecklingen måste innehålla fler, inte färre, perspektiv för att rätt kunna tackla både grundforskningens och den tillämpade forskningens utmaningar. Forskningspolitiken borde kunna ge svensk forskning förutsättningar att säkerställa excellens, kvalitet och långsiktighet.

Vi socialdemokrater står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4 och 14.

Anf. 20 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 4, 13 och 39, men självklart står jag bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet. Vänsterpartiet anser att regeringens forskningspolitiska proposition *Ett lyft för forskning och innovation* innebär att den svenska forskningen blir mindre fri och mer styrd av såväl politiska som ekonomiska intressen.

Den samverkan som högskolan enligt högskolelagen är skyldig att ha med det omgivande samhället, däribland näringslivet, får inte leda till att högskolans forskare frånsäger sig rätten att formulera problem, ställa frågor, välja metoder och publicera forskningsresultat.

Vi menar att donationer och uppdragsforskning inte får ersätta statliga anslag som är den grundläggande förutsättningen för en oberoende forskning.

Forskningsuppdrag kan och bör aldrig vara en lösning på aktuella politiska problem och dilemman. Forskarens frihet att själv formulera och söka svaren på sina vetenskapliga frågeställningar är en viktig princip i svensk forskningspolitik.

I motionen framhåller vi vikten av en fri forskning och samverkan som inte styrs av vare sig politiska eller kommersiella intressen. Som en följd av detta anser vi att riksdagen bör avslå regeringens förslag till ändring av högskolelagen om att det ska ingå i högskolans uppdrag att verka för att forskningsresultat kommer till nytta, det vill säga att de ska kommersialiseras. Det är oklart vilka konsekvenser en sådan lagändring får för den forskning som inte är kommersialiserbar.

Det finns en tydlig ambition hos högerregeringen att forskningen ska kunna tjäna politiska syften i högre grad än tidigare.

Herr talman! Humanistisk forskning och undervisning kan bara i mycket begränsad utsträckning motiveras med rent praktiska eller samhällsekonomiska argument. De flesta humanistiska ämnen måste dock, liksom konsten och litteraturen, motiveras på helt annorlunda sätt. Vi behöver humaniora för att kunna begripa våra egna och andra människors grundläggande värderingar, tanke-system, kulturella egenart och sätt att relatera till omvärlden. Studier av humaniora ger oss överblick och sammanhang i tillvaron, fördjupar vår förståelse av etiska och estetiska värden och vidgar våra perspektiv på den egna tillvaron genom att öka vår kunskap både om våra egna rötter och om andra människors kulturförhållanden. Det bidrar till en kritisk granskning av samhället och utvecklar demokratin.

Vi anser att det är nödvändigt att göra en omprioritering inom utbildning och forskning. Humanistisk forskning och utbildning på alla nivåer måste stärkas.

Högerregeringens forskningspolitik riskerar att förvärpa situationen eftersom den humanistiska forskningen missgynnas av de nya kriterierna för fördelning av forskningsresurser.

Högskolans nya uppgift är att verka för att forskningen kommer till nytta. Men det innebär också att humaniora kommer att få svårt att hävda sig gentemot andra vetenskapsområden där den omedelbara nyttan är uppenbar. Vänsterpartiet föreslår därför en satsning på humanistisk forskning och säger att år 2012 ska 250 miljoner kronor av totalt 1 800 miljoner kronor ha omfördelats från de av regeringen föreslagna strategiska forskningsområdena.

Herr talman! Högerregeringen försöker i propositionen reducera genusforskningen till en fråga om jämställdhet, om mäns våld mot kvinnor med mera men också om diskriminering och kvinnors hälsa. Detta är naturligtvis ett gammalt synsätt, så man missar väldigt mycket när det gäller vad genusforskning egentligen innebär. Det säger även Kerstin Alnebratt på Sveriges genusforskarförbund. Det är givetvis ett politiskt ställningstagande. Borgerligheten har ju alltid förnekat att det finns en strukturell hierarkisk ordning i samhället oavsett om det handlar om kön eller det handlar om klass eller etnicitet.

Vänsterpartiet anser att genusforskning bör skiljas från jämställdhetspolitiken, men forskarens resultat kan naturligtvis användas i jämställdhetsarbetet. Vi har därför tidigare motionerat om inrättandet av en jämställdhetsmyndighet och sagt att denna myndighet bör överta uppdraget avseende jämställdhetsintegrering från Nationella sekretariatet för genusforskning.

I en forskningspolitisk proposition bör genusforskningen uppmärksammas utifrån sina egna vetenskapliga förtjänster – i samarbete med andra vetenskapsgrenar och områden. Det är ett tvärvetenskapligt och multidisciplinärt forskningsområde som dels har byggt upp och konsoliderat ett eget forskningsfält, dels har förnyat traditionella ämnen inom exempelvis medicin och vetenskap.

Regeringen borde också kunna uppskatta genusforskningen för den konkreta nytta som den har haft. Genusforskningen har bidragit till att samhällskritiken utvecklats och därigenom också demokratin genom analyser av de olika maktstrukturer som råder i samhället.

Mot bakgrund av detta anser Vänsterpartiet att genusforskningen ska stärkas och att ytterligare 10 miljoner av Vetenskapsrådets ökade anslag bör gå till utlysningar inom genusforskningen.

En strategisk åtgärd för att stärka genusforskningen var beslutet 1995 om att tillsätta sex så kallade genusprofessorer. Detta har inneburit att genusforskningen har integrerats i nya miljöer och skapat en bredare legitimitet för ämnet.

Vänsterpartiet vill bygga vidare på denna strategi. Av Vetenskapsrådets medel bör därför 20 miljoner kronor användas till att utlysa ytterligare tolv genusprofessorer, med tillhörande resurser, för att finansiera doktorand- och forskningsassistentstjänster.

Herr talman! Högerregeringen har konsekvent verkat för att arbetslivs- och arbetsmiljöforskningen ska fokusera endast på lönsamhetsaspekten när det gäller företagare. En god arbetsmiljö är lönsamt. Därför är vissa arbetsmiljöåtgärder motiverade. Arbetslivsforskning och arbetsmiljöåtgärder som inte har denna direkta nytta hamnar i strykklass. Forskning och åtgärder till exempel när det gäller arbetsplatsdemokrati och diskriminering ger inte näringslivet några direkta vinster.

Vänsterpartiet har varit och är kritiskt till nedläggningen av Arbetslivsinstitutet. Resultatet av nedläggningen är en neddragning av forskningsområdet volymmässigt, en spridning av kunskaper samt en bristande återväxt beträffande forskare.

I propositionen uppmärksammar högerregeringen en ny centrumbildning i Stockholm. Detta kan vara värdefullt, men det är inte tillräckligt för att få en samlad kunskap om arbetslivets utveckling i Sverige.

I Vänsterpartiets budgetmotion för utgiftsområde 14 anslås 80 miljoner kronor till arbetslivsforskning för att på kort sikt och tills det finns en permanent lösning kunna upprätthålla denna. Pengarna fördelas år 2009, 60 miljoner kronor till FAS och 20 miljoner kronor till Arbetsmiljöverket – detta för att kunna beställa nödvändig forskning.

Herr talman! I propositionen 1999/2000:135 om en ny lärarutbildning hävdas det med emfas att lärarutbildningen ska ha en vetenskaplig grund. I Högskoleverkets utvärdering av lärarutbildningen konstaterar man att det än i dag finns stora brister vad gäller forskningsanknytningen.

Vidare behöver vi utreda hur forskning och forskarutbildning i anslutning till lärarutbildningen ska utformas och bedrivs samt vilken form av stöd lärosätena behöver för att kunna fullgöra uppdraget.

Vi menar att det är omöjligt att skapa förutsättningar för utbildningens vetenskapliga bas om lärarutbildningen inte på samma sätt som andra institutioner inom högskola och universitet i hög grad har forskarutbildade lärare som också har tid för forskning i tjänsten. Därför bör universitet och högskolor se över den interna fördelningen av de fasta forskningsanslagen. Lärarutbildningens behov bör prioriteras i samband med fördelningen av det tillskott som nu väntar.

Vi anser att det är ett grundläggande krav att lärarutbildningen är forskningsanknuten och vilar på vetenskaplig grund.

Att finansiera sina studier inom forskarutbildningen med stipendier innebär en rad nackdelar för den enskilde doktoranden. En av de allvarligare konsekvenserna är att dessa doktorander inte har rätt till någon inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, föräldraledighet eller arbetslöshet.

Dessutom räknar Försäkringskassan inte stipendiefinansierade studier som överhoppbar tid. Det gör att dessa doktorander inte har någon vilande SGI. Högskolan kan inte teckna försäkringar för stipendiater. Inte heller berättigar stipendier till den automatiska övergång till doktorandtjänst som sker för doktorander med utbildningsbidrag när två år återstår av utbildningen.

Det är dock vår bestämda mening att stipendier inte är en acceptabel finansieringsform för forskarstuderande dels med hänvisning till den sociala och ekonomiska otrygghet som de leder till, dels därför att bristen på regler gör att det blir alltför lätt att missbruka reglerna. Det finns inget

att invända mot att stipendier kan användas när det gäller särskilda aspekter och områden, men inte så som det nu har varit.

Slutligen vill jag, herr talman, påpeka att Vänsterpartiet kan acceptera en prioritering av de övergripande strategiska forskningsområdena medicin, teknik och klimat, då med hänvisning till vår motion där det tydligt framgår vad vi vill och menar eftersom detta är i linje med våra tidigare politiska ställningstaganden. Däremot tillbakavisar vi regeringens detaljerade fördelning av medel inom dessa områden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Anf. 21 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Det är glädjande att vi i dag får möjlighet att ta upp ett så viktigt område som forskningen och att vi har möjlighet att fatta beslut om de satsningar som samhället gör på forskning.

Forskning är – det tror jag att vi alla är överens om – väldigt viktigt.

Det brukar sägas, men varför är det så viktigt? Det handlar om många olika aspekter, men jag tycker att det är viktigt att lyfta fram i dag att forskning är grunden för att vi ska kunna lösa många stora problem som vi har i samhället, varav till exempel klimatomställningen är ett och en av de stora utmaningarna. Där har vi haft god grund i forskning.

Ett samhälle som satsar mycket resurser på forskning brukar få betalning i form av att ekonomin gynnas av det. För det krävs dock att vi är bra på att använda resultaten av forskningen, att vi kan tillgodogöra oss dem och se till att samhället tar del av dem. Det är någonting som vi kan bli bättre på. Där hoppas jag att vi kommer att komma fram till bra saker.

Med detta sagt får vi inte glömma att det finns ytterligare aspekter på forskning, nämligen aspekter som mer har koppling till ett demokratiskt uppdrag, där vi ser att kunskap är viktig för människor och för samhällen och att en fri kunskapsuppbyggnad är av oerhörd vikt för det demokratiska samhället. Det är viktigt att vi värnar om detta.

Just därför är jag lite besviken när jag står här i dag för att diskutera regeringens forskningsproposition. Detaljstyrningen är nämligen alltför väl utvecklad i propositionen. Det finns många exempel på det, men det mest flagranta handlar om de strategiska satsningar som görs. De görs, som det har sagts, inom tre områden: klimat, medicin och teknik. Det här är någonting som följer på tidigare beslut som vi var med och förhandlade fram. Huvudområdena är bra, och vi tackar för att de inte är ändrade.

Problemet är de oerhört detaljerade 24 strategiska satsningarna. De är väldigt specifika och går ned till väldigt små delar i avseende på precis vad som ska göras och vad det finns för pengar och så vidare. Det riskerar att göra att man missar målet. Det är inte säkert att vi som politiker har bäst koll på precis vad som ska göras. Vidare möjliggör det kanske inte att ta hänsyn till den forskning som har bäst och högst kvalitet.

När det nu är så här detaljerat skulle man kunna tro att det därmed också var tydligt. Tyvärr är det inte så. Trots detaljeringsgraden finns det en rad otydligheter. Det gäller till exempel utformningen – hur det här ska sökas och beslutas om. Det framgår helt enkelt inte. Man kan gissa förstås, men det är kanske inte det som vi ska göra när vi är satta att fatta beslut över hur det ska vara.

Vidare är medelsfördelningen oklar. Vi har försökt räkna på detta och begärt ut siffror från departementet. Det går inte att komma någonvar utan att just gissa. Jag tycker faktiskt att det är under all kritik att inte kunna presentera fullständiga underlag när man förväntar sig att riksdagen ska fatta beslut.

Den politiska styrningen är rätt så konstig när det gäller de strategiska områdena. Mindre konstigt är kanske att det väldigt specificerat vad Vetenskapsrådets pengar ska gå till. Det är en tradition, och den finns kvar. Vi skulle dock önska att det faktiskt är så att man hade en större del av Vetenskapsrådets pengar obundna för att jobba vidare med kvaliteten.

Jag nämnde tidigare det dåliga underlaget. Det gäller inte bara de strategiska satsningarna, tyvärr, utan även kvalitetssatsningen i fakultetsanslagen. Låt mig börja med att säga att det är alldeles utmärkt att regeringen gör en kvalitetssatsning, att man ser till att det är kvalitet i forskningen såsom det ska vara. Det är bra och rätt och i enlighet med tidigare beslut.

Problemet är att den utredning som var satt att ta fram förslag verkar ha ignorerat det, åtminstone till viss del, och tagit ut två kriterier, nämligen hur väl man kan attrahera externa medel och citeringar. Jag ska inte säga att de kriterierna är fel, men de ges en väldigt stor vikt i det här fallet, och det utan att man har en ordentlig redovisning varför. Det saknas alltså underlag.

När det gäller citeringarna pekar man på att det inte finns något underlag som säger hur det här skulle slå. Det är säkert sant. Problemet är om man inte har ett underlag som kan visa hur ens satsningar slår. Borde man inte ha skaffat underlaget innan man beslutade? Jag skulle tycka att det hade varit rimligt, särskilt när det gäller forskningsfrågor, att skaffa sig beslutsunderlag först. Alternativet är att här finns ett underlag som man vägrar att redovisa för riksdagen. Jag vet inte om det är så mycket bättre, lite kanske.

Andra delar som man inte har riktigt bra underlag för gäller hur det här skulle slå mot mindre högskolor och små universitet. Kommer man att dränera dem på forskningsresurser? Det vore önskvärt att få ett svar på den frågan.

Jag har nu pratat om negativa saker i forskningspropositionen. Jag tänkte att jag ändå skulle framhålla någonting positivt. Det finns trots allt positiva inslag, och det är viktigt att vara tydlig med det. Det finns en del småsaker, som det står i vår motion, men jag tänkte inte ta upp dem. Det stora som alla har pratat om och som är positivt är mängden pengar. Det är sant att regeringen har gått in med mer pengar. Åtminstone när propositionen förhandlades fram fanns det väldigt mycket pengar, vi gick in i en högkonjunktur och så vidare. Då var det ganska uppenbart att det fanns utrymme, så det är kanske inte så konstigt men ändå bra. Vi har i och för sig föreslagit mer pengar, men det är ändå bra att regeringen har satsat så pass mycket pengar.

Jag tänkte gå vidare och prata lite om våra förslag. Regeringen har lagt fram ett förslag om att satsa på klimatforskning. Det är som sagt bra, tycker vi. Det som förtjänar att nämnas på det här området är att det inte räcker att satsa på klimatforskning, som regeringen gör, utan man måste även komma till handling. Bara forskningen kommer inte att leda till en klimatomställning, utan man måste även göra någonting av forskningen.

Där hoppas jag att regeringen någon gång tar sig samman och gör någonting, det skulle jag uppskatta. Det faller lite utanför debatten.

För att i stället diskutera innehållet i vad klimatforskning kan handla om menar jag att det är viktigt att inte bara forska på olika klimatmodeller – det är viktigt – utan också se hur samhället kan anpassa sig. Hur kan vi få människor att ta sitt ansvar? Hur kan vi bäst genomföra åtgärder för att få det att fungera? Det är mer av samhällsvetenskaplig än naturvetenskaplig forskning. Jag skulle önska att regeringen hade lagt resurserna på ett bättre sätt där.

Vi har många andra förslag, men tiden tillåter inte att jag går in i detalj på alla. Jag skulle vilja nämna att det är tråkigt att regeringen inte satsar särskilt på genusforskningen. Svensk genusforskning håller internationellt sett väldigt hög kvalitet. Det är viktigt att den fortsätter att göra det.

När nu ändå kvaliteten är hög skulle man tro att det löser sig av sig självt. Problemet är att det här är en ny forskningsgren som inte har etablerat sig på ett sådant sätt att man kan utgå från att så är fallet.

Jag kom på att jag skulle kunna nämna en sak till som gläder mig. Det är att man vill göra om ämnesrådet för medicin till medicin och hälsa. Jag hade önskat att den stora satsningen mer handlade om hälsa, inte bara om medicin. Folkhälsa och förebyggande åtgärder är särskilt viktiga när det gäller att komma till rätta och förbättra. Att göra det i förväg är kostnadseffektivt.

Några andra saker som berör hälsa är till exempel ordentlig forskning om alkoholfrågor, som regeringen verkar vilja dra ned på. Jag hoppas att det ändras.

Vidare ser vi att det skulle kunna finnas ett behov av att göra en sammanställning av pedagogisk forskning så att den forskning som finns faktiskt kan börja tillämpas i skolorna. Det vore en skön omställning till skillnad från nuvarande skolpolitik.

Till sist tänkte jag nämna att transportforskningen är viktig. Den har vi pratat om tidigare. Problemet är att vi i alltför stor utsträckning inriktar oss på att forska om fordon som förbrukar fossila bränslen, såsom till exempel flyg. I stället borde vi inrikta oss mer på att forska om hur man kan göra en omställning och då ta hjälp av kollektivtrafik och liknande. Det här är ett sätt som skulle innebära en ökad jämställdhetsaspekt på transportforskningen, som nu i hög grad inriktar sig att forska om människans transportbehov.

Med detta sagt yrkar jag bifall till reservation 4, 14 och 40. Men givetvis står Miljöpartiet bakom alla sina reservationer.

I detta anförande instämde Mats Pertoft (mp).

Anf. 22 LARS HJÄLMERED (m):

Herr talman! Riksdagen har i dag att debattera och fatta beslut om inriktningen och ramarna för svensk forskning under de kommande fyra åren. Jag skulle vilja inleda, herr talman, med att beskriva huvuddragen i det betänkande vi i dag ska fatta beslut om.

Jag tänkte inleda med pengarna till svensk forskning, som kommer att öka med ungefär 5 miljarder kronor från en nivå i storleksordningen 25 till en nivå i storleksordningen 30 miljarder kronor 2012. Det är ett till-

skott som är det största någonsin – mer än i tre tidigare forskningspropositioner. Redan tillskottet 2009, som är på 2,4 miljarder, är mer än i hela den tidigare socialdemokratiska forskningsproposition som kom för några år sedan.

Det är lätt, herr talman, att i opposition tala om satsningar man vill göra och om angelägna områden. Den svåra utmaningen är att ta fram ett samlat alternativ och en trovärdig finansiering och att i majoritet leverera. Det är det jag tycker att alliansen nu har gjort och visat med den här forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Med dagens beslut kommer grundpengarna till universitet och högskolor att öka med ungefär 1,5 miljarder. En kvalitetstilldelning av delar av de här pengarna kommer att sjasättas med start 2010. Det blir en strategisk satsning på medicin, teknik och klimat om 1,8 miljarder kronor varje år.

Pengarna till forskningsinfrastruktur kommer att öka. Forskningsinstituterna kommer att stärkas. Högskolemomsen kommer att avskaffas. Pengar och andra möjligheter för nyttiggörande av forskningsresultat kommer att skapas och stärkas.

Låt mig, herr talman, beröra några av de här områdena lite mer i detalj. Jag tänkte börja med grundpengarna till universitet och högskolor, de så kallade fakultetsmedlen. Med den ökning alliansen gör med 1,5 miljarder ökar vi till i storleksordningen 12 miljarder varje år till universitet och högskolor. Det är pengar som man rätt fritt kan använda utifrån de prioriteringar man gör vid landets universitet och högskolor. Nya pengar ger nya möjligheter att söka ny kunskap och nyttigöra de resultat som kommer fram.

Det här är principiellt viktigt, inte minst därför att den forskning som lärosätena bedriver är grundläggande och ofta rör sådant som andra inte vill betala för. Men det är avgörande långsiktigt för Sveriges konkurrenskraft. De här nya pengarna möter också ett behov av resurser till universitet och högskolor. De resurserna har historiskt varit urholkade.

Med start 2010 införs en kvalitetstilldelning av grundpengarna till forskning vid universitet och högskolor. Hur väl landets lärosäten samlar in externa pengar och får sin forskning publicerad och citerad kommer att avgöra hur en mindre del av de här pengarna kommer att fördelas. Det här tycker jag är principiellt riktigt och viktigt att genomföra. Det sänder rätt signal till lärosäten och forskare att sträva mot kvalitet. Det betyder också att vi som beslutsfattare i någon mån kan tillse att pengarna går dit där de gör nytta och att pengarna används på ett ansvarsfullt sätt.

Det blir strategiska satsningar på medicin, teknik och klimat – områden som i sin tur bryts ned i områden såsom cancer, biobanker, materialvetenskap och produktionsteknik. Det är ett urval som är grundat i en grannlaga analys och ett beredningsarbete i Regeringskansliet. Det är områden som är utvalda utifrån sådant där Sverige har en stark position eller har en ambition att få det. Det är områden där det finns viktiga samhällsproblem att lösa. Satsningarna ska alltid göras på forskning av hög kvalitet.

I forskningsdebatten används ofta begrepp som grundläggande och tillämpa, inåtvänt och behovsmotiverat och allt vad det kan vara för någonting. Det gör vi nog lite till mans. Det är lätt att göra ett motsatsförhållande av detta, herr talman, och i diskussionen felaktigt landa i att

de strategiska satsningar som alliansen föreslår innebär en oerhörd politisering och en oberättigad detaljstyrning av svensk forskning.

Jag menar att detta är fel av åtminstone två skäl. Det första som är viktigt att komma ihåg är att de grundpengar som läggs till universitet och högskolor är stora. De är mycket stora både faktiskt och procentuellt. Så fortsätter det att vara med alliansens forskningspolitik.

Det andra, och viktigaste, är att man för att bygga långsiktig konkurrenskraft politiskt måste ha förmågan att göra flera saker samtidigt. Man måste ha en grund i en solid och långsiktig finansiering av universitet och högskolor och kombinera detta med forskningsråd som har statsmakternas uppdrag inom olika områden som areella näringar, teknik, medicin och en lång rad andra områden om man ska finansiera viktig och bra forskning. Men man måste också kunna para detta med strategiska satsningar i för landet viktiga och angelägna områden utan att fastna i olika typer av industristöd.

Under 2009 kommer högskolemönsen att avskaffas, herr talman. Det innebär att de i storleksordningen 300–350 miljoner kronor som universitet och högskolor tidigare betalade i skatt till staten kommer att stanna på deras bankböcker. Det är i sig ett viktigt tillskott, men det viktigaste är förhoppningen att detta över tid kan innebära att benägenheten att både ge och samla in pengar till forskning vid landets lärosäten kommer att öka.

Med alliansens förslag kommer industriforskningsinstituterna att stärkas. Deras verksamhet är generellt viktig, men särskilt för många mindre och medelstora företag. Instituterna har länge brottats med en liten basfinansiering och får med alliansens politik ett rejält tillskott som långsiktigt kan betyda mycket för svenskt företagande.

I det betänkande vi i dag debatterar och beslutar om, herr talman, behandlas också en stor mängd motioner från den allmänna motionstiden. Vi föreslår från utskottets sida att dessa avslås.

Jag kan inte på något sätt beröra alla motioner, men vill ta tillfället i akt att ta upp en motion och ett exempel. Det är en motion väckt av riksdagsledamoten Marianne Watz. Watz vill värna det svenska språkets ställning som forskningsspråk och förordar olika typer av riksdagsbeslut och tvång. Vi delar den problembild som Marianne Watz lyfter fram, men inte hennes lösningar. Jag vill särskilt peka på att universitet och högskolor redan i dagsläget har möjlighet att för sina respektive verksamheter fatta beslut. Exempelvis kan de fatta beslut om att det ska finnas svenska sammanfattningar av engelskspråkliga avhandlingar och uppsatser. Vi tror att det är bättre att fatta ett beslut utifrån lokala förutsättningar än att riksdagen gör det.

Alliansen har, herr talman, ett genomarbetat, enigt och oerhört kraftfullt förslag för svensk forskning. Vad har då oppositionen? Vi fick en liten inriktning av de tre tidigare talarna.

Socialdemokraten Thomas Strand pratade utifrån vad Socialdemokraterna vill, men ingenting eller väldigt lite om hur det samlade alternativet ser ut.

Vänstern och Miljöpartiet säger å ena sidan att de tycker att alliansen går in och detaljstyr och pratar å andra sidan, säkert angeläget, själva om olika detaljreglerade områden.

Man är enig om att man inte är enig i vissa delar med alliansen. Men det samlade alternativet saknas i detta. Jag tycker inte att man kan se att oppositionen har ett samlat, kraftfullt, enigt eller trovärdigt förslag.

De förslag vi i dag ska fatta beslut om är viktiga. De kommer att stärka svensk forskning med nya pengar och nya möjligheter. Men jag tycker också att det är viktigt att lyfta blicken och i någon mening blicka framåt, herr talman. Jag vill peka på ett par områden som avslutning utan att för den sakens skull ge sken av att detta ska vara heltäckande.

För det första har vi Europeiska unionen. EU blir allt viktigare både som forskningsaktör och forskningsfinansiär. Sverige har historiskt varit duktigt på att delta i de så kallade ramprogrammen, men jag tror att det finns ett utrymme och en möjlighet för oss att stärka vårt deltagande också i andra initiativ.

För det andra har vi ett stort ansvar som enskilda riksdagsledamöter att följa hur möjligheterna och de beslut vi fattar i dag faller ut. Det handlar till exempel om hur forskningsfinansiärer förvaltar de strategiska programmen. Det handlar om hur kvalitetstilldelningen faller ut när den startar om ett år, och det handlar generellt om hur landets universitet och högskolor förvaltar de skattepengar vi lägger i knät på dem.

För det tredje vill jag peka på lärosätenas autonomi där det finns spännande förslag som ytterligare i olika grad skulle kunna stärka deras autonomi och ge dem nya möjligheter.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 23 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag noterade att Lars Hjalmered inte sade så mycket om forskningens stora betydelse för svenskt näringsliv, och det hade jag väntat mig av en moderat företrädare. Han sade någonting om små och medelstora företags konkurrenskraft och industriforskningsinstitutet.

Detta skiljer sig från mitt anförande. För oss är det väldigt viktigt att stödja svenskt näringsliv. Vi tog initiativ till branschprogrammen och branschspecifik forskning. Det har visat sig vara strategiskt mycket viktigt för att stödja svenska företag och vässa företagens konkurrenskraft. Det som är synnerligen bra med dessa satsningar är att programmen formades tillsammans av akademi, företag och fackliga organisationer. Alla parter är med i början i problemformulering och prioritering. Det har visat sig att detta är väldigt framgångsrikt.

Nu har forskningspropositionen kommit, och vi har kunnat läsa den. Det visar sig att den moderatstyrda regeringen inte längre vill fortsätta med branschprogrammen trots att de är både strategiska och framgångsrika. Jag tycker att det är både olyckligt och beklagligt, särskilt med tanke på att företag och fackliga organisationer vill fortsätta med dessa satsningar. Därför vill jag ställa några frågor till Lars Hjalmered som representant för den borgerliga majoriteten. Vad är det för fel på branschprogrammen? Varför vill ni inte fortsätta med dem? Varför är den borgerliga regeringen så påfallande passiv när det gäller samarbete med näringslivet, inte minst i forskningsfrågor?

Anf. 24 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Låt oss vara tydliga på en punkt. Det här är en historiskt stor satsning på svensk forskning. Aldrig har så mycket pengar skjutits till som nu sker. Det kommer en mängd nya reformer som kommer att stärka universitet och högskolor.

Det handlar om ett fortsatt viktigt uppdrag för forskningsfinansiärer utifrån deras respektive uppdrag och riktar sig mot universitet och högskolor. Det handlar även om ett mer behovsmotiverat och inriktat sätt som är mer kombinerat med de strategiska programmen, vilket vi tror är en bättre långsiktig lösning än de tidigare branschprogrammen. Jag ska villigt erkänna att branschprogrammen har haft en fördel eftersom man har kunnat samla bransch och andra till samtal, men vi tror att de här strategiska satsningarna har större långsiktig betydelse. Det är stora viktiga satsningar på medicin, teknik och klimat. Många av dem möter viktiga behov i det svenska näringslivet. Jag tror att det kommer att vara betydelsefullt framgent.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Thomas Strand. Hur ser det samlade alternativet från oppositionen ut? Det var tydligt att Thomas Strand i sitt anförande pratade om vad Socialdemokraterna vill, men han sade väldigt lite om vad den samlade oppositionen vill.

Herr talman! I det betänkande från utbildningsutskottet som vi ska fatta beslut om i dag finns det sammanlagt 36 olika punkter. Oppositionen lämnar 44 avvikande meningar, men det är inte så att de vid 44 tillfällena är eniga om hur alternativet ser ut utan endast i 8 av dem, det vill säga i knappt 20 procent. I ett av fem fall kan ni ge ett samlat besked till en doktorand vid Stockholms universitet eller en seniorforskare vid Chalmers om hur ert alternativ ser ut. I de övriga 80 procenten spretar ni åt en mängd olika håll. Jag vill be dig att säga lite mer om hur det samlade alternativet ser ut. Vad vill ni göra? Hur ska ni finansiera det hela?

Anf. 25 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Om vi går tillbaka fyra år till den förra forskningsdebatten och jämför med dagens är det min minnesbild att vi är mer samlade i dag än vad ni var för fyra år sedan.

Lars Hjälmered var med när utbildningsutskottet gästades av Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien. De var väldigt tydliga och sade att forskningspropositionen innebär att den företagsnära forskningen försvagas. De sade uttryckligen till oss att de vill ha tillbaka branschprogrammen. Varför lyssnar inte Lars Hjälmered på Iva? Det är en väl ansedd organisation, men Lars Hjälmered och den borgerliga majoriteten vet kanske bättre än Iva.

Även Svenskt Näringsliv har uttalat sig om vikten av statens forskningssatsning och att den sker i nära relation till företagen. Deras forskningsexpert Maria Anvret skriver så här: ”Det är avgörande att näringslivet är med från början i sök- och beslutsprocessen. Det får inte vara upp till universiteten att i efterhand bjuda in näringslivet.”

Det här speglar skillnaden mellan de strategiska satsningarna och branschprogrammen. I branschprogrammen är man med från första början i problemformuleringar och prioriteringar.

Jag tycker att ni gör ett grovt dubbelfel. För det första avskaffar ni branschprogrammen. Ni utestänger näringslivets aktörer, företag och

fackliga organisationer från att vara med i problemformulering och prioritering trots att dessa aktörer vill vara med aktivt.

För det andra vill ni förändra Vetenskapsrådets roll genom att förändra sammansättningen av dess styrelse. Det tolkas av fler än mig så att ni vill ha en politiskt mer lyhörd styrelse.

Varför säger ni nej till näringslivet och ifrågasätter den akademiska friheten?

Anf. 26 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Den oerhört kraftfulla satsning alliansen nu gör sker på många håll med en viktig involvering av näringslivet. Låt oss vara tydliga på den punkten. Det framgår av regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition att strategiska satsningar ska leda fram till att man tydligt involverar näringslivet och dess behov. Jag tror att det kommer att falla ut på ett väldigt bra sätt. Det handlar om satsningar på energi, klimatmodeller, cancer, biobanker och så vidare där man kan vidta relevanta åtgärder. Det handlar om forskning för att bygga en långsiktig konkurrenskraft. Jag tror att det kommer att falla Maria Anvret och andra i smaken på ett tydligt sätt.

Herr talman! Jag tycker att det är lite synd att Thomas Strand inte utnyttjade tillfället att lämna besked om hur det samlade alternativet från s, v och mp ser ut. Det är väldigt lätt att tala om vad jag som företrädare för ett enskilt parti vill. Det är svårare att ta fram ett samlat och trovärdigt alternativ för forskningspolitiken. Vi kommer tillbaka till att i 20 procent av reservationerna lämnar ni ett gemensamt förslag. I åtta fall av tio gör ni inte det. Ni är svaret skyldiga också i framtiden. Vi får återkomma till det, herr talman.

Anf. 27 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered pratade om att det principiellt riktiga och viktiga är kvalitet. Jag kan inte annat än hålla med om att det är så. Jag nämnde också detta. Men dessa kvalitetssatsningar görs genom att man fördelar ut en mängd pengar i enlighet med kvalitetskriterier. Då kommer frågan hur man har kommit fram till dessa. Det saknas ett ordentligt underlag här. Därför skulle jag vilja veta hur man kom fram till just dessa kriterier och vad det är som gör att just den viktning som nu föreslås är den korrekta. Vilket underlag finns det för det? Om det inte finns något underlag undrar jag hur kvalitetssäkrad den här kvalitetssatsningen är. Om det inte finns något underlag kan man ifrågasätta om den är kvalitetssäkrad över huvud taget. Man kan också ifrågasätta hur riktig en kvalitetssatsning som inte är kvalitetssäkrad är.

Jag vill också kort ta tillfället i akt att nämna att Lars Hjalmered påpekade att även vi skulle ha någon form av detaljstyrning. Jag tror att man måste se på kvantiteten när det gäller de pengar och resurser som avsätts i enlighet med tydliga kriterier. Vår detaljstyrning har en helt annan dignitet och är betydligt mindre.

Men om det nu är så att de detaljstyrningar som vi har är dåliga, hur dålig är då inte regeringens kvalitetsstyrning, som är mycket större?

Anf. 28 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Det alliansen nu sjesätter är en väldigt omfattande strategisk satsning på medicin, teknik och klimat, som är grundlagd i ett väldigt grannlaga analys- och beredningsarbete som tydligt pekar ut för landet viktiga områden. Man kan kalla det för detaljstyrning från oppositionens sida om man vill, men att göra det å ena sidan och samtidigt å andra sidan i sina förslag peka ut en lång rad politiska områden gör oss i så fall till lika goda kålsupare. Men detta är i alla fall grundlagt i ett grannlaga och ordentligt arbete från regeringens sida med de förslag som läggs fram till riksdagen.

När det gäller universitet och högskolor tycker jag att det är två viktiga saker som kommer i den här propositionen. Det ena är det resurstillskott som sker med drygt 1 ½ miljard. Det är viktigt att stärka lärosätena på det sättet med nya pengar och alla de möjligheter det innebär. Det andra perspektivet är kvalitetstilldelningen, där det är viktigt att få till en möjlighet att fördela en del av pengarna utifrån kvalitetskriterier.

Jag kan villigt erkänna att systemet kan vara lite svårt att överblicka och aningen komplext i vissa delar, men jag tror att det är rätt att gå den vägen, att få in den typen av drivkraft, att sträva mot kvalitet och att använda skattepengarna på ett ansvarsfullt sätt. Framgången med att samla in externa pengar och hur man får forskningen publicerad och citerad kommer att kunna ge framgång och mer pengar om man är duktigare än andra lärosäten är.

Låt mig vara tydlig på en punkt också. Det råder lite delade meningar där, eller snarare missuppfattningar. Det är att det finns en kudde i systemet som innebär att man är garanterad 90 procent av de pengar man har 2009. Det finns alltså ingen risk för någon typ av utsvältning av landets universitet och högskolor.

Kort och gott, herr talman, innebär detta att ett lärosäte skulle kunna agera på så sätt att man inte samlar in en enda extern krona eller får ett enda alster publicerat och citerat, och ändå är garanterat 90 procent av pengarna. Det finns alltså ett skydd, men också en möjlighet för framgångsrika forskare och lärosäten, och detta är viktigt och bra.

Anf. 29 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered nämnde här några saker. Han menade att det var viktigt att sträva mot kvalitet och så vidare. Och jag kan ju inte annat än hålla med, vilket jag också sade. Det är viktigt att sträva mot kvalitet.

Problemet är att Lars Hjalmered ju inte med några ord alls beskrev hur man hade kommit fram till detta, bara att det var bra med kvalitet. Det kan vi alla enas om: Det är bra med kvalitet. Regeringen säger att det här är kvalitet, och det är bra med kvalitet, alltså är det bra. Men frågan är: Vad är det egentligen för faktorer man pratar om? Om man inte kan gå in och diskutera vad det faktiskt är för faktorer och på vilket sätt de är bra för kvaliteten blir det väldigt konstigt. Det skulle jag alltså fortfarande vilja ha svar på. Hur har man kommit fram till detta, och var finns det underlaget?

När det gäller att detaljstyra menar Lars Hjalmered att vi kanske är lika goda kålsupare. Men jag vill mena att så inte alls är fallet, för rege-

ringen har väldigt stora, väldigt detaljstyrande strategiska satsningar, och den typen av detaljstyrning gör inte vi. Vi har avsatt några få satsningar som vi menar särskilt borde pekas ut och som dessutom är mer motive-
rade, utifrån det perspektivet att de särskilt behöver pekas ut, än det som regeringen har gjort.

Jag vill veta hur Lars Hjälmered menar på den punkten.

Anf. 30 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! När det gäller faktorerna i kvalitetstilldelningen tycker jag att det finns en tydlig korrelation mellan de kriterier som finns i systemet. Är man till exempel duktig på att samla in externa pengar kan man få mer i det här systemet. Men det handlar också om en typ av så att säga allmän uppskattning i det omgivande samhället, alltså ett mått på hur duktig man är.

Detsamma gäller publicerings- och citeringsmått. Där är det ofta så att något är kvalitetsgranskat innan man får det publicerat. Det finns alltså en tydlig relation och koppling.

Det är också viktigt att poängtera att regeringen också anger i propositionen att man har för avsikt att vidareutveckla systemet, titta igenom underlag och komma med kriterier och möjligheter för att steg för steg utveckla detta system. Det är rätt och riktigt.

Det jag saknar i detta, när det kommer invändningar här, är det samlade alternativet. Det är lätt att säga att man är emot detta. Men hur skulle Miljöpartiet och den samlade oppositionen ha velat se detta? Där saknar jag lite svar i sammanhanget.

Jag tycker att det är viktigt att blicka framåt mer i detta. Vi är ju båda göteborgare, Lage Rahm och jag, och vi kan konstatera att Göteborgs universitet och Chalmers sammanlagt får 100 miljoner nya kronor till svensk forskning 2009 – fantastiska möjligheter som kommer med alliansens politik. Vi i alliansen har ett trovärdigt, samsnackat alternativ som steg för steg vill utveckla lärosätenas möjligheter, inte minst inom miljö- och klimatrelaterade områden, som Lage Rahm tog upp i sitt anförande. Göteborgs universitet är till exempel starka när det gäller havsmiljöforskningen, och Chalmers är duktiga när det gäller hållbar mobilitet och andra områden. Detta är viktigt för att stärka långsiktig konkurrenskraft, och de stegen tar vi i alliansen.

Anf. 31 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag vill bara korrigera mig. Jag menade att yrka bifall till reservation 14, punkt 13. Det är viktigt.

Jag vill också härmed replikera på det som Lars Hjälmered sade. I den del av propositionen som handlar om innovation menar regeringen att kommersialiseringen av forskningsresultat måste förbättras. Regeringen föreslår därför en ändring av högskolelagen. Högskolan ska få uppdraget att verka för att forskningen kommer till nytta.

Jag undrar bara vad man menar med ”nytta” och med ”kommersi-
sering”. Går det att kommersialisera till exempel när det gäller huma-
niora och humanistisk forskning? Vad tycker Lars om detta? Man hävdar
också att det redan ingår i högskolans uppdrag att samverka med det

omgivande samhället för att informera om verksamheten. Jag undrar bara över den här paradoxen mellan dessa två. Kan ni reda ut det?

Anf. 32 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Vår utgångspunkt kan man väl egentligen beskriva så här: Svensk forskning är generellt av väldigt hög kvalitet. Jämfört med andra länder är det kanske snarare nyttogörande och kommersialisering som vi inte har varit lika duktiga på. Vår inriktning är att vi med olika steg, reformer och pengar i den här propositionen och det beslut vi i dag ska ta i riksdagen kan förbättra de möjligheterna. Ibland kan det mynna ut i ett företag. Andra gånger kan det vara nyttogörande ur lite andra perspektiv.

Men det är viktigt att betona från allianspartiernas sida att det är viktigt att forskningen mynnar ut i någon typ av nyttogörande. Det gäller inte all forskning, för det finns ju en hel del forskning som kan vara så att säga självuppfyllande när det handlar om att höja den allmänna kunskapsnivån. Men generellt sett behöver vi bli duktigare på att nyttogöra på olika sätt. Utbildningsvetenskaplig forskning kommer till exempel till nytta i skolan, och det finns exempel på en lång rad andra områden.

Jag skulle också vilja passa på och ställa en fråga till Amineh Kakabaveh, som i sitt inledningsanförande likt de tidigare talarna från oppositionen sade att det är en sådan himla detaljstyrning från alliansens sida. Jag skulle vilja fråga hur det egentligen hänger ihop när du å ena sidan säger det om våra förslag och ni själva å andra sidan också går ned och styr på detaljnivå. Ni föreslår till exempel i en av reservationerna, nr 41, att riksdagen ska fatta beslut om att ge ett uppdrag till forskningsfinansieringen Fas att inrätta en professur vid en institution vid Stockholms universitet.

Det är säkert nyttigt i det fallet, men jag kan tycka att argumentationen haltar lite grann när man lägger fram sådana förslag och samtidigt anklagar alliansen för att detaljstyra svensk forskning. Vi anser att vi inte gör det på ett otillbörligt eller oriktigt sätt och att det finns skäl för de djupt grundade analyser vi har gjort beträffande strategiska satsningar. Jag tycker inte att er argumentation håller ihop där riktigt.

Anf. 33 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att Lars inte har svarat på min fråga. För att inte behöva göra det ställer han en fråga till mig. Visst kan jag svara, men jag tycker att det fortfarande är otydligt när ni föreslår att högskolelagen ska ändras. Det du, Lars, säger här är en sak, och det som framgår svart på vitt är något helt annat. Därför tycker jag att det ni gör är väldigt otydligt.

Det är många forskare och samhällsdebattörer som befarar att det med detaljstyrningen blir politik och ekonomiska intressen som i första hand blir det uppenbara.

Vänsterpartiet föreslår det som man har infört i Finland, där man har ett forskningsråd med statsministern som ordförande. Det är självklart att vi har föreslagit detta, men Vänsterpartiet föreslår också en årlig innovationspolitisk skrivelse som går igenom de framsteg eller bakslag som sker på olika områden, till exempel de små och medelstora företagens plats i

processen, kommersialiseringen av forskningen och den offentliga betydelsen av den enskilda människan. Det är vårt förslag, och det skiljer sig från alliansens.

Prot. 2008/09:64
28 januari

*Ett lyft för forskning
och innovation*

Anf. 34 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Låt mig börja med forskningsrådet. Det är en väldigt spännande och bra tanke Vänsterpartiet kommer med. I den rena formfrågan har vi från alliansens sida landat i en annan lösning, en fortsatt forskningsberedning i Regeringskansliet. I de innehållsmässiga frågorna – förmågan inom Regeringskansliet till strategisk kompetens och bedömningar av hur olika satsningar faller ut, vad man gör i omvärlden och annat – tror jag däremot att vi är rätt överens om att detta behöver stärkas. Regeringen har ambitionen att fortsätta med detta.

När det gäller nyttogörandet tycker jag att det är viktigt att poängtera det här med att göra flera saker samtidigt, som jag sade i mitt anförande. 1,8 miljarder är jättemycket pengar, herr talman, men man glömmer lätt bort att vi på ett bräde lägger i storleksordningen 12 miljarder kronor i grundpengar – gör vad ni vill! – till landets universitet och högskolor och ytterligare kanske 4 miljarder eller drygt det via forskningsråden kvalitetsdelat. Man får nästan sätta de här 1,8 miljarderna i relation till de i storleksordningen 16 miljarder som lärosätena får och som på olika sätt genom direkta och indirekta anslag är fria att använda för dem. De strategiska satsningarna är viktiga komplement att använda sig av inom för landet viktiga områden. Grunden är att det sker en bra och grannliga analys från regeringens sida.

Vi tycker att det är viktigt att poängtera nyttogörandet av forskningen. Som jag sade kan det landa i bättre användning av kunskaper i skolan. Det kan vara företag från IT-forskning eller någonting annat. Tydliggörandet vi gör i högskolelagen, stärkningen av holdingbolagen och inrättandet av innovationskontor är några exempel på ökandet av nyttogörandet.

Herr talman! Det har varit tydligt att de tre debattörerna från s, v och mp gärna talar utifrån sina egna perspektiv, om vad de själva och deras egna partier vill, men desto mindre utifrån hur det samlade alternativet från oppositionen ser ut. Det är lite synd att vi ännu inte har fått besked i debatten om det samlade alternativet.

Anf. 35 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Ett lyft för forskning och innovation! Det är lika bra att jag säger det på en gång: Jag är oerhört glad och stolt över att i dag få stå här och presentera och debattera en av de största satsningar som gjorts i en forskningsproposition i Sverige någonsin.

Låt mig först berätta om bakgrunden till att detta är ett så viktigt dokument med tillhörande ekonomiska medel.

Det är två grundläggande insikter som har varit utgångspunkten för arbetet med den här forsknings- och innovationspropositionen. Låt mig citera inledningen i propositionen om varför forskningen är så viktig.

För det första:

”Mänsklighetens största utmaningar – som påverkan på klimatet, energikrisen, vattenbristen, den utbredda fattigdomen i delar av världen, följderna av pågående demografiska förändringar, utdragna internation-

Prot. 2008/09:64
28 januari

ella konflikter och risker för pandemier – kan inte hanteras på ett framgångsrikt sätt utan ny kunskap.”

För det andra:

”I globaliseringens tid måste svensk konkurrenskraft till stor del byggas på ett högt kunskapsinnehåll i våra exportprodukter, varför forskning, utveckling och innovation är centrala delar av tillväxtpolitiken.”

Sverige är i dag en av världens ledande forskningsnationer. Vi tillhör dem som satsar mest i världen och har relativt många högt rankade lärosäten i förhållande till vår folkmängd. En del universitet har en mycket lång historia med sin forskning, medan andra nyare lärosäten på relativt kort tid har gjort sig ett internationellt namn på forskararenan.

Men det sker inte bara inom akademiskt. Många av Sveriges lärosäten har utvecklat samverkan med det omgivande samhället. Det finns så kallade regionala effekter av universitetens och högskolornas forskningsverksamhet. Enbart närvaron av ett lärosäte har inte så stor betydelse, utan det beror väldigt mycket på miljö, attityder och normer vid samverkan med den privata sektorn. Det finns tydliga tecken på att det i regioner med så kallade unga universitet och högskolor har skett större produktionsvinster än i de regioner där de äldre etablerade lärosätena finns. Det kanske inte är så konstigt att det ser ut på det sättet, eftersom många nya regioner i Sverige har fått möjlighet att få tillgång till den utbyggnad som har skett av högskolesektorn.

Satsningen på forskning vid universitet och högskolor är stor, och jag har fått många positiva reaktioner från de mindre lärosätena; man är med och konkurrerar på samma villkor som de större lärosätena. Det finns dock en oro för att satsningen på kvalitetskriterierna för tilldelning av resurser, som ändå alla verkar vara överens om ska gälla, kommer att leda till att vissa lärosäten eller forskningsområden gynnas framför andra. Därför är tilldelningen viktad till exempel när det gäller naturvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora. Det är givetvis centralt att kvalitetskriterierna är bra och av mycket hög kvalitet även om det inte går att få till någon millimeterrättvisa. Men inget system är så bra att det inte kan bli bättre, och det kommer man också att arbeta med på olika sätt när det gäller kvalitetskriterierna.

En annan mycket viktig del som propositionen presenterar är möjligheten för mindre lärosäten att ansöka om forskarutbildning inom ett smalare område än ett helt vetenskapsområde. Jag vet att det finns stora förhoppningar om en egen forskarutbildning till exempel vid högskolorna i Västsverige, i Skövde, Borås och Trollhättan. Med den här propositionen ges förutsättningar för att kunna ansöka om och också bli tilldelad detta med riktigt hög och god kvalitet på den forskning man bedriver.

Herr talman! Det finns stora utmaningar för forskningen i Sverige. Jag ska inte gå in på alla, men vill nämna bristande tvärvetenskaplighet och kommersialisering. Resultaten av forskningen har alltför sällan lett till jobb och tillväxt i Sverige. Det har också funnits en bristande förmåga att göra långsiktiga och samordnade strategiska satsningar.

Vilka är då målen för forskningspolitiken?

Det första målet är att stärka den fria forskningen. En grundforskning av hög kvalitet är själva basen i forskningen. Samtidigt behöver vi stärka insatserna för att nyttiggöra forskningsresultaten. Det sker en kraftig förstärkning av medlen till den fria forskningen.

Det andra målet är hög kvalitet och relevans i forskningen. Vi kan inte vara bäst i världen på alla områden. Vi är oerhört bra på många områden, men behöver fler områden där Sverige kan toppa resultatligan. Det har skett tidigare och kommer också att ske framöver, men då i nära samverkan med näringslivet, som också investerar mycket i forskningen.

Det tredje målet som man lyfter fram är att forskningen ska komma till nytta. Vi blir i en globaliserad värld alltmer beroende av att våra exportprodukter har ett riktigt högt kunskapsinnehåll. Det förutsätter satsningar på forskning av hög kvalitet och att näringslivet omsätter ny kunskap i varor och tjänster för världsmarknaden.

Jag vill i det här sammanhanget passa på att inflika att näringslivet liksom lärosätena på olika sätt har varit med vid framtagandet av propositionen i olika led.

Herr talman! Jag vill än en gång lyfta upp att vi ökar resurserna med 5 miljarder kronor fram till och med år 2012. Det är den största satsningen som har presenterats vid ett och samma tillfälle. För en gångs skull är satsningen också framtung. Det finns relativt mycket resurser i början av perioden.

Det är viktigt för att vara trovärdig utifrån de insikter jag tidigare redovisade. Det handlar om att lösa de globala problem vi ser runt om i världen i dag kopplat till människors sjukdomar, miljön och tekniken.

Vi har redan i debatten diskuterat de strategiska områden som vi ska satsa på framöver. Man kan länge diskutera vikten av strategiska områden men också innehållet i de strategiska områdena.

Jag är stolt över att vi i Centerpartiet och alliansregeringen har pekat ut tre områden för att verkligen tydliggöra betydelsen av breda strategiska satsningar. Områdena är som nämnts klimat, medicin och teknik.

Dessa områden är av särskild vikt för både samhälle och näringsliv. Kraftsamlingen på dem innebär att vi ger förutsättningar både vetenskapligt och industriellt. Det bidrar till att höja forskningskvaliteten, ökar förutsättningarna för kommersialisering och uppmuntrar ett tvärvetenskapliga angreppssätt. Men som alla förstår är bredden viktig i svensk forskning även utanför de strategiska områdena.

Jag vill ta ett exempel som min centerpartistiske kollega Lennart Levi arbetat väldigt intensivt med. Det handlar om att knyta ihop viktiga delar av forskningen som gäller arbetsmiljö med mera genom centrumbildning. Här finns stora förutsättningar att inte lägga ihop forskningsområden under en myndighet utan att just ta till vara lärosätenas gemensamma och breda kompetens.

Herr talman! Som centerpartist är jag glad över att detta är en forskningsproposition som tar ett brett grepp från forskning till en väldigt tydlig ambition att förbättra hela innovationssystemet. Ett väl fungerande system för kunskapsöverföring mellan lärosäten och näringsliv är avgörande för utvecklingen av de högteknologiska företag vi har och kommer att ha framöver i Sverige.

För att stärka innovationssystemet etableras nu ett antal innovationskontor runt om vid olika lärosäten vid både äldre och yngre universitet. Det finns en diskussion om var de ska finnas. Som det nu ser ut är de framför allt placerade vid lärosäten som har framgångsrik bred forskning kopplat till de strategiska områdena. Utbildningsutskottet har i sitt betän-

kande lyft fram behovet av ett innovationskontor kopplat till de allra nyaste universiteten.

För att stärka innovationssystemet bör också samverkansprogram med näringslivet utvecklas inom ramen för de utpekade strategiska områdena. Vi får ofta en diskussion om branschprogrammen och varför vi inte vill fortsätta med dessa. Detta angreppssätt skapar en bredare och starkare bas för en bättre utveckling för framtiden än de tidigare branschprogrammen.

Industriforskningsinstituterna ska få bättre möjlighet att fullgöra sina uppdrag. Lärosätena ska samverka än mer med det omgivande samhället, och denna samverkan ska inbegripa nyttiggörandet av forskningsresultat.

Alliansregeringen har på olika sätt arbetat för att stärka innovationsklimatet i Sverige, och det finns ett antal delar som ligger utanför den här propositionen. Det gäller regelförenklingar och tillgång till riskkapital. Att vi avskaffat förmögenhetsskatten kan antas ha en stor betydelse för att stärka innovationsklimatet.

Herr talman! Det blir inte mycket forskning utan forskare. Här spelar givetvis möjligheten att attrahera kvinnor och män till en forskarkarriär stor roll. Men det gäller också att samverka mellan akademi och näringsliv utvecklas så att det blir mer attraktivt att gå mellan akademi och näringsliv också ur en forskares perspektiv. Några åtgärder är vidtagna, men regeringen avser att återkomma på det här området i en kommande proposition med anledning av bland annat Befattningsutredningens förslag.

Herr talman! Hur ser då avslutningsvis alternativen ut i svensk politik? Finns det en lika bred samsyn på forskningens betydelse för Sveriges utveckling och tillväxt inom oppositionen? Det enkla svaret är nej. Visst har man skrivit ihop sig i någon reservation och i något yttrande. Men det finns också stora skillnader i synen på behovet av resurser.

Socialdemokraterna vill ge sken av att man vill göra mycket stora förstärkningar, men det finns inte alls hos Vänsterpartiet och Miljöpartiet på samma sätt. Jag kan bara fundera på om man med detta vill säga att Socialdemokraterna redan tidigare hade velat satsa mer på forskning än de stödpartier man hade vid tillfället för den senaste forskningspropositionen. Det ser ut som en kraftfull markering åt det hållet, men jag vet inte. När Socialdemokraterna i sitt skuggförslag vill satsa ca 1 miljard kronor mer om året har Vänsterpartiet och Miljöpartiet inga sådana planer.

Ett mål som sattes upp i Lissabonstrategin var 1 procent av bnp till forskning. Den fanns redan vid tillfället för den förra forskningspropositionen. Det når vi nu med alliansregeringens innovations- och forskningsproposition redan för år 2009.

Nej, jag tycker att oppositionen i sin kritik av alliansregeringens politik låter som en rispig gammal LP-skiva, om ni nu minns hur de kan låta, som har hakat upp sig. Man säger att det är för lite om i princip allting och utger sig för att vara alla goda gåvors givare.

Det är när man sitter i majoritet man har chansen att bevisa vad man vill och genomföra reell politik. Det har vi lyckats med genom den här historiskt stora satsningen för forskning och innovation.

Prot. 2008/09:64
28 januari

*Ett lyft för forskning
och innovation*

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande UbU4
Ett lyft för forskning och innovation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lennart Levi (c).

Anf. 36 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Man kan inte utveckla svensk forskning utan duktiga forskare. Det är då särskilt viktigt att fokusera på yngre forskare. De utför drygt 40 procent av den forskning som sker vid inhemska lärosäten. Därtill är många doktorander lärare i grundutbildningen.

Det här är en viktig fråga för oss socialdemokrater. Därför har tidigare socialdemokratiska regeringar gjort flera insatser för att förbättra doktorandernas situation. Men från er i den borgerliga majoriteten är det förvånansvärt tyst i denna fråga när man nu läser forskningspropositionen.

Trots att doktoranderna är den enskilt största gruppen inom akademien som bidrar till svensk forskning saknar ungefär en tredjedel av doktoranderna anställning. De är stipendiefinansierade, får utbildningsbidrag eller saknar finansiering. En stor andel av dessa doktorander saknar tillgång till de sociala trygghetssystem och förmåner som är norm på arbetsmarknaden.

Jag menar att svensk forskning kommer att försvagas om inte forskarutbildning och akademisk karriär efter disputation är ett möjligt och attraktivt alternativ för våra mest lovande studenter. Jag tycker när jag läser forskningspropositionen att ni sviker de yngre forskarna.

Varför gör ni så lite för att stärka de yngre forskarnas ställning? Varför gör ni knappt några insatser för att tillgodose behovet av återväxt när vi vet att forskarkåren står inför ett massivt generationsskifte?

Anf. 37 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag delar Thomas Strand syn att det är oerhört viktigt med en återväxt inom forskarvärlden och att både kvinnor och män vågar satsa på en karriär som på olika sätt gör att de är med och bidrar till Sveriges tillväxt på många olika sätt.

Som Thomas Strand hörde sade jag i mitt inlägg att det på området när det gäller forskare pågår ett arbete inom Regeringskansliet kopplat till Befattningsutredningens förslag. Vi nämner i forskningspropositionen en del om problematiken men också möjligheterna att rekrytera. Vi avser också att återkomma från regeringens sida för att på ett än mer tydligt sätt visa på möjligheterna för både kvinnor och män att satsa på en forskarkarriär.

Jag skulle ändå vilja säga att detta inte på något sätt är ett nyuppkommet problem. Det är en fråga som har varit aktuell under väldigt lång tid. Att nu i opposition stå och tala om att vi sviker den här gruppen av unga forskare och så vidare känner jag är lite magstarkt av Thomas Strand.

Jag talade väldigt tydligt i mitt anförande om att vi kommer att återkomma med en proposition som behandlar det här området. Vi anser och lägger mycket stor vikt vid att forskarna utgör grunden för forskningen i

Anf. 38 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! När man ställer en fråga som man inte kan få svar på blir standardsvaret: Det kommer sedan. Det har jag hört flera gånger tidigare från borgerliga företrädare.

Det här är en ganska omfattande proposition, drygt 250 sidor. Vad jag kan se finns en och en halv sida om yngre forskare, och det är lite allmänt hållet. Varför sviker ni yngre forskare? Varför lyfter ni inte upp det här viktiga dokumentet som blickar fyra år framåt? Det kommer sedan, svarar Ulrika Carlsson.

Att bli antagen som doktorand är en dröm för många studenter. Konkurrensen om platserna är ofta mycket hård. Ändå är det långt ifrån en drömtillvaro som väntar den som får en plats. Jag tänker på alla dem som går flera år med ett utbildningsbidrag på 14 900 kronor i månaden. Jag tänker på dem som är finansierade av stipendier och som inte kan bli sjuka eller bli föräldrar utan att riskera sin försörjning. Jag tänker på alla dem som går som så kallade skuggdoktorander och som utför forskning utan att vara formellt antagna. De saknar allt skydd och alla rättigheter och lever hela tiden på nåder hos äldre forskare som de levererar forskningsresultat till i hopp om att bli antagna någon gång.

Den här problematiken är för oss jätteviktig, och vi har lagt fram förslag om detta i vår motion. Vi vill utveckla och stärka yngre forskare. I den här propositionen sägs ingenting om detta – för det kommer sedan.

Ulrika Carlsson! Jag skulle gärna vilja att du förklarar för mig och för alla som lyssnar på den här debatten varför det sägs så lite i den här propositionen. Varför är standardsvaret ”det kommer sedan”?

Anf. 39 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Ibland får man faktiskt acceptera att inte allting sker på en gång. Vissa saker får ske vid ett senare tillfälle. Just för att detta har så stor betydelse lägger vi särskild vikt vid att genomlysa området och se vad som ska göras.

Jag är mycket väl medveten om den mycket tuffa situation som många forskarstuderande och personer som förbereder sig för disputation har. Jag har sett det på väldigt nära håll i den egna familjen och vet hur tufft det kan vara under en lång period.

Vi jobbar med problemen och kommer att återkomma när vi har så pass goda resultat att det vi föreslår på sikt kommer att kunna stärka attraktionskraften och attrahera både kvinnor och män att söka sig till forskarkyrket. Som jag nämnde i mitt anförande vill vi också öppna för möjligheter för forskare att gå mellan akademi och näringsliv och verkligen utnyttja potentialen – för Sveriges tillväxt och för att klara av de globala utmaningarna som vi måste göra framöver. Forskarna är nyckelaktörer i detta, och därför lägger vi stor vikt vid det.

I den proposition som regeringen nu har lagt fram och som vi behandlar i dag handlar det mycket om på vilket sätt vi bygger en forskningsinfrastruktur. Vi lägger oerhört mycket mer medel på forskningen. Det är jätteviktigt, och därför avser vi också att återkomma för att lyfta upp också forskarnas viktiga betydelse. Det gäller både de yngre forskarna

*Ett lyft för forskning
och innovation*

och dem som vill göra en karriär som forskare. Vi behandlar det området i särskild ordning.

Nu är det tredje gången jag upprepar att i propositionen ligger de andra delarna som vi nämner. Vi pekar på behovet av fortsatt arbete, och vi avser att återkomma. Det handlar inte om att återkomma bara för att dra ut på tiden, utan det handlar verkligen om att lägga så pass stor vikt och stort engagemang i frågan så att vi kan komma fram med ett bra resultat.

Anf. 40 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson nämnde att det är bra att kvalitetskriterierna är viktade och att regeringen kommer att förbättra dem. Åtminstone uppfattade jag det så.

Det låter bra. Men frågan kvarstår fortfarande: Varför har man valt just dessa kriterier? Vad ligger bakom det? Det framgår inte av propositionen. Man har tagit en del av kriterierna från Resursutredningen och gjort om dem lite. Andra har man tagit bort utan att riktigt redovisa underlag. Det tycker inte jag är bra inför att man begär att riksdagen ska ta ställning. Jag skulle alltså vilja veta vad det är som har gjort att man har valt just dessa kriterier.

Ulrika Carlsson nämnde också att det är bra att de är viktade. Jag kan hålla med om att det finns en klar poäng i det, men varför är de viktade på just detta sätt? Varför är viktningarna 2, 1,5, 1,1 och 1? Varför inte 2, 1,7, 1,2 och 0,95 till exempel? Det finns inget riktigt underlag. Det skulle vara intressant att veta varför man har kommit fram till det man kommit fram till.

Slutligen vill jag bara säga att jag är glad att Ulrika Carlsson har insett att det är när man sitter i majoritet som man kan visa vad man vill. Det är tyvärr så det är. Jag hade önskat att vi hade suttit i majoritet, för då hade vi haft en bättre och enig proposition att ta ställning till här. Det hade varit bra.

Anf. 41 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Angående det sista hade det kanske varit bra, det vet inte jag.

När det gäller fördelningen av kvalitetskriterier har man ibland en tro att allt ska vila på vetenskaplighet och så vidare, men ibland får man acceptera att det också görs en bedömning i politiska sammanhang.

När det gäller Resursutredningens förslag som Miljöpartiet har lyft fram i sin motion gjorde Centerpartiet bedömningen att om man skulle köpa det förslaget skulle det drabba de mindre lärosätena på ett mycket olyckligt sätt. För att ta ett ansvar för att forskningen fortsatt finns i hela Sverige har vi sett det viktigt att både bedöma utifrån accepterade kvalitetskriterier inte bara i vårt eget land utan också internationellt och att också göra en rimlighetsbedömning på vilket sätt man kan fördela forskningsresurserna.

Jag har inte grottat djupare i det, men jag skulle kunna ställa samma fråga tillbaka: Vilken vetenskaplig grund fanns för tidigare tilldelning i forskningspropositionerna, där man lade forskningsresurser till olika delar? Vi har varit väldigt tydliga i fördelningen: Det handlar om 8 000 per student i ett basanslag, och sedan är det fördelat enligt kvalitetskriterier.

Den tydligheten som vi visar i vårt förslag tycker jag är bra. Sedan finns det en önskan om att ytterligare kvalitetssäkra kvalitetskriterierna, och det är ett viktigt förbättringsarbete som man måste syssla med hela tiden.

*Ett lyft för forskning
och innovation*

Anf. 42 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson nämnde här att det är viktigt att fortsätta jobba med och se till att man har en vetenskaplig grund för kvalitetskriterierna. Det tycker jag är väldigt bra, och jag önskar att det kommer fram snart.

Jag kan också hålla med om att man ibland får acceptera en bedömning. Men det borde i sådana fall tydligt framgå att det här är en bedömning som inte baseras på något mer än vår bedömning. Man kanske också kunde motivera varför man gör det. Om det är så att det är omöjligt att få fram något annat underlag är det en sak. En annan sak kan vara att man har valt att inte ta fram något underlag för att man hellre vill göra en bedömning. Det kan också vara intressant att veta.

När det gäller den förra forskningspropositionen satt jag inte i riksdagen då och kan inte svara helt för den.

Däremot kan jag bestämt säga att jag tycker att det finns mer av tydlighet i och med att regering och riksdag väljer att lägga vanliga grundanslag på ett visst sätt. Det är mer en tydlighet genom att det inte handlar om en vetenskaplig grund i det perspektivet, för man har inte ett sådant uttalat syfte som man kan mäta vetenskapligt i förhållande till, vilket man ju har när man har kvalitetskriterier. Då vill man ha kvalitet. Då är frågan: Hur uppnår man det? Det är en helt annan situation. Jag skulle ändå vilja att det framgick.

Anf. 43 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Först ett klargörande. Jag vet inte om jag sade att vi framöver kommer att kunna garantera att kvalitetskriterierna kommer att kunna vila på vetenskaplig grund på det sättet. På det sätt som Lage Rahm ställer frågorna kan jag nästan läsa ut att man insinuerar att regeringen inte skulle ha ett underlag för sina beslut. Så är absolut inte fallet. Det finns goda underlag för beslutet, men det jag sade var att man ändå måste göra en rimlighetsbedömning.

Om det finns en vetenskaplig grund för att man med fakultetsmedel räknar upp med vissa procentsatser utan att ta hänsyn till kvalitetskriterier känner jag att det är ett väldigt trubbigt instrument för att stärka kvaliteten i forskningen i Sverige. För mig är det viktigt att vi har accepterade kvalitetskriterier som på olika sätt ger en möjlighet för forskare att veta på vilket sätt de blir bedömda för tilldelning av ytterligare resurser.

Vi har också en grundtilldelning till varje universitet och högskola som givetvis är väldigt viktig. Där nämnde jag i min tidigare replik 8 000 kronor per student. Det har ju stärkt framför allt tilldelningen till de allra minsta lärosätena och ger dem en möjlighet att bygga upp de forskningsprofiler som man mycket framgångsrikt har börjat bygga upp.

Visst finns det ett underlag för de beslut som regeringen fattar också kopplat till vilka kvalitetskriterier som gäller och vilken bedömning man gör. Men det fanns också tillfälle för oppositionen att ställa frågor, vilket

man valde att inte göra till de experter från departementet som fanns närvarande. Jag kan bara beklaga att man inte tog tillfället i akt.

Anf. 44 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag skulle bara vilja påpeka att Ulrika Carlsson står här och pratar om att det är jätteviktigt med fördelningen när det gäller forskare eller studerande som forskar på genus. Jag undrar hur man har mage att påstå det i talarstolen när det inte ens nämns i forskningspropositionen. Man reducerar nämligen hela jämställdhetsaspekten, mäns våld mot kvinnor och kvinnors hälsa och diskriminering.

Jag undrar verkligen, om det är så himla viktigt för Centerpartiet och Ulrika Carlsson, varför ni inte har viljan över huvud taget att helt enkelt bygga på den principen eller det strategiska tänkande som har funnits sedan 1995? Där såg man till att till exempel sex genusprofessorer skulle finnas. Man utlyste framför allt tjänster för tolv kvinnliga professorer eller genusprofessorer. Om det är så himla viktigt, varför satsar ni inte på den forskningen? Varför nämner ni inte ens genusforskningen? Den får inte uppmärksamhet utifrån sina egna vetenskapliga förtjänster. Det är jätteviktigt, tycker jag, att få ett svar på det.

Anf. 45 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad det var jag hade mage att prata om som inte skulle stämma med den politik som vi genomför. Det här är en historiskt stor satsning på forskning och innovation.

Om vi ska prata om genusperspektiv, om vi ska prata om kvinnor och män som är med och forskar och om vi ska prata om de viktiga delarna inom alla forskarområden som det är att ha ett jämställdhetsperspektiv tror jag att det är viktigt att ta den debatten. Det känns som om den i det här läget är reducerad till att gälla enbart genusforskningen.

Det är klart att ett jämställdhetsperspektiv är viktigt när det gäller de tre strategiska områden som regeringen har valt att lyfta fram, teknik, klimat och medicin. Det är otroligt viktigt att vi har ett jämställt forskarsamhälle med både kvinnor och män som har goda förutsättningar att på lika villkor bedriva en högkvalitativ forskning.

Jag har också i mina tidigare anföranden i den här talarstolen nämnt vikten av att det finns kvinnliga professorer likaväl som manliga professorer, att vi har ett jämställt forskarsamhälle. För mig är det fortsatt viktigt att satsa på att det finns ett brett jämställdhetsperspektiv i forskningen och att inte reducera jämställdhetsfrågorna enbart till genusforskningen.

Om jag kunde få ett klagörande av vad det var jag hade mage att prata om när det gäller jämställdhetsområdet tar jag gärna det.

Anf. 46 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att det är jätteviktigt att satsa på att det när det handlar om klimatforskning, medicinsk forskning och annan forskning ska finnas lika många kvinnliga professorer. Problemet är att det inte framgår alls i denna forskningsproposition. Det anser jag är motsägelsefullt.

Jag håller med Ulrika i debatten, att det är jätteviktigt att man försöker satsa på detta. Problemet är om man inte bryr sig om att nämna det

och inte tycker att det är viktigt i ett samhälle som bygger på patriarkala strukturer, som alla andra samhällen – även om vi i Sverige har kommit mycket längre i både forsknings- och jämställdhetsarbete. I dag kan vi tyvärr inte prata om detta för den här högerregeringen har under de två år som gått bidragit till en backlash på alla områden, inte minst inom vård och omsorg.

Du pratade om att det är jätteviktigt att förstärka till exempel den kliniska forskningen där du nämnde kvinnor och män. Hur kan man göra det när man privatiserar överallt och insynen minskar? Arbetet för jämställdhet och fördelningen till forskning och antagning av studerande påverkas naturligtvis också direkt. Det finns en samverkan och en påverkan på de här områdena.

Jag finner ett väldigt problem i denna forskningsproposition när det gäller själva genusaspekten och genusforskningen. Många sådana forskare och genusvetare håller i den här debatten med oss i Vänsterpartiet om att man helt enkelt bortser från genusforskningen i den här propositionen.

Anf. 47 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att i arbetet när det gäller just forskares situation återkomma till på vilket sätt vi kan skapa förutsättningar för att både kvinnor och män ska kunna välja attraktiva karriärer som forskare på olika sätt. Vi ser redan i dag att det är relativt många kvinnor i grundutbildningen inom den högre utbildningen. En hel del disputerar, men ganska få fullföljer hela karriärvägen upp till en professorskarriär till exempel.

Det är klart att det där finns oerhört viktiga insatser att göra. Därför tycker jag att det är så viktigt att den här regeringen har lyft fram behovet av jämställdhetspolitik i hela skolan. Man har nu tillsatt en jämställdhetsdelegation, och man ser att det från första början är viktigt att ge både pojkar och flickor i skolan bra förutsättningar för att tillgodogöra sig goda kunskaper och för att på det sättet också stärka möjligheten att skapa ett jämställt forskarsamhälle framöver. Det tar tid, men vi avser att i det arbetet återkomma när det gäller möjligheter för både kvinnor och män att söka sig till en forskarutbildning.

När det gäller forskningspropositionen som helhet vill jag än en gång betona att det här inte är något som ska skilja ut det ena könet från det andra. Det här är en historiskt stor satsning där det handlar om att satsa på tre strategiska områden, men också på många andra områden, där vi ser behovet av svensk tillväxt. Också för att vara med och arbeta med många av de globala problem som vi ser framöver är det viktigt att denna satsning på forskning nu kommer som också är framtung. I det sammanhanget gör vi också kraftfulla satsningar för att stärka hela forskarsamhället framöver. Det ser jag fram emot.

Anf. 48 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det varierar hur mycket forskning uppmärksammas i medierna i olika sammanhang. Ibland när forskare är ett viktigt vaccin mot till exempel hiv på spåren eller när någon annan forskare utvecklar en ny avancerad teknik för mobiltelefoni blir det mycket uppmärksamhet i medierna. Då är det många som applåderar. När det visar sig att stam-

cellsforskning kanske kan leda till att Alzheimers kan botas eller lindras blir det också uppmärksamhet. Det blir också uppmärksamhet några dagar i december när det är Nobelpristagare i Stockholm.

Till vardags är det däremot inte så mycket uppmärksamhet kring forskning. Vardagen bakom de stora upptäckterna är tämligen okänd för de flesta. Det är över huvud taget inte alltid så lätt att förstå glädjen med långsiktig grundläggande forskning. Historien är full av exempel. På 1800-talet fanns en matematiker, George Boole, som utvecklade algebran på ett sätt som nu ligger till grund för det moderna dator- och IT-samhället. När han gjorde det var inga datorer uppfunna, och ingen människa kunde riktigt föreställa sig vad man skulle ha för glädje av hans forskning. Det finns många exempel. När Marie Curie utforskade radioaktiviteten kunde man inte riktigt föreställa sig vilken glädje cancerforskningen skulle ha av det. En klassisk fråga i dag är: Hade Albert Einstein fått pengar för sin grundforskning och den forskning som ledde till relativitetsteorin?

Min slutsats är att ett land som vill vara med bland de forskningsledande måste skapa utrymme för just nyfikenhetsforskning som inte är beroende av kortsiktiga beslut om vad politiker tror blir nyttigt nästa år. Samtidigt måste också ett land som ska bli framgångsrikt satsa på att forskningen nyttiggörs och att det blir produkter som kommer ut på marknaden. Båda delarna behövs och är lika viktiga.

Investeringar i forskning bär frukt först många år senare. Samma sak är det med neddragningar och besparingar i forskning. Det märks i att kvaliteten sjunker efter några år. Det är det som ibland gör forskningen så svår för politiker, nämligen att det handlar om så långsiktiga satsningar.

Herr talman! Under Socialdemokraternas tolv år vid regeringsmakten tunnades resurserna till forskning ut kraftigt. Forskarnas beroende av tillfälliga anslag ökade. Den mycket underfinansierade utbyggnaden av högskolorna och högskoleutbildningen som den socialdemokratiska regeringen genomförde urholkade också forskningsresurserna. I verkligheten upplevde vi i budget efter budget att de socialdemokratiska forskningspengarna inte ens täckte pris- och löneökningarna.

Det här resulterade i två viktiga konsekvenser. Det var brist på pengar till forskning, och det var också mindre frihet för forskarna. De måste hitta forskningsobjekt där de råkade hitta pengar.

Nu ger forskningspropositionen äntligen ett rejält tillskott på 5 miljarder kronor de närmaste fyra åren. Det är en 14-procentig ökning. Det är dubbelt så mycket som den forskningsproposition som Socialdemokraterna lade fram för fyra år sedan. I verkligheten är det den största satsningen på forskning hittills i Sverige.

En stor del av detta går just till fri forskning på universitet och högskolor – mer än 1 ½ miljard. De får en kraftig höjning av sina direkta anslag – det som kallas fakultetsanslagen.

Dessutom finns det nya begreppet som har diskuterats här, nämligen strategiska satsningar. Det är alltså områden som dels bedöms som viktiga, dels bedöms som att svensk forskning är särskilt framgångsrik och har möjlighet att tävla internationellt. Det har visat sig att många av de stora forskningsländerna i världen har sådan strategisk forskning. Regeringen har valt medicin, teknik, klimat och miljö. Det mesta av pengarna

går direkt till lärosätena. Det är fortfarande även ett stöd för den fria forskningen.

Utan fri universitetsforskning blir det inte underlag för forskning och utveckling i företagen. Men utan ett bra företagsklimat med riskkapital blir det inte mycket forskning och utveckling i företagen heller. Sverige behöver alltså både fri grundforskning och behovsriktad forskning i samarbete. Därför föreslås i forskningspropositionen innovationskontor och satsning på lärosätens holdingbolag för att jobba med att få ut forskningsprodukter i företagen. Det pågår också, glädjande nog, en beredning om skatteförmåner för bidrag till forskning.

Jag har ett antal år här i riksdagen för Folkpartiets räkning och tillsammans med de andra borgerliga partierna röstat för större forsknings-satsningar. Jag har ständigt blivit nedröstad av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Därför tänkte jag när jag läste era motioner att det skulle bli intressant att få se vad ni tycker om forskningspropositionen. Det är svårt att få en enhetlig bild. Dels finns det inte någon samlad opposition, var och en skriver om sitt, dels är det inte alltid lätt att få en samlad bild av vad de olika partierna var för sig tycker.

Socialdemokraterna säger till exempel att de strategiska satsningarna är för detaljerade. De tycker att det är för detaljerat att peka ut områden som cancerforskning, energi, krisberedskap och säkerhet. Samtidigt säger Socialdemokraterna att riksdagen ska öronmärka till exempel 20 miljoner för forskning om kvinnors arbetsmiljö. Vänsterpartiet vill att 30 miljoner ska gå till genusforskning, och Miljöpartiet vill ha en summa till transportforskning. Allt detta är summor som ingår i regeringens stora strategiska satsningar. Ni går alltså in på ännu lägre detaljnivå, men ni kritiserar samtidigt regeringen för att vara för detaljerad.

Jag kan nämna mycket här. Socialdemokraterna säger sig också vilja ha strategisk forskning mer riktad mot företagen. Men det vill inte Vänsterpartiet. De säger ingenting om det. På många detaljnivåer tycker oppositionen att man ska fatta beslut, men man tycker tydligen samtidigt att det är alldeles för detaljerat att skjuta till strategiska pengar till cancerforskningen och klimatforskningen i stort, som regeringen gör.

När det gäller satsningen på att nyttiggöra forskningen och pengar till holdingbolagen på högskolorna föreslår Socialdemokraterna mer resurser, men det finns inget konkret från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Socialdemokraterna vill omvandla Utbildningsvetenskapliga kommittén som i Vetenskapsrådet jobbar med utbildningsforskning till ett eget ämnesråd medan Vänsterpartiet vill lägga in utbildningsforskningen i Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap.

I verkligheten kommer en mängd viktiga detaljområden att få stärkta resurser tack vare de stora övergripande satsningarna som regeringen gör.

I propositionen finns också förslag om hur kvaliteten ska styra resurstilldelningen. Regeringen föreslår att 10 procent av de nya medlen ska fördelas efter kvalitet. Det baserar sig på dels hur mycket forskning som uppmärksammas i vetenskapliga tidskrifter och så vidare, dels hur mycket externa medel man får. Dessutom ska forskningen få resurser beroende på hur många studenter ett lärosäte har. Så småningom återkommer regeringen med ytterligare utredning och beredning om hur utvärdering av kvalitet kan utvecklas.

Socialdemokraterna säger nej utan att ha något motförslag. De säger att en del högskolor kommer att förlora på systemet. Om ni från Socialdemokraternas och oppositionens sida vill ha någon form av premiering av kvalitet måste någon på sikt få lite mer och någon annan få lite mindre. I dagens proposition och i dagens läge tack vare den stora kvalitetshöjningen får alla i praktiken mer.

Hur tänker ni er att kvalitet ska belönas om man samtidigt säger att alla ska få lika mycket?

Herr talman! Oppositionens kritik kan sammanfattas med att alla tre partierna säger att mycket är bra i regeringens förslag, men vad då, säger jag? Det finns ett stort men. Ingen förnekar i alla fall att resurserna till forskning ökar.

Jag får då ge det erkännandet till Socialdemokraterna att deras budgetförslag, motförslag, är betydligt bättre i opposition än de propositioner de lade fram under tolv år i majoritet. Visst är Socialdemokraterna bättre i opposition, och därför finns det skäl att de ska få stanna i opposition ett bra tag till.

Äntligen har vi fått en forskningspolitik som höjer ambitionen, både när det gäller kvalitet och när det gäller att satsa resurser.

Bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna!
(Applåder)

Anf. 49 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Forskningsministern, kolleger och alla som lyssnar! Det här är en fantastisk trevlig dag, tycker jag. Efter många år när vi har följt forskningspolitiken – jag har själv haft förmånen att följa också dess konsekvenser under ett antal år innan jag blev riksdagsledamot – kan vi nu sitta här och debattera, informera och klargöra en proposition som faktiskt är ett lyft. Det är en unik proposition. Det är ett unikt förslag som vi kommer att fatta beslut om senare i dag. Det är på en rad punkter ett genombrott. Jag tycker att det är glädjande, för det handlar om framtiden, om framtidshoppet och om hela den delen.

Jag vill allra först yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla de reservationer som naturligtvis, enligt mitt förmenande, saknar grund.

Jag tänker nu ta upp några punkter där jag tycker att just vår forskningsproposition är väldigt bra. Jag vill samtidigt tala om att jag självklart står bakom mina kolleger som tidigare har varit här framme och gjort jättebra redovisningar av innehållet i propositionen.

Den första delen är att det för första gången är en forskningsproposition som tar ett helhetsgrepp om både forskning och innovationer. Vi vet att grundforskning är oerhört viktigt, men vi vet också att vi behöver få en mylla, ett ramverk, för hur våra goda framforskade goda idéer också kan nyttiggöras, hur de kan bli verklighet i form av kommersialisering, hur vårt land ur tillväxtskympunkt kan dra nytta av den viktiga forskningen. Det här är någonting som vårt förslag nu uppmärksammar.

Det intressanta med det här är att både de som rätt så enhetligt sysslar med forskning och innovation, och som många gånger stöds av våra industrinära forskningsråd, Vinnova och andra, och de som mer lärosättesnära jobbar med grundforskning tycker att de får för lite pengar. Det är ett sundhetsuttryck. Det är någonting vi ska vara tacksamma för. Den

dagen någon del sätter sig och säger att de får tillräckligt med pengar, att de inte vill ha mer, ska vi vara oroliga i den här lokalen. Då ska vi i parlamentet och i regeringen vara oroliga.

Det här är ett sundhetsuttryck, att man är kreativ, att man har idéer, att man går framåt, att förutsättningarna finns för den viktiga och utvecklande forskningen. Därför ska vi här i dag säga att det är jättebra om man tycker att man inom den viktiga humanistiska forskningen får för lite. Alla får nämligen mer. Det är jätteviktigt om de i ett industrinära forskningsråd tycker att de får för lite. Javisst! De får också mycket mer än de någonsin har fått. 5 miljarder fram till 2012 – aldrig någonsin i svensk historia har vi gett så mycket till forskning.

Vad har vi nu att vara glada för? Jo, det är att vi har ett livligt, kraftfullt forskningssamhälle där människor finns på alla fronter och är beredda att ta sitt ansvar för vårt lands framtid, att utveckla idéer och att finnas med på hela arenan för att utveckla Sverige. Det här är unikt.

Vilken är då den tredje delen som är unik? Jag har tagit upp att det är ett helhetsgrepp på forskning och innovation, och jag har tagit upp att det är 5 miljarder, den största satsning som man någonsin har gjort på svensk forskning. Det tredje är att det är första gången som vi står inför ett resursfördelningssystem – det är väl inte illa, herr talman – som är synligt, förutsägbart och långsiktigt och där vi kan följa pengarna. Det är ett resursfördelningssystem som är noggrant beräknat, där var och en som vill ha kriterier kan få det.

Jag har under två mandatperioder interPELLERAT dåvarande utbildningsministrar om hur man beräknar medel till forskningen, och jag har aldrig kunnat få ett svar som går utöver det fantastiska begreppet tradition. Det ser inte jag som ett klart kriterium.

I dag har vi svaret. Vi har en noggrant, väl genomförd resursfördelning byggd på en utredning gjord av professor Dan Brändström och som sedan naturligtvis har anpassats.

Vi i alliansen vill inte att något lärosäte ska få mindre pengar. Vi har satt ribban. Ingen får mindre pengar. Det är bra att det är ett ansvarstagande, därför att den del som kommer till som är kvalitetsfrämjande får man söka. Det gör att varje lärosäte i det här landet har möjlighet att ta del av den omfattning av forskningen som finns.

Den splittrade vänsteroppositionen har inte haft ett spår av detta. Sedan får ni alla säga vad ni vill, men jag har undersökt det här i årtal och aldrig lyckats få koll på det. Rektorererna i landet har inte heller fått det. Nu har vi det. Och vi i alliansen är eniga om att detta är bra.

Det är också första gången som näringslivet på allvar får vara med och bestämma vilka områden som ska beforskas. Det kritiserar man från den s-styrda splittrade oppositionen. Näringslivet har varit med hela vägen i det här arbetet. Jag har kunnat följa det via Svenskt Näringsliv. Men för att vara riktigt säker har jag dessutom fått det bekräftat av dem som har varit med på vägen. Det är den verklighet som vi har levt med, och vi har under hela den tid som det här arbetet har pågått haft kontakter. Vi vet att det är så. Då är det väl viktigt att den sanningen kommer fram också i detta forum.

Svenskt Näringsliv har varit med om att ta fram de strategiska områdena: klimat, teknik och medicin. Sedan kan man tycka att det finns massor med andra underområden som skulle vara med. De som jobbar

med osteoporos tycker att det är ett jätteviktigt område. Självklart! Det finns inom ramen för medicin fast det inte alls är uttalat. Transporttekniken är urviktig, och den finns under teknik. Och klimatet – där har vi kanske hela energidelen.

Vi har alltså alla de här detaljstyrda områdena som den splittrade s-oppositionen vill lyfta in. De finns, men vi har nämnt bara vissa begrepp. Och tur är det, för annars skulle propositionen ha blivit tre gånger så tjock. Det kan man tycka är onödigt.

Det här är fyra viktiga delar där vi har ett tydligt, unikt innehåll i det svenska forskningssamhället, och vi kan vara stolta över det i dag.

Vad jag kan bli bekymrad över är hur den s-styrda oppositionen är splittrad. Men det är inte enbart det. De är ju också splittrade, herr talman, när det gäller själva innehållet. Det kanske är ännu mer bekymmersamt. Man säger i sina reservationer att man vill ha konkurrens – det är väldigt viktigt, och därför köper man resursfördelningsystemet. Men det får inte bli sämre för en än för den andra. Hur tänker man då? Hur i hela världen kan man säga i den ena reservationen att man vill ha konkurrens och i den andra reservationen att det inte får bli några som upplever sig vara A- eller B-gäng. Hur går detta ihop?

Den andra delen är att man yrkar på en utvärdering efter ett år. Menar verkligen den s-styrda oppositionen att det efter ett år ska kunna göras en utvärdering av ett resursfördelningsystem för forskning? Hur tänker man då? Utvärderingar spänner ju över många år. Det här är ingen proposition som ska leva ett, två eller tre år. Det här är nya inriktningar inför framtiden.

Det tredje är ett exempel på att själva innehållet går isär och man inte känner att det är genomtänkt. Det är när man vill ha strategiska områden och säger att man bejakar det men i samma minut kritiserar oss för detaljstyrning. Hur går det ihop? Det måste väl vara någon reson i detta? Säg nej till strategiska områden! Säg nej till allting som gynnar de olika delarna om ni vill kritisera detaljstyrning! Eller säg ja – det är väl mycket bättre? Det är oerhört intressant att man är splittrad inte bara inbördes utan också när det gäller områdena.

Slutligen gäller det den utbildningsvetenskapliga kommittén. Den utbildningsvetenskapliga forskningen och skolforskningen är jätteviktig. Det tycker vi alla. Vi vill ha en bättre skola än den som har tillkommit under många år. Vi vill att detta ska utvecklas. Däremot är vi inte säkra på under vilka former. Hittills har det skett en förstärkning med medel för att fortsätta den utbildningsvetenskapliga kommittén. Om det skulle behövas ytterligare förstärkning har regeringen all möjlighet att komma tillbaka med detta.

Slutligen vill jag gratulera alla lärosäten i Sverige, forskarsamhället och företag som har fått ett mycket bra ramverk för forskning och innovationer och som sannolikt kommer att visa sig vara ett riktigt bra växt-hus för svensk forskning i framtiden.

(Applåder)

Anf. 50 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Det är intressant att Yvonne Andersson börjar med att säga att våra förslag saknar grund när hon ägnar nästan halva sin tid åt att kommentera dem. De måste ha berört när hon har läst dem.

Vi socialdemokrater är i grunden positiva till att en del av fakultetsanslagen tilldelas efter kvalitetskriterier. Men det är mycket svårt att överblicka konsekvenserna av regeringens förslag. Förslagen och kvalitetskriterierna är så utformade att de riskerar att leda till att vi bakvägen får A-lag och B-lag. Det sker bland annat genom att man långsamt svälter ut vissa högskolor och de yngsta universiteten.

Därför ställer vi oss frågande till regeringens modell för viktning av citering inom olika vetenskapsområden. Detta måste utvärderas noggrant för att vi ska kunna försäkra oss om att utformningen tillgodoser de uppsatta syftena och premierar kvalitetsstärkande åtgärder. Därför vill vi ha en kontrollstation efter 2010 eller 2011.

Jag tror inte att regeringens resursfördelningssystem kommer att överleva denna forskningsperiod. Det är få som begriper systemet. De praktiska effekterna blir absurda, och möjligheten att tricksa med anställningar i olika fakulteter blir nu mer lönsam än att skriva en bra artikel.

Ingenjörsvetenskapsakademien var i utskottet och sade samma sak: Man förstår inte systemet, och det kommer inte att hålla, för forskarvärlden tror inte på det. Med handen på hjärtat, Yvonne Andersson – du som är engagerad i forskningsfrågor – tror du verkligen att regeringens kvalitetssystem leder till kvalitetsförbättringar, och varför skapar ni system som missgynnar de yngsta universiteten?

Anf. 51 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tror på ett system. Det som har varit rent förskräckligt har varit alla dessa år då den socialdemokratiska regeringen har lett ett system utan något system. Det har varit ett godtyckligt hanterande av pengar till lärosäten, vilket har gjort att vissa har hamnat i bakvattnet utan att över huvud taget förstå varför. Ett av de universiteten är Linköpings universitet, som är i internationell klass men som hela tiden har haft lägre anslag, och man har aldrig någonsin kunnat tala om varför.

Jag tror på det här systemet. Det kan hända att det behöver korrigeras på några punkter. Det kallas uppföljning, och det håller regeringen på med hela tiden. Det är inget märkvärdigt alls. Men en utvärdering gör man inte efter vare sig ett eller två år.

Sedan tror jag att det leder till kvalitetsförbättringar när alla vet om att man måste bli bättre på att till exempel offentliggöra våra forskningsresultat och mer aktivt hamna i tidningar och tidskrifter. Det är jättebra för hela samhället. Vi vill väl att alla ska få ta del av detta?

Jag tror att det här är ett genombrott eller att det kommer att leda till ett sådant. Jag är helt övertygad om att även den nuvarande oppositionen kommer att tacka oss för att vi har vågat ta ett häftigt steg när det gäller den här delen. Jag är väldigt glad för det.

En hel del av konsekvenserna kan ni faktiskt själva beräkna och läsa er till om ni vill.

Anf. 52 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Vi har haft system. Vi har till och med fått kritik för att vi har satsat för mycket på just konkurrensutsättning för att stärka kvaliteten genom att man har fått söka. Vi har fått kritik med visst fog för att forskare har fått ägna för mycket tid åt att söka pengar. Vi har alltså haft system för att stödja kvaliteten.

Yvonne Andersson korrigerade sig själv lite i sin senaste replik. Det lät väldigt tvärsäkert när hon höll huvudanförandet, men nu säger hon att systemet kan behöva korrigeras. Det är det jag tror. Det här håller inte. Det är väldigt många forskare som säger samma sak. Systemet håller inte. Man begriper det inte. Det var ju det som Ingenjörsvetenskapsakademien sade i utskottet.

Att detta skulle vara synligt, förutsägbart och noggrant beräknat, som Yvonne Andersson sade, stämmer inte enligt forskarna själva. Men Yvonne Andersson vet tydligen bättre än många forskare.

Vi vill ha ett system som är rättvist för alla. Ert system missgynnar Södertörns högskola och de fyra yngsta universiteten. Jag ska citera några ord från Karlstads universitets rektor, Kerstin Norén. Hon sade så här: Regeringen har inte förstått att Sverige behöver moderna universitet för att stärka Sverige som kunskapsnation och skärpa vår internationella konkurrenskraft. Man har låst sig i gamla tankebanor och tror att fokuserade satsningar på gamla lärosäten i storstäderna är vägen till framgång. Det är en rektor som uttrycker detta, och fler har framfört stark kritik mot systemet.

Den borgerliga regeringen har fortfarande inte redovisat hur man har kommit fram till viktningen av indikatorerna, och forskarvärlden är upprörd över att man inte vet om systemet bygger på empiriska fakta eller om man har skjutit från höften.

Varför ska just humaniora och samhällsvetenskap ha faktor 2 och inte 3, 5 eller 7? Kan vi få reda på varför det är så? Eftersom inte forskningsministern kan eller vill reda ut detta hoppas jag att Yvonne kan reda ut varför det är just faktor 2 och inte faktor 5 eller faktor 7.

Anf. 53 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det var roligt att jag fick höra lite positiva värderingar om vad jag ska lyckas med. Vad jag förstår var den splittrade oppositionen inte intresserad av att få en utredning om hur detta var beräknat när vi från vårt håll i utskottet ville ha en ytterligare föredragning från statssekreteraren och Utbildningsdepartementet. Det är intressant att ni vill ha det nu. Det är sällan man på två minuter kan utveckla teknikaliteter, men vi kan ta detta i enrum, Thomas Strand. Då ska jag gärna förklara att det finns en genomtänkt modell bakom detta.

Rektorer vid mindre universitet är naturligtvis intresserade av att just deras lärosäte ska komma fram. Som jag sade har vår regering tagit ett helhetsgrepp över forskningsområdet i dess helhet. Det finns något som heter kritisk massa när det gäller forskning, som också tillmätts en betydelse i de här sammanhangen. Och det system som är utvecklat bygger på att alla lärosäten, även de mindre, kan utveckla den massan över tid. Därför får ingen lägre anslag nu, och det är en viktig grej.

Jag vill dessutom be Thomas Strand att klargöra, eftersom han visste att det fanns ett system tidigare, varför Linköpings universitet under 20 år har haft mindre pengar än varje likvärdigt universitet i landet och varför inte vare sig Leif Pagrotsky eller Thomas Östros någonsin har kunnat förklara varför detta har varit fallet.

Men Linköpings universitet har klarat sig bra. De har fått pengar genom det strategiska forskningsrådet. De har fått pengar på annat håll genom att man har oerhört duktiga forskare. Men systemet är intressant.

Om Thomas Strand nu säger att det fanns ett system vill jag att Thomas Strand ska berätta. Det har nämligen ingen annan sagt från den s-styrda oppositionen tidigare.

Prot. 2008/09:64
28 januari

*Ett lyft för forskning
och innovation*

Anf. 54 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag hörde Yvonne Andersson påpeka att de rödgröna som hade majoritet tidigare inte hade gjort någonting och att det här är det bästa i svensk forsknings historia.

Jag kan hålla med om att mycket av detta är jättepositivt. Det har vi faktiskt sagt. Men jag vill å andra sidan också påminna Yvonne Andersson om att Vänsterpartiet 2002 väckte en fråga om hur de fasta forskningsresurserna skulle fördelas till universitet och högskolor.

I en motion till riksdagen föreslog vi principerna för resurstilldelningen, och detta ledde till ett slutbetänkande som heter *Resurser för kvalitet*, 2007:81. Där lämnas förslag till ett nytt system för fördelning av fasta forskningsresurser.

Förslaget innebär i korthet att det till varje högskola ska tilldelas en basresurs baserad på antal studenter på grundnivå och avancerad nivå. Övriga medel skulle tilldelas utifrån indikatorerna kvalitetsutvärderingar, fältnormaliserade citeringar, extra medel och antal disputerade lärare och antal kvinnliga professorer.

Så det finns. Framför allt finner vi delar av det här i den här forskningspropositionen. Men delar av det finns inte. Det gäller till exempel tilldelningen till vissa högskolor.

Där har vi Södertörns högskola. Där tilldelas inga resurser. Det hänvisas till exempel till att man får resurser från Östersjöstiftelsen. Vi tycker att det är helt orättvist. När det gäller anknytningen till Östersjöregionen och Östeuropa finns det givetvis ett behov av forskning. Också inom det här området måste man helt enkelt garantera det här.

Anf. 55 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är inte alltid lätt att komma ihåg historien i de här sammanhangen, men Södertörns högskola kom till just på grund av att vi skulle använda Östersjömiljarden, som i botten är statliga pengar. Så det är inget märkvärdigt att vi fortfarande tycker att de statliga pengar som kommer, men under benämningen Östersjömiljarden, också ska gå till Södertörn.

Då är det väl ändå inte rimligt, herr talman, att fordra att andra statliga medel också ska tillföras, så att det blir helt orättvist? Vi försöker hitta ett likformigt, förutsägbart system där man kan se hur man långsiktigt kan ha resurserna.

Just när det gäller Södertörn är det den specifika högskola som får del av statliga medel genom Östersjömiljarden. Därför är det fullständigt rimligt att den inte får lika mycket av de andra statliga medlen.

Det viktiga för oss är att ingen högskola i det här landet, inget lärosäte, får lägre medel än tidigare. Men alla lärosäten har möjligheter att över tid få mer. Därmed lägger vi fram en färdväg som gör att alla kan tävla på hyfsat lika villkor i kvalitetsökningen, i konkurrensen.

Jag kan bara glädja vår vänsterpartistiska vän här med att vi säkrar att Södertörn har samma möjligheter som alla andra lärosäten. De har de statliga medlen via Östersjömiljarden.

Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Men det var det vi påpekade, att den tilldelningen inte finns till exempel när det gäller Södertörn.

Vi från Vänsterpartiet tycker att det är jätte viktigt att man ska tilldela, så att inte hänsyn tas till Östersjöstiftelsens tilldelning. Det tycker vi.

Men jag vill gå in på en annan fråga som jag tycker är jätte viktigt. Det gäller dem som forskar. Deras tjänst måste räknas som en tjänst. Deras uppdrag måste räknas som en tjänst utifrån den ekonomiska och sociala tryggheten.

Vad tycker Yvonne Andersson om den frågan? Det är jätte viktigt att de ska känna social trygghet och ekonomisk trygghet. Det är också viktigt för att det ska vara attraktivt med forskarlinjen. Det blir helt enkelt mer öppenhet när det gäller antagningsförfarandet. Det blir också bredare när det gäller etnicitet, kvinnor, unga studerande. Det blir inte bara vissa som kan söka och som har den möjligheten.

Vi i Vänsterpartiet tror också att det här kommer att leda till ett större oberoende. Det handlar alltså om doktorandens oberoende av sin egen handledare, eftersom man kommer in på sina egna meriter.

Men det finns också en annan fördel med att ha forskarutbildningen som en tjänst. Det är också en merit senare i livet när man söker ett arbete. Då räknas det. Man har en merit, att man faktiskt har tjänstgjort. Alla påtalar ju att det här är jätte viktigt. Den här frågan väcktes i början av 1990-talet.

Vad tycker Yvonne Andersson och alliansen om denna fråga?

Anf. 57 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! När det gäller de sociala villkoren finns det mycket tankar och arbete i Regeringskansliet. Men jag vill gärna återkomma till historien, för den är intressant i de här sammanhangen.

Jag själv hade nämligen förmånen att gå på forskarutbildningen med en tjänst, med sociala förmåner som gav mig möjlighet till barntillägg, eftersom jag hade barn. Men Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet tog bort den möjligheten. Så det är liksom ni som har tagit bort det här.

Vi försökte uppmärksamma detta under föregående mandatperiod. Den splittrade oppositionen visar ju sig vara ännu mer splittrad nu när vi hör Vänsterpartiets önskan om att vi ska föra in det som ni själva har tagit bort. Det tycker jag är intressant.

Men jag ska likväl säga att jag tycker att det är riktigt. Jag är glad för att Vänsterpartiet har den här uppfattningen. Jag tycker att det är viktigt att man som kvinna, som forskarstuderande eller forskare, också ska ha möjligheten att skaffa familj, skaffa barn och ha rimliga villkor.

Mina döttrar fick inte möjligheten som nyblivna mammor att få något barntillägg när de gick vidare i forskning och studier – men jag fick det. Detta berodde alltså på att just Socialdemokraterna ihop med Vänsterpartiet och Miljöpartiet plockade bort det här.

Det är jättebra, Vänsterpartiet, att gå vidare och arbeta för möjligheterna. Och vi på vår kant gör så mycket vi förmår för att få rimliga villkor och fler kvinnor i forskningen.

Anf. 58 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det ärende kammaren nu debatterar är en av alliansregeringens allra viktigaste framtidsreformer för hela mandatperioden.

Jag tänkte illustrera det med klimatfrågan. De senaste dagarna har det kommit ett par optimistiska rapporter om klimatet.

Det är klart att vi klarar koldioxidutmaningen. Vi kan ta oss ut ur oljesamhället. Men det kräver ett antal saker. Det kräver, som näringsministern utvecklade i går, att Sverige övergår till mycket mer elbilar och elhybrider. Det kräver att vi blir duktigare på förnybar energi. Det kräver att vi utvecklar tekniken med att avskilja och lagra koldioxid.

Allt det här kräver forskning. Det är när vi skaffar oss ny kunskap som det blir lättare att hantera den här utmaningen.

Jag kan ta ett helt annat exempel. Det finns i Sverige 300 000 diabetessjuka. De hoppas väldigt mycket på forskningen. De vet att tre fjärdedelar av diabetikerna dör på grund av diabetesrelaterade sjukdomar, och de vet att utvecklingen nu faktiskt är att diabetes söker sig nedåt i åldrarna. Fler unga människor får den sjukdomen. Sverige har många duktiga diabetesforskare, men man vet också att med en kraftsamling är förhoppningarna stora att vi kan nå nya resultat.

Det är det här forskningspropositionen handlar om. Vi måste satsa på forskning, och vi måste bli duktigare i Sverige på att kraftsamla så att vi inte bara satsar mycket pengar utan ibland faktiskt också når resultat. I bästa fall når vi resultat som kan omsättas i form av jobb och tillväxt i Sverige.

När man är forskningspolitiker måste man ibland vara som en av min ungdoms filmhjältar, nämligen Errol Flynn. Han fanns i ett antal berömda fäktningsscener, där han ofta fäktades åt flera håll samtidigt. Han angreps av den onda sidan från alla möjliga vinklar, men han lyckades framgångsrikt försvara sig.

Det kom en artikel i en teknisk tidning före forskningspropositionen. Man skrev: Den här propositionen kan nog bli bra om Lars Leijonborg inte lyssnar på dem som säger att nu ska det gå en massa till humaniora och en massa till grundforskning utan han förstår att nu måste vi verkligen satsa på tillämpad forskning som ger tillväxt och konkurrenskraft i Sverige.

Jag svarade: Jag tänker absolut inte gå den vägen, för jag är övertygad om att den som bara satsar på tillämpad forskning snart inte har någon forskning att tillämpa.

Sedan kom det helt andra artiklar som skrev: Ge bara nu forskarsamhället 30 miljarder i grundforskningsmedel så ska vi se till att det blir bra!

Jag svarade dem att så fungerar det inte i något land. Jag har rest över hela världen och studerat forskningspolitik. Överallt förstår man att ska man nå forskningsgenombrott måste man kraftsamla. Det är inte bara intressant att få resultat. Det är också intressant att resultaten kommer till nytta. Då är det alltså ett stort både-och som är den riktiga linjen.

I oppositionens motioner är det väldigt mycket så att ni har klippt ihop de debattartiklar som har varit kritiska. Båda ståndpunkterna framförs med indignerad ton. Det sägs till exempel: Ni bryr er inte tillräckligt mycket om näringslivet. Samtidigt går man emot att vi vill skriva in i

högskolelagen att resultaten ska nyttiggöras, och man varnar för att det blir för mycket kommersialisering.

Det är två oförenliga linjer. Båda kan vara riktiga, men de kan inte framföras med indignerad ton som kritik mot den linje vi har valt.

Amineh Kakabaveh sade att genusforskarna stöder Vänsterpartiets politik. Det är ju det omvända som gäller. Ni har tagit genusforskarnas senaste debattartikel och lagt in den i er motion. Det blir inte någon riktigt bra politik om man lyssnar in alla kritiker. Ibland har kritikerna oförenliga ståndpunkter.

Man säger: Det är bra med ett resursfördelningssystem som styr mot kvalitet, men man kan inte överblicka konsekvenserna.

Får jag ta en idrottsmetafor. Låt oss säga att man kommer överens om att den ska få pris som springer 100 meter och hoppar över tio häckar och kommer först i mål. Den får pris. Då kan man inte säga: Vi vet inte konsekvenserna. Tänk om någon river första hindret och ramlar. Då får ju inte den pris.

Nej, det vet man inte i förväg. Men det intressanta är: Är det rimliga kriterier?

Det har alltså varit en omfattande debatt. Det finns också en internationell debatt som förs huruvida det är viktigt hur mycket man citeras. Skulle man snarare gå på hur många artiklar man publicerar själv?

Det är sant att det finns mängder av synpunkter. Skulle man lyssna på alla skulle man kunna få ihop hur många riksdagsmotioner som helst. Men vår uppgift är inte bara att lyssna. Vi måste också till sist bestämma oss. Då vill jag hävda att det är konsensus i vetenskapssamhället att de två kriterierna – 100 meter och tio häckar om vi talar om häcklöpning för damer – citeringar i vetenskapliga tidskrifter och förmågan att attrahera externa anslag för närvarande är de bästa som indikerar kvalitet.

Konsekvenserna beror på hur man förvaltar sitt uppdrag. Vi har som en information tagit med i propositionen hur det kommer att bli på gamla data, men det positiva budskapet, den goda nyheten, är att man kan påverka det här. Man kan träna så att man kommer fortare i mål. Man kan träna så att man inte river några häckar. Vem som vinner priset vet vi naturligtvis inte på förhand.

Det är inte så att det här systemet kommer att svälta ut några lärosäten. Det är bara 10 procent av anslaget som omfattas av kvalitetsfördelningen. Om man inte lyckas bli citerad i en enda tidskrift och inte lyckas dra in ett enda externt anslag kanske man går miste om de 10 procenten, men det är inte fråga om att svälta ut några lärosäten. Som det så förtjänstfullt har påpekats här är i utgångsläget alla lärosäten på plus.

Jag lyssnar naturligtvis på all kritik, men den som jag har mycket svårt att ta till mig är att jag inte är tillräckligt engagerad för forskningens infrastruktur. Jag kan säga att jag jobbar i princip dagligen med att få internationell uppbackning för neutronkällan ESS som vi vill lokalisera till Lund. Så sent som i dag har jag talat med den före detta socialdemokratiska finansministern Allan Larsson om hans förtjänstfulla arbete för att lyckas med detta.

Jag har en fråga att ställa. Jag läste att Mona Sahlin har varit på besök på ESS och uttryckt sitt stöd. Det är oerhört värdefullt. Så länge som Mona Sahlin satt i regeringen lyckades man inte komma fram till något

ställningstagande. Men hon sade under besöket: Jag hoppas verkligen att jag kan övertyga Miljöpartiet att stödja ESS.

Det här är inte vilken polemik som helst, utan det är oerhört viktigt i vårt dagliga arbete för att få hit detta. Det handlar om 10 miljarder i utlandsinvesteringar till Sverige. Men finns det politisk uppbackning för detta i Sverige om det skulle bli ett regimskifte?

Mona Sahlin uttryckte den förhoppningen. Som kampanjarbetare för ESS är jag väldigt nyfiken på svaret, från både Thomas Strand och Lage Rahm. Har Mona Sahlin nu lyckats övertyga Miljöpartiet att stödja en ESS-lokalisering till Sverige?

Jag tycker att det är många vackra ord som sägs här om doktorander- nas villkor. Jag har en känsla av att jag har sagt exakt samma saker åtskilliga gånger i den här kammaren under min tid som oppositionspoliti- ker.

Grundsvaret är att tillför man 5 miljarder kronor, varav den största enskilda delen går till fakulteterna, och därtill lägger strategiska sats- ningar som efter att ha passerat våra forskningsråd också hamnar på fakulteterna, är det naturligtvis det bästa sättet att få fram fler doktorand- tjänster. Ni kan vara övertygade om att resultatet av en sådan resurssats- ning blir fler doktorandtjänster.

När det gäller det som med en försvenskning kallas för postdoktorer, alltså disputerade, och deras anställningsförhållanden hade vi planerat att ha ett avsnitt om det i denna proposition. Men den svenska modellen hann före oss, den som Socialdemokraterna brukar applådera. Det träffa- des ett fackligt avtal som innebär tvååriga tjänster för den här kategorin. Vi hade funderat på tre år, men nu har det slutits ett avtal med den här innebörden. Och jag är övertygad om att det kommer att leda till bättre anställningsförhållanden för nyblivna doktorer.

Ja, som flera har sagt är detta en glad dag. Jag ser fram emot det be- slut som kammaren kommer att fatta i dag kl. 16. Jag vill passa på att tacka utbildningsutskottet för ett gediget arbete med propositionen. Det här är oerhört viktiga frågor. Alla är inte lätta. Vi har inte påstått att vi har det slutliga svaret på alla. Jag tycker att det är en intressant dialog vi har haft. Men jag är övertygad om att den huvudinriktning vi nu slår an, större resurser, både grundforskning och tillämpad forskning, mer sats- ning på innovation och att i alla sammanhang styra verksamheten mot kvalitet är den rätta vägen.

(Applåder)

Anf. 59 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Lars Leijonborg sade i sitt anförande att han trodde att vi i oppositionen hade klippt ihop de debattartiklar som varit kritiska och gjort dem till våra motioner. Med tanke på den stora kritik som har fun- nits mot det här förslaget hade man visserligen kanske kunnat klippa ihop dem och göra dem till många motioner. Men det hade blivit ett litet pro- blem med tidsfaktorn, för vi väckte ju våra motioner innan många av de mest kritiska artiklarna kom. Det hade då varit svårt att klippa ihop dem. Vi har inte gjort det, men hade heller inte kunnat göra det.

Lars Leijonborg tar vidare upp kritik som kommer från många håll. Jag är tacksam över att Lars Leijonborg har noterat att det har varit så mycket kritik. Men det blir konstigt när Lars Leijonborg tar upp kritiken

från alla håll för att visa att han har rätt som ligger i mitten. Att det är en så massiv kritik betyder väl vanligtvis inte att man har rätt, utan det betyder vanligtvis att man har missat någonting, så jag tycker att den krumbukten är rätt konstig.

Jag kan instämma i en fråga som ställs, nämligen om det är rimliga kriterier när det gäller kvalitetssatsningarna. Lars Leijonborg har påpekat att det var konsensus och att dessa kriterier är de bästa. När jag har pratat med olika forskare har det inte alls låtit så, så jag undrar var denna konsensus kommer ifrån. Jag undrar också var det underlag är som har lett fram till att man har valt just dessa två kriterier.

Anf. 60 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt hur skrytsam jag får vara, men jag kan väl säga att de månader som har gått sedan propositionen lades fram har varit oerhört trevliga för mig. Det är ju ingen massiv kritik utan hyllningskör över propositionen. Sedan finns det på båda flankerna, om jag uttrycker mig förenklat, kritik, men det är ju ofrånkomligt. Man får ibland i politiken, var man än befinner sig, tänka att det är de här gruppernas egenintresse. Varför skulle egentligen någon säga att man har fått tillräckligt till forskning? Det förlorar man ju bara på. Ändå är det en hel del företrädare för forskningssamhället som har sagt just det, vilket naturligtvis gläder mig. Det är på ett sätt mer naturligt att de grundforskningsinriktade säger att det är alldeles för mycket tillämpat och vice versa. Men det är få propositioner av den här digniteten som har fått så lite kritik som denna har fått.

När jag använder uttrycket konsensus kanske Lage Rahm tolkar det som att jag tror att alla forskare nu har samlats kring det här. Så menar jag inte, man om man lyssnar på alla och försöker fundera på var mittfäran närmast ett slags konsensus ligger vill jag hävda att det är där vi har hamnat. Det är både förmågan att attrahera externa bidrag och förmågan att få sina vetenskapliga arbeten citerade som för närvarande kan mätas någorlunda objektivt, och det är de som matchar kvalitet enligt de flestas bedömning. Det har funnits helt andra förslag, men jag vill hävda att för närvarande är det dessa båda som det är störst konsensus kring.

Anf. 61 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag uppfattade det som att det inte har gjorts några djupare analyser av det här.

Det är intressant att notera att Lars Leijonborg först nämner att det funnits kritik och tar upp en massa exempel på kritik och sedan säger att det har varit en hyllningskör. Jag har svårt att få ihop de bilderna.

Jag kan konstatera att det har funnits en omfattande kritik. Men som jag nämnde i mitt anförande är det ett betydande tillskott av resurser. När det har funnits så många andra problem är det inte detta man har kritiserat, utan man har mycket riktigt påpekat att det är bra med mycket resurser men att man inte helt når upp till enprocentsmålet som man ville. Det är ändå ett betydande tillskott, och man har varit nöjd med det. Men det är fortfarande mycket kritik som har kommit fram, framför allt när det gäller detaljstyrningen av de strategiska forskningssatsningarna.

Jag ifrågasätter hur strategiskt det är att från regeringen gå in och detaljstyra de här områdena när man i stället skulle kunna överlämna till

dem som är mer kvalificerade att göra bedömningarna. Jag tror nämligen inte att regeringar är de som är allra mest kvalificerade att bedöma forskningsresultat. Och det är inte för att det är en borgerlig regering. Jag tror inte att det är på den grunden man väljer politiker. Jag tycker att politikererna ska välja färdriktningen och beskriva vartåt man vill men inte gå in i alla detaljer.

Anf. 62 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det senare håller jag naturligtvis med om. Vi har ingen som helst förmåga att fatta vetenskapliga beslut, och det gör vi heller inte.

Något av oppositionspartierna har fört fram att ett organ i Regeringskansliet ska piffas upp med statsministern som ordförande på forskningsområdet. Då ställer jag frågan: Vad ska de fatta för beslut? Vi har diskuterat den idén, men vi har landat på att det är att gå ett steg för långt i politikerstyrning.

Vi är väl medvetna om att man ska vara väldigt försiktig. Det är också därför som vi nu försöker rigga en organisation så att ett mer strategiskt tänkande kommer att prägla vetenskapssamhällets beslut i framtiden. Hittills har det varit för mycket plotter, för mycket kortsiktighet, för lite tvärvetenskaplighet.

Genom att pressa fram mer samverkan mellan forskningsråden och ett mer strategiskt tänkande hoppas jag att besluten om det som vi nu har föreslagit i form av strategiska satsningar också formellt rent av kommer att fattas inomvetenskapligt. Men jag vill starkt understryka att de förslag som vi har lagt fram till allra största delen grundas på prioriteringar som vetenskapssamhället har gjort.

Nu har Lage Rahm inte mer talartid i denna debatt. Jag noterar att han inte använde de fyra minuter som står till hans förfogande till att ge ett besked om var Miljöpartiet står i ESS-frågan. Det hade varit önskvärt.

Anf. 63 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Det är bra att lyssna på kritik. Det gynnar den egna utvecklingen, samhällets utveckling och inte minst de politiska aspekterna. Jag undrar hur ministern har tagit till sig den samhällskritik som forskare och studenter framfört i Dagens Nyheter. Senast i går skrev Jarrick och Calmfors, som svar på ministerns artikel, att regeringen inte alls bryr sig om Vetenskapsrådets synpunkter om strategiska forskningsområden och att det därför är ett politiskt urval och inte ett vetenskapligt. Det är allvarlig kritik.

Vad tycker ministern själv? Är det Vänsterpartiet som inte lyssnar på alla kritiker? Vi marxister och socialister lyssnar på alla slags kritiker utifrån våra egna utgångspunkter. Ett kritiskt tänkande utvecklar vår politik, så vi lyssnar. Däremot undrar jag vad ministern tycker om samhällskritiken från forskarna som kan detta mycket bättre än vi.

Anf. 64 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag har träffat Vetenskapsrådets ordförande som är socialdemokratisk ledamot av denna kammare. Jag har också träffat Vetenskapsrådets chef. Den bild de ger mig är att den kritik som Jarrick och Calmfors framför inte är representativ för Vetenskapsrådet.

Det framgår av Jarricks och Calmfors artikel i går att Vetenskapsrådet har lämnat ett underlag till oss. De hävdar att det underlaget är hastigt framtaget och så vidare. Icke förty har ett sådant underlag lämnats till oss. I allt väsentligt har vi följt de förslagen. Jag har alltså inte suttit på min kammare och funderat ut detta.

Det vore intressant att höra vilka av dessa ni tycker är fel. Är det fel att göra en storsatsning på diabetesforskning? Är det fel att satsa på cancerforskning?

Som mina alliansvänner så förtjänstfullt har utvecklat faller kritiken platt till marken. Era egna resonemang är fyllda av detaljstyrning. Det är metallurgi hit och transportforskning dit. Socialdemokraternas älskade branschsatningar var just detaljstyrning. Skillnaden mellan dem och de strategiska satsningarna är att det i vårt förslag ligger en gedigen vetenskaplig utvärdering.

Man säger här att branschprogrammen var så bra. Det är klart att branscherna tyckte det eftersom de fick pengar till sin verksamhet. Någon vetenskaplig utvärdering av branschprogrammen har dock inte skett. Det ska däremot ske med de strategiska satsningarna, så jag lyssnar absolut på kritik.

Anf. 65 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! De båda forskarna har gång på gång betonat sin oro. De skriver bland annat: "Det är olycksbådande att Lars Leijonborg inte berör våra farhågor för att regeringen ska minska forskningsinflytandet i Vetenskapsrådets styrelse, som vi ser som en garanti för grundforskningens frihet. Regeringen underskattar den oro över den fria grundforskningens ställning som finns inom stora delar av forskningssamhället. Forskningspropositionen kan innebära ett systemskifte i forskningspolitiken. Den riskerar att bli en ny arena där politiker ska visa handlingskraft." De är oroliga över att forskningsinflytandet minskar och att politiker kommer att styra över detta.

Det är en befogad och allvarlig oro. Vi är stolta över svensk forskningshistoria. Sverige har varit framgångsrikt när det gäller forskning. Nu riskerar man det genom att bortse från all kritik och ändra på systemet. Det är allvarligt. Regeringen och ministern måste ta till sig kritiken.

Anf. 66 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Man ska komma ihåg att Amineh Kakabaveh i en motion till Sveriges riksdag har föreslagit att det i Regeringskansliet ska inrättas ett forskningsorgan med statsministern som ordförande. Som jag sade nyss uppkommer då frågan vad detta ska besluta om. Det kanske är ett sådant förslag Jarrick och Calmfors skulle oro sig för eftersom man då möjligtvis skulle få ett ökat politikerinflytande över sådant som bör vara inomvetenskapligt.

Jag svarade inte på frågan som Jarrick och Calmfors ställde i en tidigare debattartikel av det enkla skälet att jag inte har några som helst planer på att politisera Vetenskapsrådet. Alliansen gick till val på att avpolitisera forskningen och därför förefaller mig den anklagelsen helt orimlig, så jag kommenterade den inte ens.

Jag kan gärna upprepa i kammaren att det kan finnas behov av att se över detaljer i hur Vetenskapsrådets ämnesråd utses och sådana saker,

men jag har ingen ambition att använda Vetenskapsrådet för att öka den politiska styrningen av forskningen.

Prot. 2008/09:64
28 januari

Anf. 67 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Det är bra att forskningsministern tar upp frågan om infrastruktuursatsningar. Det är en viktig fråga. Forskningsministern vet att vi i vår motion har mer pengar än regeringen till denna satsning som är så viktig – inte bara för ESS-frågan utan för flera olika lärosäten som behöver satsa på infrastruktur och ett globalt perspektiv, vilket jag nämnde tidigare.

ESS är viktigt, men jag noterade att forskningsministern inte med ett ord nämnde Max IV. Utskottet hade besök av KVA vars budskap var att Max IV är jätteviktigt. I forskarvärlden är det högre prioriterat än ESS. Jag tycker att båda två är viktiga, men forskningsministern nämner inte Max IV med ett ord. Ska jag tolka det som att det är en nedprioriterad fråga?

Jag ska läsa upp några citat ur en debattartikel. Det är inte vem som helst som har skrivit den; det är forskningsministern själv. För ett år sedan tog han upp viktiga utgångspunkter inför forskningspropositionen och nämnde tre olika utgångspunkter. Det var ”vidsträckt akademisk frihet” där ”politisk klåfingrighet bör undvikas”, ”tydlig strävan mot kvalitet på alla nivåer” och ”stort utrymme för fri grundforskning”.

Döm om min förvåning när det inte var samma budskap i forskningspropositionen som forskningsministern skrev om i Dagens Nyheter! Nu blir det en detaljstyrning. Att områdena teknik, medicin och klimat är viktigast har vi inget emot, men ni går in på detaljnivå och har ett tjugofemtal olika områden. Vad är det som säger att just alzheimer är viktigare än pannlobsdemens för att ta ett exempel? Ska inte forskarna avgöra detta utifrån de prioriterade områdena? Det är en viktig fråga.

Vad har hänt på dessa månader? Forskningsministern har tidigare sagt att han inte vill detaljstyra, men så blir det detta resultat i forskningspropositionen.

Anf. 68 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Propositionen följer precis de där principerna. Jag vill påpeka att anslagen till fakulteterna och forskningsråden – särskilt om man lägger till effekterna av den slopade forskningsmomsen – är klart större än anslaget till de strategiska satsningarna, om man tycker att de är detaljstyrda.

Resursökningen till den fria och nyfikenhetsstyrda forskningen är större än till de strategiska satsningarna. Därmed är punkten ett uppfyllt.

De förslag som finns syftar till att kraftsamla. Det är ingenting som jag har hittat på, utan det var en mångårig djupt känd kritik som också forskarsamhället faktiskt artikulerade.

Jag tillsatte en utredare som heter Madeleine Sandström som just för att få fram mer strategiskt tänkande i forskningsråden föreslog att ett antal forskningsråd skulle slås ihop. Vi skickade ut den utredningen på remiss, och nästan alla svarade samma sak, nämligen att Madeleine Sandström har fel förslag men att hon gör en riktig problemanalys. Det behövs mer strategiskt tänkande i forskningspolitiken.

*Ett lyft för forskning
och innovation*

Då bad vi VR leverera ett förslag på sådana strategiska satsningar. Även Vinnova och näringslivet som har nämnts här var inblandade i processen. De förslag som vi fick in har vi i allt väsentligt lagt fram för riksdagen.

De strategiska satsningarna är alltså ett svar på ett djupt känt problem också i vetenskapssamhället.

Hur går det förresten med Miljöpartiet och ESS?

Anf. 69 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag kan tala för Socialdemokraterna i denna fråga, och vi säger starkt ja till EES. Det vet forskningsministern. Vi ska nog lösa även den frågan på sikt.

Det verkar som om forskningsministern sätter ett likhetstecken och menar att fakultetsanslag innebär fri forskning. Det är inte säkert att det är så. Man får fria resurser att disponera, men det är inte säkert att allt går till nyfikenhetsstyrd forskning. Det är en viktig aspekt som man kan ta med i diskussionen.

Jag tycker att forskningsministern lite väl lätt viftar bort min kritik gällande detaljstyrningen. Det är inte bara jag eller illvilliga socialdemokrater som för fram detta, utan man har från flera håll i forskarvärlden anfört kritik mot just denna detaljstyrning på specifika områden.

Forskningsministern svarar inte på varför just alzheimer skulle vara viktigare än pannlobsdemens. Man skulle kunna ta fler sådana exempel på att ni pekar ut områden. Det kan leda till att man då bara rusar fram på ett område och söker pengar för att forska. Då undergrävs den akademiska friheten. Där ligger detaljstyrningen. Det går inte att jämföra med branschprogrammen. Branschprogrammen handlar om att olika industrier och branscher får pengar. Sedan sitter företagen och de fackliga organisationerna tillsammans med akademien och problemformulerar och prioriterar hur man vill satsa.

Jag tror inte att regeringens resursfördelning kommer att överleva denna forskningsperiod därför att få begriper systemet.

Nu skulle jag vilja fråga forskningsministern än en gång om han kan förklara varför man just har viktat som man har gjort och varför man har ett system som kan leda till att det är mer lönsamt att hamna på rätt fakultet än att skriva en god artikel. Hur fungerar systemet? Vilken empirisk undersökning har ni gjort för att få fram detta system?

Sedan vill jag gärna ha ett svar på om Max IV är nedprioriterat eller inte.

Anf. 70 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det verkar som om Thomas Strand har läst forskningspropositionen. Där finns ett mycket tydligt ställningstagande för Max IV, och vår bedömning är att det är en mycket viktig infrastrukturanläggning. Vi har uppdragit åt en förhandlingsman, nämligen universitetskansler Anders Flodström, att förhandla med andra lärosäten och andra tänkbara finansiärer för att tillsammans med staten möjliggöra byggandet av Max IV.

Jag känner inte riktigt igen påståendet att vi har valt ut just demenssjukdomen alzheimer, utan här finns en satsning på demenssjukdomar över huvud taget som är någonting som drabbar väldigt många männi-

skor och som också förorsakar stora samhällsekonomiska kostnader. Jag tycker att det finns all anledning att inte minst i ett demografiskt perspektiv göra betydande satsningar för att verkligen få fram den kraftsamling som jag nämnde.

Vi har gjort en hel del körningar när det gäller vilka effekter olika varianter av anslagssystem skulle ge. Detta material är naturligtvis offentlig handling. Ni kan därför naturligtvis få del av det, och såvitt jag vet har ni fått det.

Jag kan bara säga att ett stort problem för mig var att detta system rent och naket skulle slå negativt mot humaniora och samhällsvetenskap. Vi införde denna fördubblingsfaktor för att se till att ha en kupa, en skyddande hand, inte minst över humaniora.

Vi får väl se hur det blir. Vår bedömning är att denna multiplikator 2 är tillräcklig för att skydda humaniora. Jag kan inte garantera att det är så. Naturligtvis får vi följa det. Men jag tror att det kommer att vara positivt.

(Applåder)

Anf. 71 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Jag ska börja med ett påstående som jag hoppas att alla kan instämma i.

För att hävda Sveriges konkurrenskraft måste andelen högskolestudenter öka.

Jag brukar annars inom ramen för trafikutskottet diskutera vikten av infrastruktursatsningar för att göra arbetsmarknadsregioner större och jobben fler. Men det är lika viktigt att vi har en infrastruktur på den högre utbildningen som gör att fler kan utbilda sig efter gymnasiet. Det kräver rekryteringsinsatser för att få fler elever även från studieovana miljöer till högre studier. På den punkten har det varit mycket tyst i debatten hittills från den borgerliga sidan.

Jag vill därför lyfta fram Södertörns högskola i Huddinge. Man har arbetat intensivt med att rekrytera elever från olika miljöer. Högskolan har som ledord mångvetenskap, mångkulturalitet och medborgerlig bildning.

Högskolan i Huddinge har varit framgångsrik när det gäller social och etnisk mångfald och är redan en internationell högskola med många studenter och lärare som har utländsk bakgrund.

Man har ett nära samarbete med andra lärosäten i regionen och med samhället i övrigt. Man deltar i två av de tio gymnasiala spetsutbildningar som Skolverket nyligen har beslutat om.

Södertörns högskola arbetar också kontinuerligt med att utveckla sin uppdragsverksamhet, till exempel fortbildning och vidareutbildning för yrkesverksamma. Vidare arbetar man med att ta till vara innovationer och finna former för att kommersialisera forskningsresultat och att ytterligare utveckla samarbetet med Kungliga Tekniska högskolan, KI, Stockholms universitet, Lärarhögskolan i Stockholm, de konstnärliga högskolorna och andra lärosäten i Stockholmsregionen.

Högskolans verksamhet är starkt internationellt förankrad. I samarbete med lärosäten i det internationella vetenskapssamhället är det viktigt med universitetsstatus. Södertörns högskola bör därför få sin ansökan om att bli universitet beviljad.

Herr talman! Jag är oroad över signalerna från regeringen och från högskolekanslern om att det ska finnas ett visst antal universitet i Sverige. Det är ett väldigt ovetenskapligt sätt att se på frågan om vilka lärosäten som ska vara universitet och vilka som ska vara högskolor.

Frågan om Södertörns högskola ska bli universitet eller inte ska i stället avgöras på vetenskapliga meriter och vilka förutsättningar som man tror att lärosätet har, inte för att kvoten är fylld och att vi redan har för många.

Herr talman! Slutligen vill jag tillägga att anslagen till Södertörns högskola i Stockholms län självklart ska tilldelas på samma villkor som anslagen till andra högskolor.

Det är obegripligt hur just Södertörn missgynnas i regeringens proposition. Södertörns högskola får en avräkning på forskningspengarna eftersom de har Östersjöstiftelsen inom sitt hägn. Men de forskningsresurserna kan inte användas inom andra vetenskapsområden. Även andra lärosäten har forskningsstiftelser knutna till sig, men de straffas inte på motsvarande sätt.

Det här beslutet kommer att drabba utvecklingsmöjligheterna för högskolan på Södertörn och också försämra forskningsanknytningen i grundutbildningen.

Jag kan inte, herr talman, se annat än att den här behandlingen av Södertörns högskola är ännu ett inslag i den moderatledda regeringens Stockholmsfientlighet.

Med mitt inlägg här vill jag uppmärksamma kammaren och lyssnarna på vikten av att Södertörns högskola ges förutsättningar att utveckla sin verksamhet och att på sikt bli universitet.

Anf. 72 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Herr talman! Bilen är fortfarande det vanligaste transportmedlet i Sverige. Bensin är fortfarande det vanligaste bränslet som vi fyller våra bilar med. Detta visar den största nationella resvaneundersökning som genomförts i Sverige, *SIKA:s RES 2005–2006*.

Det råder ingen tvekan om att det krävs många och tunga argument för att människor ska ändra sina väl invanda beteenden. Det krävs också många och tunga forskningsrön för att producenter ska omforma sina produkter.

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Om temperaturen fortsätter att stiga i samma takt som nu kommer det att få allvarliga konsekvenser för livet på jorden. För att komma till rätta med klimatfrågan måste vi minska våra växthusgasutsläpp. Det har forskare över hela världen redan påvisat. Nu gäller det att forska fram vad vi ska ersätta vår kära bensin-drivna bil med.

Herr talman! I samband med trafikutskottets utfrågning av forskare i maj 2007 framkom att en av de största utmaningarna som Sverige och övriga länder står inför handlar om att skapa en hållbar utveckling inom transportsektorn, i synnerhet inom vägtrafiken.

Utfrågningen visade att det finns möjligheter att åstadkomma önskvärda och nödvändiga utsläppsminskningar. Det kan handla om bilar med effektivare motorer och om biodrivmedel, samhällsplanering för kollektivtrafik, ökad användning av IT för att ersätta resor samt nya motorer som pluginhybrider.

Kommunikationsforskningen är mycket viktig för att finna nya vägar till resande. Sverige har legat i framkant på detta område, och vi ska självfallet fortsätta att göra det. Ett samarbete mellan staten och näringslivet om den andra generationens förnybara drivmedel och teknik för ökad effektivitet är betydelsefullt.

I den forskningsproposition som vi debatterar här i dag ges Vinnova, Verket för innovationssystem, ytterligare arbetsuppgifter.

Herr talman! Ett bredare uppdrag åt Vinnova gör mig orolig. Kommer kommunikationsforskningen att drunkna i andra värdefulla forskningsområden?

Utbildningsutskottet delar inte min oro utan menar att transportforskningen inte ska gå förlorad när Vinnovas verksamhet förändras. Jag hoppas att utbildningsutskottet har rätt och har därför inget eget yrkande. Men, herr talman, jag vill uppmana utskottet att noga följa denna viktiga fråga.

Anf. 73 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill med detta inlägg mest ge en liten sakupplysning här med tanke på de två socialdemokrater som talat här dels om Södertörns högskola, dels om transportforskning och klimatforskning.

Med den forskningsproposition som vi har debatterat här i dag – en debatt som vi nu fortsätter – är det som jag tidigare sagt. Södertörns högskola har utifrån sina förutsättningar behandlats som alla övriga högskolor.

Samtidigt vill jag beträffande hela uppräkningsdelen här av Södertörns fantastiska insatser säga att vi faktiskt kan räkna upp minst 15 ytterligare lärosäten i landet av samma typ.

Det är just med tanke på klimatforskningen som vi har med det här området, så jag funderar väldigt mycket på vad Désirée Liljevall tänker kring klimatforskningen och kring alla de projekt som finns hos Vinnova och de 350 ytterligare miljonerna bredvid för den här typen av forskning. Vad ytterligare är det som Socialdemokraterna efterlyser och som inte är tillgodosett? Är det något som, herr talman, enligt min mening är tillgodosett i forskningspropositionen så är det just det här området. Det är ju vår stolthet.

Anf. 74 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater anser att satsningarna i propositionen på miljö- och klimatforskning saknar ett framåtsyftande offensivt perspektiv som kan bidra till att möta klimatutmaningen.

Det är utomordentligt viktigt att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen för transporter. Jag har gett uttryck för en oro för att kommunikations- och fordonsforskningen kommer att drunkna i de andra områden som Vinnova nu fått på sitt bord att jobba med. Jag förstår att det är er uppgift att här lägga fram övertygande argument för att så inte är fallet.

Det finns alltså en oro. Kan man övertyga om att det inte är som befarrat så varsågod!

Anf. 75 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar gärna för möjligheten att få ordet. Har verkligen Désirée Liljevall läst propositionen så som det tydligt står? Vinnova

har faktiskt fått ett lite mindre antal ansvarsområden, bland annat när det gäller hälso- och sjukvården. Just det har ytterligare tydliggjorts genom att de här frågorna tagits upp. Dessutom läggs pengar bredvid, och dessutom finns detta med i medvetandet både hos oss här i kammaren och hos folk i riksdagens övriga arbete.

Inom Rifos verksamhet, där jag själv har möjlighet att vara med och styra, har vi tagit upp just den här frågan, liksom det har skett i många andra verksamheter – bland annat i samband med framtidsdagar här i riksdagen.

Att detta område har kunnat lyftas fram som här gjorts är vår stolthet, menar i alla fall jag. Men det är väldigt farligt om vi här i kammaren i en sådan här debatt lyfter fram särintressen som om de inte omhändertas. Det är därför som jag valde att gå upp i ett replikskifte. Både när det gäller Södertörn och när det gäller den här viktiga forskningen ville jag säga att vi tycker att sådant är viktigt. Att propositionen ser ut som den gör beror just på att vi har beaktat nämnda typ av synpunkter. Jag tror, herr talman, att jag kan lugna Désirée Liljevall och alla andra socialdemokrater som eventuellt är bekymrade i det här avseendet.

Anf. 76 DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik:

Herr talman! Det känns betryggande, så jag tackar Yvonne Andersson för det.

Självfallet respekterar jag de skiljelinjer som finns mellan mig och Yvonne Andersson när det gäller oron för forskningen på området kommunikation och fordon. Men jag vill uppmana utbildningsutskottet att noga följa frågan och att vara uppmärksam på förändringar som eventuellt kan sätta käppar i hjulet för kommunikationsforskningen.

Anf. 77 FINN BENGTTSSON (m):

Herr talman! Dagens betänkande, baserat på alliansregeringens proposition *Ett lyft för forskning och innovation*, är verkligen ett lyft för svensk forskning och innovationspolitik.

Efter år, för att inte säga decennier, av försummelse från socialdemokratiska regeringars sida läggs nu ett förslag fram för riksdagen som dels innebär en historiskt stor ekonomisk satsning på offentligfinansierad forskning inom ramen för en enskild statsbudget, dels konkretiserar betydelsen av att forskningsinsatser på sikt ger ett betydligt mervärde för samhället och skattebetalarna genom en lagändring som innebär att det nu blir lärosätenas uppgift att också verka för att resultaten av deras forskning kommer till nytta.

Mycket klokt har sagts av mina allianskamrater i utskottet i fråga om många viktiga detaljer i den aktuella forskningspropositionen. Men efter att ändå ha fått åtta av mina egna motioner avstyrka i detta betänkande tillåter jag mig att som en avrundning i denna debatt reflektera något över den grundläggande filosofi som dessa bygger på.

I korthet: Individens frihet med därtill kopplat enskilt ansvar framför övertro och blind tillit till ett systemtänkande är temat för min ideologiska reflexion.

Herr talman! Det tål att vidga de politiska perspektiven och påminna oppositionen i denna kammare om själva förutsättningarna för att över huvud taget ansvarsfullt satsa ekonomiskt på offentlig forskning i den

storleksordning som nu görs från alliansen. Det är att man gör det med reda pengar som finns i statsbudgeten och som inte har lånats upp, som var ett traditionellt historiskt socialdemokratiskt knep fram till 1990-talet. Endast genom den jobbskapande politik som är alliansens signum, men med mycket spott och spe från oppositionen, tillsammans med en ansvarsfull finanspolitik i ett läge av en svår global finanskris kan dessa faktiska resurser att investera i offentligfinansierad forskning skapas här och nu. För vem tror väl att ett folk i utanförskap från arbetsmarknaden med bidrag som enda inkomstkälla förmår att dessutom skjuta till sådana pengar som samhället först måste prioritera för dessa människors överlevnad? Att också se en satsning som den aktuella just som en investering från samhällets sida snarare än som en allmosa för något diffust gott, som oppositionen endast orkat med när de har haft regeringsansvar, är också ett trendbrott.

Herr talman! Med bejakande av fria individer som känner ansvar skapar alliansen i hela sin politik nya basala förutsättningar som ger möjlighet till exempelvis en medicinsk utveckling till gagn för patienterna och innovationer som de facto leder till patent och nya företag och inte bara stannar vid en tänkt tanke av någon i ett klimat där den inte tillåter förädling med stöd av samhället.

En skeptisk syn på individens behov och ett envist kramande av kollektivets styrka i samhället gör att oppositionens trovärdighet här faller platt till marken, i alla fall när det gäller att förstå och stödja de krafter som krävs för att klinisk forskning ska bli framgångsrik och föras från laboratoriebänken hela vägen till klinisk nytta och som för fröet till en avvikande men nydanande idé, till ett ax och till sist ända till en ätbar limpa.

Då måste man vanligen våga satsa och gå på tvärs med konvensansen. Den senare göds vanligtvis i ett kollektiv där tankar på tvärs mot den allmänna uppfattningen sällan ges utrymme och definitivt inte stöder den ofta otacksamma uppgiften det innebär för en individ att orka framhärda i en övertygelse för att nå ett personligt mål för eget men också för många andras bästa. Eller varför har annars aldrig kollektivistiskt orienterade samhällen, vanligen byggda på socialistisk grund, stoltserat med resultat av en forsknings- och innovationspolitik som resulterat i Nobelpristagare, världsomspännande patent och eftertraktade produkter? Jo, helt enkelt därför att inom dessa ideologier och samhällen undertrycks genom lagar och förordningar, med en övertro på politikens lösning på alla människors problem på kollektiv nivå, själva drivkraften och fundamentet för att förfäktat avvikande idéer och orka hålla intresset och motivation uppe och vilja se dem förverkligande.

Herr talman! Det är endast genom reformer där man ser den enskilda forskaren och upptäckaren som vi kan garantera att ett samhälle uppnår banbrytande forskningsresultat som ger alla individer ett mervärde.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv, m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU11
Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv, m.m. (prop. 2008/09:71).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

Trossamfund

8 § Trossamfund

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU7
Trossamfund.

Anf. 78 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlar KU motioner från allmänna motionstiden från både 2007 och 2008. Motionerna rör frågor kring trossamfund.

År 1995 fattade riksdagen ett principbeslut om de nuvarande relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Beslutet följdes av en serie andra beslut och föregicks av omfattande utredningar och fattades efter många förhandlingar i samförstånd med berörda samfund.

Beslutet trädde i kraft år 2000. Man kan tycka att det har gått lång tid sedan beslutet fattades och att det kan vara dags för ytterligare förändringar. Men ur ett historiskt perspektiv är 14 eller 9 år, beroende på vilken utgångspunkt man har, en relativt kort tid. 1998 års beslut om Svenska kyrkan omfattar bland annat egendom, organisatorisk uppbyggnad, kyrkoavgifter, kyrkans handlingar och arkiv, alltså en hel del frågor som det finns ett allmänt intresse för att bevara och ha insyn i. Lagen omfattar stora kulturhistoriska värden som det finns starka skäl för staten att särlagstifta kring.

Jag kan i och för sig ha förståelse för de motionärer som tycker att staten inte ska lägga sig i och lagstifta om hur kyrkan organiserar sig. Men lagen står också som en garant för att Svenska kyrkan finns i hela landet och att människor i hela vårt land har tillgång till den verksamhet som kyrkan bedriver bland annat som huvudansvariga för begravningsväsen, ansvariga för historiska byggnader och de arkiv som tidigare var vår folkbokföring. Ska vi vara sanningsenliga har det inte varit någon rusning efter att ta över dessa uppgifter. Kommunerna har definitivt inte visat något som helst intresse.

Denna lag står heller inte i motsättning till andra religioner eller andra samfund, och den hindrar heller ingen annan religionsutövning eller församling. Vi anser att det bör vara Svenska kyrkan, eller någon annan intressent, som tar initiativet om de önskar någon förändring avseende de här frågorna. Det pågår för övrigt diskussioner mellan staten och kyrkan vad gäller de kyrkoantikvariska frågorna och ersättning för deras bevarande. Men det är en fråga som kulturutskottet kommer att hantera när den kommer till riksdagen, inte konstitutionsutskottet.

Det sker en regelbunden dialog mellan de olika samfundet och staten, och just nu pågår också en utredning och översyn bland annat av begravningsväsendet. Därför vill utskottet inte i dag ta ställning till en lagändring som inrymmer även den nya begravningsmetoden promession eller till förändringar i begravningsavgiften. Utredningen ska förutsättningslöst analysera den nya metoden utifrån juridiska, etiska, ekonomiska, tekniska och miljömässiga aspekter och kartlägga variationer i avgiften för begravningsverksamheten och orsakerna till dem. Utskottet vill inte föregripa utredningen på dessa punkter. Det pågår också en försöksverksamhet enligt Länsstyrelsen i Jönköping län om just promessionen. Under våren ska det göras vissa försök som ska analyseras och värderas av tekniskt och medicinskt oberoende kunniga personer. Det tas med säkerhet med i utredningen.

Fru talman! I dag är det vanligare att sprida askan utanför kyrkogården än det var för tio år sedan. Under det senaste årtiondet har ansökningarna mer än fördubblats, även om det totala antalet fortfarande inte är stort. Det vanligaste är att sprida askan över havet, och utskottet betonar även denna gång vikten av att begravingar sker under värdiga former. Länsstyrelsen ska ha ett intyg som visar att gravsättningen skett enligt tillståndet.

Det kan ur den synvinkeln, anser utskottet, vara svårt att ge tillstånd till någon annan än den som ordnar gravsättningen och någon annan tidpunkt än i anslutning till gravsättningen. Utskottet är inte berett att föreslå en annan ordning än vad som i dag gäller.

Den tredje punkt jag vill ta upp, fru talman, är de anställdas arbetsvillkor. Deras arbetsvillkor inom samfundet regleras i de avtal och regelverk som kyrkorna har att arbeta under likaväl som andra anställda i samhället. Men samfundet liksom andra organisationer samlar också frivilliga krafter och volontärer som utför vissa uppgifter. Detta kan vara svårt, och jag tror inte det är utskottets eller kammarens mening att vi ska reglera detta. Det bygger på människors vilja att arbeta ideellt. Vad som däremot är viktigt är att de samfund som får bidrag av staten ska vägledas av etiska principer som är förenliga med samhällets demokratiska värderingar och att de motverkar alla former av rasism, diskriminering, våld och brutalitet.

SST, alltså Nämnden för statligt stöd till trossamfund, har nyligen kommit med en rapport i de här frågorna. Jag tror att det är något som utskottet får anledning att återkomma till.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget från ett enigt utskott.

Anf. 79 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m):

Fru talman! I konstitutionsutskottets betänkande KU7 *Trossamfund* behandlas sammanlagt 19 motionsyrkanden från den allmänna motions tiden. Yrkandena avser, precis som Helene Petersson redan har sagt, frågor om Svenska kyrkan, begravningsverksamheten, begravningsavgiften och arbetsvillkoren i trossamfundet. Utskottet har avstyrkt samtliga motionsyrkanden.

I två motioner tas relationerna mellan staten och Svenska kyrkan upp. Författaren menar att man bör avskaffa de juridiska skillnaderna mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund. Detta är en viktig fråga som i

allra högsta grad är levande och som förtjänar respektfull och noggrann behandling. Det finns viktiga historiska perspektiv att ta i beaktande. Exempelvis är Svenska kyrkan den enskilt största förvaltaren av ett samlat kulturarv i vårt land. Det som egentligen finns av en levande svensk medeltidshistoria är det som kyrkan i dag förvaltar i form av byggnader, kyrkogårdar och andra inventarier. Men kyrkorna är även den största musikarrangören i landet – något som många inte känner till.

Det skulle krävas omfattande organisatoriska förändringar av viktiga samhällsfunktioner vid ändring av relationen mellan staten och Svenska kyrkan. I dagsläget ser inte utskottet att det finns skäl att ompröva relationerna och avstyrker motionerna. Men frågan finns kvar och bör fortsatt debatteras.

Regeringen har tillsatt en utredning, Begravningsutredningen, som ska se över vissa frågor på begravningsområdet. Denna kommer att behandla frågor som motionärerna har tagit upp gällande begravningsavgift och alternativa begravningsmetoder. Redovisningen kommer i höst. Utredaren ska bland annat kartlägga variationerna i avgifterna för begravningsverksamheten och analysera orsakerna till dem. Utskottet avstyrker motionerna och hänvisar till pågående utredning.

Utskottet avstyrker även motionsyrkanden som berör arbetsvillkoren för dem som är verksamma inom trossamfunden. Jag tycker att Helene Petersson gjorde en bra redogörelse, som jag ställer mig bakom.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Vissa sekretessfrågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU8
Vissa sekretessfrågor.

Anf. 80 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Sekretessfrågor är spännande och svåra frågor som nästan alltid kräver avvägningar. För ett antal år sedan infördes en ordning som innebär att personer som vill besöka en riksdagsledamot i Riksdagshuset är skyldiga att registrera sig i ett besöksregister. I huvudsak genomfördes förändringen av säkerhetsskäl, och den väckte inte heller någon större uppmärksamhet.

Därmed har en ordning införts som innebär att alla som vill informera eller samtala med en riksdagsledamot på plats i Stockholm får räkna med att uppgiften är offentlig och tillgänglig för massmedierna.

Att säkerställa möjligheten för landets medborgare att kontakta sina folkvalda utan att behöva bli offentligt registrerade är en grannlaga balansfråga mellan offentlighet och sekretess.

När någon begär att få utdrag ur besöksregistret för att kunna se vilka som besöker partikanslier och riksdagsledamöter är bedömningen från riksdagsstyrelsen att det inte är möjligt att sekretessbelägga dessa uppgifter.

Är det bra för demokratin? Ligger det i demokratins intresse att kartlägga vilka besök som sker i riksdagshuset? Är det bra för demokratin att de som besöker ledamöterna ska genomgå granskning? Kommer exempelvis papperslösa flyktingar att våga besöka Riksdagshuset? Det är angeläget att översyn vidtas i syfte att säkerställa möjligheten för landets medborgare att kontakta sina folkvalda utan att behöva bli offentligregistrerade.

Jag ska fatta mig kort, fru talman, då utskottet glädjande nog har kommit överens om att delvis bifalla s- och m-motionerna om hanteringen av besöksregister. I båda motionerna understryks behovet av att kunna undanta besöket från att registreras i besöksregistret. Vi är överens i utskottet om att lämna frågan om besökare vidare till riksdagsstyrelsen för vidare överväganden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 81 WILLEMO CARLSSON (m):

Fru talman! För några veckor sedan satt vi här i kammaren och lyssnade på talman Per Westerbergs avslutningstal före jul. En del av budskapet känns extra angeläget här i debatten i dag. Det handlar om talmannens betonande av vikten av insyn och öppenhet i riksdagsarbetet.

Allting är vad det är i relation till sin egen motsats. Detta utgör ett spännande spänningsfält. Offentlighet finns, utom i det som är under sekretess. Sekretess finns på grund av offentligheten. Frågor som därför måste hanteras är: Vem ska skyddas av sekretessen? För vems skull finns offentligheten?

I gruppen Galenskaparna finns en karaktär av byråkratisk natur som säger: Varför göra något enkelt om man kan krångla till det? Ibland uppfattas kanske politiken som något som krånglar till, fördröjer och försvårar. Förhoppningsvis ska det vid en närmare granskning visa sig att detta fyller en nödvändig funktion – att en eftertänksamhet och en balansgång mellan offentlighet och sekretess är nödvändig, att utgångspunkten är insyn och öppenhet och att ambitionen är ett transparent demokratiskt arbetssätt. Detta är till för att medborgarna ska garanteras rättssäkerhet och effektivitet. Det ska vara ett skydd, en sköld och en förutsättning för demokratin.

I betänkandet behandlas motioner som gäller bland annat översyn av offentlighetsprincipen och sekretess för uppgifter i förundersökningar, mellan myndigheter och vid ansökan av tjänst inom offentlig sektor.

KU föreslår att dessa motioner avstyrks med hänvisning till pågående beredning av Integritetskommitténs betänkande samt Offentlighets- och sekretesskommitténs förslag. Frågan angående de upprörande bilderna från Arbogarättegången kommer att behandlas av Insynsutredningen.

Vi är överens om att arbetet i riksdagen ska präglas av öppenhet. Därför föreslår utskottet att riksdagsstyrelsen får möjlighet att överväga besöksregistreringen. Människor ska ha möjlighet att besöka riksdagen och träffa sina folkvalda representanter. Det är ett viktigt inslag i demokratin.

Av hänsyn till säkerheten har nuvarande rutiner införts. I och med det har det blivit möjligt att kartlägga vilka personer som besöker inte bara riksdagen utan också enskilda ledamöter. Detta vill utskottet liksom motionärerna lyfta fram som otillfredsställande. I nuvarande utformning

kan registreringen motverka den öppenhet och tillgänglighet som vi vill eftersträva och som medborgarna har rätt att kräva.

Fru talman! Budskapet i inledningen är värt att upprepa, att påminna om och att värna: Demokratin vilar på insyn och öppenhet i riksdagsarbetet. Härmed yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet avseende vissa sekretessfrågor.

Anf. 82 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill inledningsvis instämma i de två föregående talarernas anföranden. Jag kommer att fokusera på två viktiga områden för konstitutionsutskottet, nämligen offentlighetsprincipen och värnandet av den personliga integriteten.

Huvudregeln i det svenska samhället är en vidsträckt offentlighetsprincip, yttrandefrihet och öppenhet. Det finns i dag en konsensus hos oss alla om betydelsen och vikten av att värna principen och lobba in den än mer i det europeiska samarbetet, vilket också har gett resultat. Sverige kännetecknas av ett öppet samhälle, och det ska vi fortsätta att arbeta för.

Undantaget från den svenska offentlighetsprincipen stadgas i sekretesslagen som innehåller begränsningar för att ta del av allmänna handlingar men också tystnadsplikt så att inte särskilt känsliga uppgifter röjs. Sekretessen finns inte bara i förhållande till enskilda utan också myndigheter och myndighetsgrenar emellan och är ett skydd för den personliga integriteten om inte sekretessbrytande regler träder in.

Offentlighetsprincipen är något att värna, men, och det är också viktigt, det gäller också den personliga integriteten. En avvägning mellan intresset av offentlig insyn och olika behov av sekretesskydd måste ständigt göras så att man får en sund balans mellan skyddet för den enskilde och offentlighet. Allianspartierna menar att det är stor vikt att värna den svenska offentlighetsprincipen men också att beakta ett reellt skydd för den enskilde.

Fru talman! Intressanta utredningar på detta område har utarbetats under de senaste åren. Offentlighets- och sekretesskommittén och Integritetsskyddskommittén är två kommittéer som arbetat med bland annat skydd för personuppgifter och sekretessfrågor. Insynutredningen är en tredje som utreder frågor om insyn och sekretess inom vissa delar av rättsväsendet. Nu väntas en ny sekretesslag under mandatperioden och därefter ett fortsatt arbete med delar av sekretesslagstiftningen och även en förstärkning av integritetsskyddet genom en behandling av Integritetsskyddskommitténs nya förstärkta grundlagsskydd.

Integritetsskyddskommittén, som var helt enig, presenterade för precis ett år sedan ett vasst slutbetänkande som kommer att realiseras efter beredningsarbete i Regeringskansliet. Vi pekade där på tre tydliga luckor i svensk lagstiftning när det gäller den personliga integriteten.

Den första luckan är att bestämmelsen om ett materiellt grundlagsskydd i regeringsformen inte reglerar rättigheterna i sig utan begränsar lagstiftaren när det gäller vilka lagar som kan stiftas. Därför är det viktigt att även skyddet för den personliga integriteten skrivs in i regeringsformen.

Den andra är att det inte finns något skydd mot olovlig fotografering i svensk lagstiftning. Det finns inget skydd mot närgången uppmärksamhet eller ryktesspridning, exempelvis genom smygfotografering eller smyg-

filmning, trots att det finns flera exempel på domar i Sverige och Europa under senare år som visar att detta är en känd lucka.

Den tredje luckan är att det inte finns någon rätt till skadestånd för kränkning av integriteten i svensk lagstiftning.

Kommitténs förslag innebär, om det vinner gehör, att ett skydd mot övervakning och kartläggning av individen nu skrivs in i grundlagen. Med grundlagsförändringen blir det svårare för regering och riksdag att besluta om integritetskränkande regler. Mer väsentliga sådana regler måste beslutas i form av lagstiftning som prövas gentemot proportionalitetsprincipen, och en minoritet i riksdagen får möjlighet att utverka ett års betänketid. För första gången ges rätten till en privat sfär ett eget självständigt värde i regeringsformen, vilket är mycket välkommet.

Fru talman! Offentlighetsprincipen, och kanske framför allt sekretessskyddet, har utmanats under de senaste åren. Förr i tiden fick man gå till myndigheten i fråga för utlämnade av handlingar. I dagens elektroniska samhälle ligger handlingarna bara några knapptryckningar bort. Internets utveckling har fört med sig oändliga möjligheter för människor att granska maktutövare och myndigheter, vilket är väldigt bra. Det i sin tur innebär också av naturliga skäl att enskilda individer kan få sin privata sfär inskränkt.

Tre av de motioner som vi behandlar i betänkandet rör avvägningen mellan offentlighetsprincipen och den personliga integriteten. I det konkreta fallet handlar det just om offentliggörandet av obduktionsbilderna på Arbogabarnen. Det är ett olämpligt och osmakligt agerande som åsamkar de närmaste onödigt lidande.

Den 4 november svarade justitieminister Beatrice Ask på en skriftlig fråga och framhöll det självklara, utredningsmaterial som ligger till grund för domstols bedömning ska vara offentligt och möjligt att granska för att man ska kunna upprätthålla ett högt förtroende för rättsväsendet. Däremot blir man illa berörd av hur offentlighetsprincipen på ett sätt missbrukas. Ask menar att det finns anledning för den pågående Insynsutredningen att se närmare på om det är möjligt att begränsa spridningen av bilder på avlidna personer. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag den 31 juli i år.

Jag yrkar härmed bifall till förslaget i konstitutionsutskottets eniga betänkande KU8 rörande sekretessfrågor.

Anf. 83 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag tycker att Annie Johansson gör en alldeles utmärkt beskrivning av dessa mycket viktiga offentlighets- och sekretessfrågor som är grundläggande för vårt demokratiska samhällssystem. Jag tänker ta upp dem ur den speciella aspekt som redan har uppmärksammats här, nämligen offentlighet och sekretess här i riksdagen när det gäller besöksreglerna.

Vi har ett förslag till tillkännagivande om att riksdagsstyrelsen ska göra en översyn av de här reglerna med tanke på den offentlighet och sekretess som vi vill ha här i riksdagen.

Det här är en stor fråga. Den handlar om de grundläggande värdena i ett demokratiskt samhälle, nämligen att medborgarna ska kunna ta kontakt med oss politiker här i riksdagen. De ska inte behöva svara för det

Vissa sekretessfrågor

inför offentligheten. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi träffas här i riksdagen och inte bara har telefonsamtal, mejlsamtal och kanske träffas på möten utanför riksdagen. Riksdagen är den centrala demokratiska institutionen i Sverige. Hit ska medborgare kunna komma och känna att de får träffa oss, deras förtroendevalda.

Men vi vet tyvärr att det finns ett stort behov av säkerhetsåtgärder här i riksdagen. Vi brukar säga att Sverige är ett fredligt land, men det finns tyvärr stora inslag av politiskt våld och även mord på folkvalda. Det är därför som riksdagen nu har infört de här strikta reglerna för besökare som rör sig i riksdagens lokaler och att man ska uppge namn på besöksmottagaren.

Jag tycker att detta har stärkts under de år som jag har varit här. Det var mycket öppnare och lättare att komma hit och att ta emot besök för tio år sedan när jag började här. Nu är det väldigt krångligt, men det är ett nödvändigt krångel just nu.

Eftersom riksdagens besöksregister är allmän handling ger inte de här besöksreglerna möjlighet till sekretess. Därför kan vem som helst begära ut information om vilka som har kommit hit på besök och vem man vill besöka. Det finns en uppenbar risk att detta leder till att det demokratiska inflytandet får lägre takhöjd. Jag vet att det finns människor som inte vill skylta med att de har tagit politiska kontakter. Det är väldigt känsligt. Man vill kanske diskutera känsliga frågor. Det också vara människor som känner en viss misstro mot politiker men ändå vill träffa oss men inte vill medge detta.

Jag tror att vi måste se till att vi får fram bra besöksregler för riksdagen. Jag har inga konkreta förslag på hur vi ska lösa den här frågan, men vi kan kanske hitta erfarenheter från andra parlament runt om i världen. Det här är ett problem som alla brottas med. Jag har också förstått att detta är ett problem som uppstår i andra politiska församlingar, i landstingen och i en del kommuner där man också vill träffa förtroendevalda.

Det är ett väldigt viktigt uppdrag som vi KU ger till riksdagsstyrelsen när vi ber att de tittar över besöksreglerna. Sedan får vi på vår kant se vad vi kan göra för att hjälpa till och komma med kloka förslag.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i KU:s betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Territoriell sammanhållning

Föredrogs
näringsutskottets utlåtande 2008/09:NU14
Territoriell sammanhållning (KOM(2008)616).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

Kammaren beslutade kl. 14.09 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 januari

KU5 Kommunala kompetensfrågor m.m.

Punkt 1 (Bidrag till byggande av väg och järnväg)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet
132 för res. 1
74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 17 fp, 19 kd, 1 mp

För res. 1: 101 s, 18 v, 13 mp

Frånvarande: 29 s, 15 m, 5 c, 11 fp, 5 kd, 4 v, 5 mp

Phia Andersson (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Krav på affärsmässighet)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet
135 för res. 2
71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 17 fp, 20 kd

För res. 2: 103 s, 18 v, 14 mp

Frånvarande: 27 s, 15 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 5 mp

Punkterna 3–10

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU6 Allmänna helgdagar m.m.

Punkt 3 (Kungliga flaggdagar)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

240 för utskottet

37 för res.

1 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 81 m, 24 c, 17 fp, 20 kd

För res.: 4 s, 18 v, 15 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 27 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Luciano Astudillo (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU9 Författningsfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Beredningskravet för regeringsärenden (avsnitt 6)

Godkännande av

1. utskottets anmälan

2. anmälan i res. (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

133 för res.

1 avstod

72 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 17 fp, 20 kd

För res.: 101 s, 17 v, 15 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 29 s, 15 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

Jacob Johnson (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

KU12 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

Redogörelsen lades till handlingarna.

UbU4 Ett lyft för forskning och innovation

Punkt 1 (Forskningspolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

156 för utskottet

103 för res. 1

17 avstod

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 17 fp, 20 kd, 1 v, 15 mp

För res. 1: 103 s

Avstod: 17 v

Frånvarande: 27 s, 17 m, 6 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 4 (Vikten av forskning i hela landet)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

142 för utskottet

136 för res. 4

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 24 c, 17 fp, 20 kd

För res. 4: 103 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Jan-Evert Rådström (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 13 (Detaljstyrning av strategiska forskningsområden)

1. utskottet

2. res. 14 (s, v, mp)

Votering:

142 för utskottet

136 för res. 14

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 24 c, 17 fp, 20 kd

För res. 14: 103 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 31 (Genusforskning)

1. utskottet

2. res. 39 (v)

3. res. 40 (mp)

Förberedande votering:

20 för res. 39

15 för res. 40

239 avstod

75 frånvarande

Kammaren biträdde res. 39.

Huvudvotering:

150 för utskottet

18 för res. 39

109 avstod

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 8 s, 81 m, 24 c, 17 fp, 20 kd

För res. 39: 18 v

Avstod: 94 s, 15 mp

Frånvarande: 28 s, 16 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU11 Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU7 Trossamfund

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU8 Vissa sekretessfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU14 Territoriell sammanhållning

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2008/09:98 Kosterhavets nationalpark m.m.

2008/09:105 Genomförande av EG-direktiv om medicinteknik m.m.

2008/09:109 Vissa internationella adoptionsfrågor

2008/09:110 Tillfälliga åtgärder i en nationalstadspark

14 § Anmälan om interpellationer

Prot. 2008/09:64
28 januari

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 28 januari

2008/09:287 Regeringens syfte med arbetsmarknadspolitiken

av Patrik Björck (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:288 Sågverk i Norrland

av Lars U Granberg (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:289 Sammanhållen skoterpolitik

av Lars U Granberg (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 januari

2008/09:538 Miljösanering

av Tommy Ternemar (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:539 Den humanitära situationen på Sri Lanka

av Ameer Sachet (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:540 Flyktingarna från södra Bhutan

av Ameer Sachet (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 28 januari

2008/09:493 Kommunalt investeringsstöd till kulturen

av Göran Persson i Simrishamn (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:495 Val i Kongo-Brazzaville

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:498 IUC

av *Lars Mejern Larsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:499 Gårdsförsäljning av vin

av *Christer Nylander* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:500 Beskattning av enklare fritidshus

av *Marie Engström* (v)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:501 Sveriges deltagande i Ariane-programmet

av *Désirée Pethrus Engström* (kd)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:504 Riskkapitalföretagens lån och storbankerna

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:505 Arbetslösheten i Västra Götalands västra valkrets

av *Birgitta Eriksson* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:506 Arbetslöshet och självmord

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:507 Kostnaden för utanförskapet i eurosamarbetet

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2008/09:509 Parlamentariskt inflytande i Riksgäldens styrelse

av *Hans Olsson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:510 Svenska bankers ansvar för Lettlands ekonomiska problem

av *Hans Olsson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:511 Aviserade yrkesvuxpengar

av *Lennart Axelsson* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:512 EU-frimärken

av *Jan Emanuel Johansson* (s)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2008/09:513 Folkmordet i Rwanda

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:515 Fortsatt statlig finansiering av tågtrafiken på Uven

av *Fredrik Olovsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:516 Klimathandläggare på ambassaden i Indien

av *Bodil Ceballos* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:517 De svenska storbankernas lån i Baltikum och svensk ekonomi

av *Birgitta Eriksson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:518 Lärarnas kompetens i sexualundervisning

av *Louise Malmström* (s)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2008/09:519 Efterbehandling av Oskarhamns hamnbassäng

av *Désirée Liljevall* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:522 Beskattning av hästverksamhet

av *Tina Ehn* (mp)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:523 Kommission för att minska hälsoskillnader

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:524 Litteratur på minoritetsspråk

av *Siv Holma* (v)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:525 Den humanitära situationen på Mindanao

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:526 Turismen i Sverige – en framtidsindustri

av *Hans Unander* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

17 § Kammaren åtskildes kl. 16.10.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 § anf. 21 (delvis),

av talmannen därefter till och med anf. 58 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 78 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.09 och

av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Aktuell debatt: Situationen i Gaza	1
Anf. 1 HANS LINDE (v).....	1
Anf. 2 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	1
Anf. 3 HANS LINDE (v).....	4
Anf. 4 URBAN AHLIN (s).....	6
Anf. 5 KERSTIN LUNGGREN (c).....	8
Anf. 6 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	9
Anf. 7 ALF SVENSSON (kd).....	11
Anf. 8 MAX ANDERSSON (mp).....	12
Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	13
Anf. 10 HANS LINDE (v).....	14
Anf. 11 URBAN AHLIN (s).....	15
Anf. 12 KERSTIN LUNGGREN (c).....	16
Anf. 13 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	17
Anf. 14 ALF SVENSSON (kd).....	17
Anf. 15 MAX ANDERSSON (mp).....	18
Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	18
Anf. 17 HANS LINDE (v).....	19
Anf. 18 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	20
2 § Justering av protokoll	21
3 § Ledighet	21
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	21
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	22
6 § Ett lyft för forskning och innovation	22
Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU4.....	22
Anf. 19 THOMAS STRAND (s).....	22
Anf. 20 AMINEH KAKABAVEH (v).....	25
Anf. 21 LAGE RAHM (mp).....	28
Anf. 22 LARS HJÄLMERED (m).....	30
Anf. 23 THOMAS STRAND (s) replik.....	33
Anf. 24 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	33
Anf. 25 THOMAS STRAND (s) replik.....	34
Anf. 26 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	35
Anf. 27 LAGE RAHM (mp) replik.....	35
Anf. 28 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	35
Anf. 29 LAGE RAHM (mp) replik.....	36
Anf. 30 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	37
Anf. 31 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	37
Anf. 32 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	38
Anf. 33 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	38
Anf. 34 LARS HJÄLMERED (m) replik.....	39
Anf. 35 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	39
Anf. 36 THOMAS STRAND (s) replik.....	43
Anf. 37 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik.....	43

Anf. 38 THOMAS STRAND (s) replik.....	44
Anf. 39 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	44
Anf. 40 LAGE RAHM (mp) replik	45
Anf. 41 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	45
Anf. 42 LAGE RAHM (mp) replik	46
Anf. 43 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	46
Anf. 44 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	47
Anf. 45 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	47
Anf. 46 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	47
Anf. 47 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	48
Anf. 48 ULF NILSSON (fp).....	48
Anf. 49 YVONNE ANDERSSON (kd).....	51
Anf. 50 THOMAS STRAND (s) replik.....	53
Anf. 51 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	54
Anf. 52 THOMAS STRAND (s) replik.....	54
Anf. 53 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	55
Anf. 54 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	56
Anf. 55 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	56
Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	57
Anf. 57 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	57
Anf. 58 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	58
Anf. 59 LAGE RAHM (mp) replik	60
Anf. 60 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	61
Anf. 61 LAGE RAHM (mp) replik	61
Anf. 62 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	62
Anf. 63 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	62
Anf. 64 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	62
Anf. 65 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	63
Anf. 66 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	63
Anf. 67 THOMAS STRAND (s) replik.....	64
Anf. 68 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	64
Anf. 69 THOMAS STRAND (s) replik.....	65
Anf. 70 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	65
Anf. 71 CHRISTINA AXELSSON (s).....	66
Anf. 72 DÉsirÉE LILJEVALL (s)	67
Anf. 73 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	68
Anf. 74 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik	68
Anf. 75 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	68
Anf. 76 DÉsirÉE LILJEVALL (s) replik	69
Anf. 77 FINN BENGtSSON (m)	69
(Beslut fattades under 12 §.).....	70
7 § Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv, m.m.	71
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU11	71
(Beslut fattades under 12 §.).....	71
8 § Trossamfund	71
Konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU7	71
Anf. 78 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	71
Anf. 79 EVA BENGtSON SKOGSBERG (m).....	72

(Beslut fattades under 12 §.)	73
9 § Vissa sekretessfrågor	73
Konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU8	73
Anf. 80 YILMAZ KERIMO (s)	73
Anf. 81 WILLEMO CARLSSON (m)	74
Anf. 82 ANNIE JOHANSSON (c).....	75
Anf. 83 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	76
(Beslut fattades under 12 §.)	77
10 § Territoriell sammanhållning	77
Näringsutskottets utlåtande 2008/09:NU14	77
(Beslut fattades under 12 §.)	77
Ajournering.....	78
Återupptagna förhandlingar	78
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 januari	78
KU5 Kommunala kompetensfrågor m.m.	78
KU6 Allmänna helgdagar m.m.	79
KU9 Författningsfrågor.....	79
KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning	79
KU12 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	80
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	80
UbU4 Ett lyft för forskning och innovation	80
CU11 Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv, m.m.	81
KU7 Trossamfund	81
KU8 Vissa sekretessfrågor	81
NU14 Territoriell sammanhållning	81
13 § Bordläggning.....	81
14 § Anmälan om interpellationer	82
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	82
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	82
17 § Kammaren åtskildes kl. 16.10.	84

